

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” na lata 2023 – 2027

Czerwiec 2023

Spis treści

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	4
1. Nazwa i forma prawna	4
2. Proces tworzenia partnerstwa	4
3. Struktura LGD	10
4. Organ decyzyjny	12
5. Proces decyzyjny	13
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	14
7. Standardy funkcjonowania partnerstwa	15
ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI	17
ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	19
ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	32
1. Analiza SWOT	32
2. Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR.....	34
3. Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy	36
4. Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji	36
5. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości.....	36
6. Rynek pracy	37
7. Działalność sektora społecznego	39
8. Problemy społeczne	40
9. Dziedzictwo kulturowe/zabytki.....	41
10. Obszary atrakcyjne turystycznie	41
11. Obszary wiejskie.....	43
12. Rolnictwo i rynek rolny	44
13. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne	45
14. Edukacja	45
15. Zrównoważenie środowiskowe	46
16. Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia, źródeł finansowania i przyjętego sposobu wdrażania.	47
17. Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD.	47
18. Podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji	51
ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	52
1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi	52
2. Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR	55
3. Wartość dodana podejścia LEADER	56
4. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR	57
5. Metody aktywizujące	58
6. Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć	59
7. Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia, źródeł finansowania i sposobów wdrażania.	59
ROZDZIAŁ VI - CELE I WSKAŹNIKI	61
ROZDZIAŁ VII - SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW OCENY	67

ROZDZIAŁ VIII – PLAN DZIAŁANIA	76
ROZDZIAŁ IX – PLAN FINANSOWY LSR	78
ROZDZIAŁ X – MONITORING I EWALUACJA	80
Wykaz wykorzystanej literatury	86
Załączniki do LSR	88

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa i forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Solidarni w Partnerstwie” (dalej Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”) funkcjonuje jako dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych, działające jako Lokalna Grupa Działania. Jest stowarzyszeniem posiadającym osobowość prawną, wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000258213, obok Walnego Zebrania Członków, Zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej, funkcjonuje dodatkowy organ – Rada Stowarzyszenia, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia operacji realizowanych w ramach LSR.

Podstawą działania jest Statut wraz z ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261). Wszelkie prowadzone przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” działania są zgodne ze Statutem, tj. z niego wynikają i nie są z nim sprzeczne. Podstawowe przepisy UE na jakich opiera się działalność Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, dotyczą:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, z późn. zm.)

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).

W zakresie przepisów krajowych opiera się na ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943), zwanej dalej „ustawą RLKS”; ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, zwanej dalej „ustawą EFS+”, ustawie z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412) oraz innych aktach prawa dotyczących RLKS oraz działalności Stowarzyszenia.

Nadzór nad działalnością Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” sprawuje Marszałek Województwa Wielkopolskiego.

2. Proces tworzenia partnerstwa

Impulsem do utworzenia Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” było uruchomienie w 2004 r. Pilotażowego Programu Leader. Grupa aktywnych mieszkańców gmin Stare Miasto i Rychwał postanowiła wykorzystać tę szansę i wystąpiła z inicjatywą utworzenia lokalnej grupy działania. Gmina Stare Miasto przygotowała i złożyła wniosek o pomoc w ramach I schematu Pilotażowego Programu Leader+. Przyznana pomoc pozwoliła na podjęcie w drugiej połowie 2005 r. działań upowszechniających wiedzę o podejściu Leader oraz zaktywizowanie społeczności wiejskich. Działania te były prowadzone na obszarze gmin Stare Miasto i Rychwał, jednak informacje o nich i o programie Leader docierały do mieszkańców sąsiednich gmin. Poprzez samorządy swoich gmin zwrócili się oni w końcu 2005 r. do gminy Stare Miasto z propozycją, aby obszar działania Stowarzyszenia powiększyć o gminy Golina, Tuliszków, Rzgów i Grodziec. Propozycja została zaakceptowana, w związku z czym dalsze działania zmierzające do utworzenia lokalnej grupy działania były prowadzone równoległe we wszystkich sześciu wymienionych gminach. Ich zwieńczeniem było spotkanie założycielskie Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”, przeprowadzone w dniu 7 marca 2006 r. w którym uczestniczyło 89 członków założycieli reprezentujących trzy sektory z terenu sześciu

gmin. Dokumenty złożone do Krajowego Rejestru Sądowego zostały zaakceptowane i Sąd dokonał rejestracji Stowarzyszenia w dniu 9 czerwca 2006 r.

Rejestracja sądowa umożliwiła Stowarzyszeniu „Solidarni w Partnerstwie” ubieganie się o pomoc na realizację projektu „Twój pomysł – Twój sukces” w ramach II schematu Pilotażowego Programu Leader+. Przyznanie pomocy i realizacja projektu w okresie od listopada 2006 r. do maja 2008 r. umożliwiły kontynuowanie działań na rzecz budowania partnerstwa. Dzięki realizacji zadań zawartych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” stało się instytucją posiadającą duży autorytet w społeczności lokalnej i przyciągającą do współpracy najaktywniejszych mieszkańców obszaru.

Pozytywne doświadczenia z udziału w Pilotażowym Programie Leader+ zachęciły władze i członków Stowarzyszenia do kontynuowania działalności w ramach Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wiązało się to z koniecznością wprowadzenia zmian w statucie odpowiadających wymogom ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz rozporządzeń określających szczegółowe zasady wdrażania osi 4 Leader. Działania w tej sprawie władze Stowarzyszenia podjęły na początku 2008 r. Po serii spotkań roboczych i konsultacjach z prawnikami, w dniu 31 lipca 2008 r. odbyło się Walne Zebranie Członków, na którym przegłosowano nową treść statutu. Statut ten został zarejestrowany przez Sąd rejestrowy w dniu 28 sierpnia 2008 r.

Po paśmie sukcesów i pozytywnie odbieranej działalności Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” na obszarze objętym LSR władze oraz członkowie postanowili kontynuować swoje działania w ramach PROW na lata 2014-2020, wspieranego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

W związku z powyższym w dniu 15 grudnia 2015 r. odbyło się Walne Zebranie Członków, podczas którego przegłosowano niezbędne dokumenty do realizacji PROW 2014 – 2020.

W tym okresie Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” za cele główne wyznaczyło sobie poprawę jakości życia poprzez wzmocnienie potencjału turystyczno-rekreacyjnego obszaru, zachowanie tożsamości kulturowej oraz promocję lokalnego dziedzictwa obszaru objętego LSR oraz wzmocnienie rozwoju gospodarczego m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy.

W ramach powyższych celów zrealizowano szereg działań z zakresu budowy/przebudowy obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, organizacji wydarzeń promujących obszar objęty LSR oraz produkty lokalne

w tym warsztaty rękodzieła, jarmarki, wyjazdy studyjne oraz rozwój istniejących przedsiębiorstw i powstawanie nowych podmiotów gospodarczych.

Najwięcej środków wyłacono w ramach przedsięwzięcia Tworzenie i rozwój przedsięwzięć gospodarczych (552 101 EUR), Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna podstawą podwyższenia jakości życia (356 615 EUR) oraz Infrastruktura kulturalna podstawą naszej aktywności (124 821 EUR).

Należy podkreślić, iż zdaniem 100% respondentów biorących udział w badaniu ewaluacyjnym podsumowującym okres wdrażania LSR 2014-2020, nabory wniosków ogłaszane przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” odpowiadały na potrzeby mieszkańców i w większości lub idealnie wpisywały się w ich potrzeby. Nabory wniosków sprzyjały zaspokajaniu potrzeb w zakresie aktywizacji lokalnej społeczności, wspierania młodzieży, czy rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i innej.

Pomimo tego, że wskaźniki oddziaływania we wszystkich celach zostały zdefiniowane w oparciu o badania ankietowe, które Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” przeprowadzi po zakończeniu wdrażania LSR (prawdopodobnie będzie to pod koniec 2024 r.) to opinie mieszkańców zanotowane w badaniach ewaluacyjnych z 2022 r. już pokazują pozytywne efekty wdrażania LSR – 45% jest zadowolonych z infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej, 31% z promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki, a 22% ze sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy.

W opinii mieszkańców, największy wpływ na budowanie kapitału społecznego wydają się mieć granty i szkolenia dedykowane organizacjom pozarządowym. Przyjęty w Stowarzyszeniu „Solidarni w Partnerstwie” przyjazny sposób finansowania sprawił, że granty były prefinansowane nawet do 100%, co wyraźnie aktywizowało

te organizacje. Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” mając zgromadzone środki statutowe, nie miało problemów z ich prefinansowaniem, dzięki czemu nie było konieczności zaciągania kredytów.

Bardzo pozytywnym odbiorem wśród społeczności cieszą się również projekty infrastrukturalne. Świetlice, zmodernizowane często we współpracy z samorządem, wciąż dobrze funkcjonują i tworzą dobre miejsce do spotkań i działalności mieszkańców regionu.

Wykorzystanie potencjału partnerstwa do przygotowania i wdrażania LSR na lata 2023-2027

Zasoby ludzkie/kadry

Aby podjąć nowe wyzwania oraz móc w skuteczny sposób kontynuować rozwiązywanie istotnych problemów zdiagnozowanych podczas spotkań z lokalną społecznością, partnerstwo, jakim niewątpliwie jest Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”, musi posiadać silne i merytorycznie przygotowane kadry, które dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu będą w stanie pomóc mieszkańcom obszaru.

Przez niemalże 17 lat funkcjonowania, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” wykształciło w ramach swoich struktur kadry, które są przygotowane do zarządzania LGD.

W związku z wdrażaniem LSR w latach poprzednich i odbytych szkoleniach pracownicy zatrudnieni w Biurze LGD posiadają doświadczenie i wiedzę z zakresu wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym i lokalnym. Większość członków Zarządu od początku istnienia Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, brało udział w niezbędnych szkoleniach z zakresu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Ponadto, zarówno osoby zarządzające, jak również pozostali członkowie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” posiadają duże doświadczenie w realizacji projektów z szeroko rozumianych środków zewnętrznych. Projekty te dotyczą zarówno aktywizacji osób bezrobotnych, tzw. projektów miękkich jak również projektów inwestycyjnych. Zwłaszcza gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zrealizowały wiele projektów mających na celu szeroko rozumiany rozwój obszarów wiejskich. Jest to szczególnie widoczne w zakresie poprawy wizerunku obszaru, jakości życia oraz zwiększonej aktywności mieszkańców. Stowarzyszenie „Solidarni

w Partnerstwie” jest kojarzone jako organizacja, która pomaga lokalnym społecznościom w rozwiązywaniu ich problemów dzięki wsparciu środków zewnętrznych.

Należy jednocześnie zauważyć, że członkowie Zarządu aktywnie działają w sektorze społecznym na terenie gmin, które reprezentują. Są członkami stowarzyszeń czy klubów sportowych. Angażują się w inicjatywy lokalne, które służą integracji społeczności lokalnej. Ich zaangażowanie jest tym bardziej cenne, ponieważ jako liderzy, którzy posiadają doświadczenie w działalności społecznej oraz wiedzę, stanowią dobry przykład do naśladowania i tym samym motywują mieszkańców do podejmowania oddolnych inicjatyw.

Działalność Biura LGD, odpowiedzialnego w dużej mierze za realizację wszystkich operacji niezbędnych do wdrożenia LSR, opiera się na osobach zaangażowanych w pracę na rzecz Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” od wielu lat. Pracownicy biura posiadają doświadczenie zdobyte w poprzednim okresie programowania. Jako osoby zaangażowane w opracowanie i realizację LSR posiadają niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Wysoka jakość wykonywanych zadań oraz bardzo dobrze przygotowanie merytoryczne pracowników biura zostało bardzo dobrze oceniane zarówno przez członków Rady, Zarządu jak i samych beneficjentów podczas badań ewaluacyjnych podsumowujących okres programowania 2014-2020.

Mieszkańcy terenów należących do Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” jednomyślnie pozytywnie ocenili funkcjonowanie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Mieszkańcy w większości wyrażają zadowolenie z funkcjonowania Biura LGD. Najbardziej z możliwości uzyskania odpowiedzi na wiele pytań drogą telefoniczną, braku problemów w umówieniu się na spotkanie z pracownikiem biura, czy bardzo dogodnych dla mieszkańców godzin funkcjonowania biura LGD.

Ponadto, mieszkańcy obszaru objętego LSR postrzegają pracowników Biura LGD jako osoby miłe i uprzejme, mające odpowiednią wiedzę do wykonywanej pracy, które udzielają rzetelnych informacji i z zaangażowaniem

wykonywać swoje obowiązki. Najlepiej zaś Biuro LGD zostało ocenione w obszarze organizacji naborów wniosków, prowadzenia doradztwa, czy współpracy z innymi LGD.

Istotnym elementem pracy biura LGD było doradztwo świadczone na rzecz podmiotów i osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia. W latach 2016 – 2021 usługi doradcze w zakresie spotkań indywidualnych otrzymało ogółem 361 podmiotów (w tym osoby fizyczne, instytucje). Dominowało doradztwo w zakresie podjęcia nowych i rozwoju istniejących działalności (318 podmiotów).

Zgodnie z zapisami LSR, w założonym Planie komunikacji, bezpośrednio po świadczonej usłudze doradczej prowadzone są badania satysfakcji. Wyniki satysfakcji są bardzo wysokie.

Wskaźniki usług doradczych oceniane są jako: bardzo dobre. Badani wskazują, że treści przekazywane są w prosty, przejrzysty oraz rzeczowy sposób. Przydatność pozyskanych informacji przez wnioskodawców uzyskała najwyższe oceny. Jak również ocena udzielonego doradztwa w przeważającej ilości uzyskała ocenę bardzo dobrą.

Pracownicy Biura oraz innych organów, już posiadając bardzo duże doświadczenie w temacie pracy i wdrażania wszelkich programów, stale podnoszą swoje kwalifikacje uczestnicząc w wielu szkoleniach. W latach 2016-2021 zorganizowano 6 szkoleń dla organów oraz pracowników Biura LGD, co przełożyło się na 6 osobodni. Szkolenia kierowane do wewnątrz organizacji pozwalały pracownikom biura, członkom Rady i członkom Zarządu sprawniej wykonywać swoje zadania. Szkolenia dotyczyły wdrażania LSR, zasad przyznawania dofinansowania, najważniejszych aspektów realizacji i rozliczania projektów podejścia Leader w okresie programowania 2014-2020, zasad monitoringu, ewaluacji i sprawozdawczości z realizacji LSR, stanu realizacji wskaźników określonych w LSR.

Biuro nie ma statusu organu Stowarzyszenia, ale pełni w nim kluczową rolę. Skupia na sobie większość działań ukierunkowanych na realizację strategii i w praktyce te działania wykonuje. Ogłasza nabory, prowadzi szkolenia i doradztwo, przyjmuje weryfikuje wnioski, wspomaga Radę w ocenie, przygotowuje dokumentację, prowadzi projekty współpracy, plan komunikacji, promocję i wiele innych. Jednocześnie oceny pracy biura są bardzo wysokie, zarówno wśród członków Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” jak i wnioskodawców.

Swoje doświadczenie i zdobytą wiedzę pracownicy wykorzystali podczas prowadzenia spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru objętego LSR, które organizowane były zarówno w ramach realizacji planu włączenia społeczności lokalnej w trwającej perspektywie jak i spotkań mających na celu jak najlepsze opracowanie LSR na lata 2023-2027.

W ich wyniku Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” uzyskała bogaty materiał do opracowania LSR. Tematem spotkań, które w znacznej części miały charakter warsztatowy były mocne i słabe strony obszaru oraz szanse

i zagrożenia jego rozwoju. Podczas spotkań poruszano także temat grup w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, przede wszystkim ze względu na dostęp do rynku pracy i dla których należy zaproponować specjalne działania w ramach budżetu jakim dysponuje Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”. Ponadto, stowarzyszenie otrzymało informację o obszarach i zakresach, które w pierwszej kolejności wymagają wsparcia.

Dodatkowym potwierdzeniem potencjału Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” do wdrażania LSR w nowej perspektywie finansowej jest fakt, iż przez minione lata, działania realizowane w ramach LSR były finansowane głównie z EFRROW. Mechanizmy wsparcia na przestrzeni lat ulegały nieznacznym modyfikacjom zarówno na poziomie UE jak i krajowej, ale główne założenia stanowiące fundament interwencji LEADER pozostały niezmiennie – jak najszerze zaangażowanie lokalnych środowisk, reprezentujących wszystkie grupy społeczne i sektory interesu na rzecz rozwiązywania problemów zdiagnozowanych na danym obszarze. Zatem dotychczasowe funkcjonowanie

i wdrażanie LSR, analogicznie jak to będzie miało miejsce w latach 2023-2027 dotyczyło wzmocnienia przedsiębiorczości, zwiększenia aktywności obywatelskiej, włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów oraz aktywizacji i integracji osób młodych.

Doświadczenie partnerów

Również gminy członkowskie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” mogą bogate doświadczenie realizacji projektów dotyczących integracji mieszkańców oraz poprawy jakości ich życia na obszarze objętym LSR.

Były one finansowane z różnych źródeł, w tym środków krajowych i programów pomocowych. W wyniku ich realizacji powstało wiele obiektów turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, a także infrastruktura drogowa, wodno-kanalizacyjna, zaplecze edukacyjne i wiele innych.

Warto dodać, że osoby, które były odpowiedzialne za realizację projektów gminnych aktywnie angażują się w działalność Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” (jako członkowie Rady, Komisji Rewizyjnej i Zarządu) co jest ogromnym wsparciem i pomocą w skutecznej realizacji LSR.

Współpraca

Niewątpliwie silną stroną i potencjałem Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” jest bogate doświadczenie jeżeli chodzi o współpracę z innymi podmiotami.

Zdobyte doświadczenia i nawiązane kontakty zaowocowały projektami współpracy realizowanymi w ramach PROW na lata 2014-2020. Należy podkreślić, iż ewaluacja zewnętrzna ex-post wykazała, że projekty współpracy sprawdziły się doskonale jako narzędzie umożliwiające budowanie relacji i więzi między zaangażowanymi podmiotami i zapewniały możliwość stworzenia czegoś istotnego na większym obszarze.

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” zrealizowało międzyregionalny projekt współpracy pod nazwą: Wielkopolska Okiem Cyklisty zrealizowany we współpracy z czterema LGD krajowymi – LGD „Solna Dolina”, Stowarzyszeniem „Unia Nadwarciańska”, Stowarzyszeniem „MIĘDZY LUDŹMI I JEZIORAMI” oraz Stowarzyszeniem „Wielkopolska Wschodnia”. Głównym celem projektu była promocja i wzmocnienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszarów partnerskich. Rezultatami projektu było: postawienie 44 wiat przystankowo – rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie gmin członkowskich LGD, opracowanie i wydrukowanie mapy, obejmującej wszystkie gminy uczestniczące w projekcie, a także mapy w wersji do umieszczenia na stronach internetowych LGD biorących udział w projekcie. Wiaty przystankowe zostały zlokalizowane w ogólnie dostępnych miejscach i służą jako miejsce postojowe dla rowerzystów korzystających z pętli rowerowej na terenie partnerskich LGD. Na terenie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” powstało 9 wiat wraz z infrastrukturą towarzyszącą tj. tablicą informacyjną z mapą, stojakiem na rowery oraz koszem na śmieci. Efekty działań projektu są wsparciem dla inicjatyw lokalnych do organizowania spotkań i imprez o charakterze rekreacyjnym, sportowym i społecznym - służą wzajemnej integracji mieszkańców. Zrealizowany projekt aktywizuje jednocześnie społeczność oraz ma wpływ na rozpoznawalność marki Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Obecnie realizowany jest kolejny projekt współpracy pn. : Spektakl Międzypokoleniowych Atrakcji Kulinarnych (SMAK), którego celem jest rozwój obszarów Partnerów poprzez zwiększenie ich atrakcyjności turystycznej oraz kultywowanie dziedzictwa kulinarnego, promocja dziedzictwa kulturowego poprzez zorganizowanie wydarzeń kulinarnych oraz wzmocnienie sektora społecznego poprzez kultywowanie i promowanie lokalnego dziedzictwa kulinarnego oraz zacieśnianie współpracy między uczestnikami projektu. Ważnym efektem podejmowanych działań jest również integracja partnerów,

tj. Stowarzyszenia „Wielkopolska Wschodnia”, Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Kraina Trzech Rzek, Czarnkowsko-Trzcianecką Lokalna Grupa Działania oraz Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” (koordynatora projektu) poprzez wspólne uczestnictwo w wydarzeniach, wyjazdach studyjnych.

Aktywizacja/komunikacja

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” realizowało również szereg innych działań, które nie tylko wniosły wartość dodaną na obszar objęty LSR ale również wzmocniły kompetencje pracowników biura LGD.

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” w okresie 2016 – 2021 prowadziło szeroką gamę aktywności promocyjno-informacyjnych oraz działań aktywizacyjnych. Nie sposób wymienić wszystkich inicjatyw i działalności.

Do najważniejszych należy zaliczyć między innymi działania dotyczące aktywizacji, w ramach których zorganizowano przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” wiele warsztatów, konkursów, jak również spotkań, imprez rocznicowych i przedsięwzięć. Ze środków innych niż EFROW zorganizowano Jarmark lokalny promujący działania Odnowy Wsi w ramach konkursu „Nasza wieś, naszą wspólną sprawą”. Podczas Jarmarku zaprezentowano bogactwo kulinarne, kulturalne obszaru. Odbyły się dla mieszkańców warsztaty z

rękodzieła, konkurs kulinarny oraz miały miejsca prezentacje i występy lokalnych artystów. Impreza cieszyła się dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej.

Interesującym wydarzeniem zorganizowanym przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” był cykl Rajdów rowerowych pn. „Rowerowy zawrót głowy ze Stowarzyszeniem „Solidarni w Partnerstwie”, który aktywizował mieszkańców, a zarazem wzmacniał markę Stowarzyszenia.

Zorganizowano wiele spotkań i wizyt studyjnych w ramach poznawania dobrych praktyk. Na uwagę zasługuje wyjazd studyjny do Brukseli, gdzie Stowarzyszenie uczestniczyło w uroczystych obchodach „Dnia Świętego Marcina”. Celem corocznych obchodów było przybliżenie przedstawicielom instytucji unijnych, placówek dyplomatycznych oraz europejskich regionów i miast - wielkopolskich tradycji.

Stowarzyszenie udział też wzięło już dwa razy (rok po roku) w wizycie studyjnej w ramach operacji pod nazwą „Wymiana doświadczeń między lokalnymi grupami działania szansą na rozwój obszarów wiejskich” współfinansowaną ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”.

Jednocześnie Stowarzyszenie organizowało istotne z punktu widzenia prowadzonej działalności kursy lub szkolenia w biurze LGD dla mieszkańców oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych z obszaru objętego LSR (m.in. szkolenia dotyczyły ochrony danych osobowych, zarządzania organizacją, kursów komputerowych, językowych).

Na zaproszenie SWW Stowarzyszenie uczestniczyło dwukrotnie w Dożynkach Prezydenckich w Spale, gdzie promowało Wielkopolskę oraz obszar objęty LSR.

Zorganizowano też interesujące spotkanie Wielkopolskich Lokalnych Grup Działania, gdzie prezentowano dobre praktyki realizowane na obszarze. Uczestnicy odwiedzili miejsca, gdzie zrealizowane zostały operacje w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Należy podkreślić, że wszystkie te działania nie miałyby racji bytu ani tym bardziej nie znalazłyby odbiorców gdyby nie siła budowanego od 17 lat partnerstwa. To właśnie otwartość na potrzeby lokalnej społeczności, pomoc w realizowaniu oddolnych inicjatyw, promocja realizowanych działań, skuteczność realizacji planu komunikacji oraz wzmacnianie kapitału społecznego sprawia, że w raporcie zewnętrznej ewaluacji, który został opracowany w oparciu o zróżnicowanie zarówno źródeł danych i metod badawczych, można przeczytać, że mieszkańcy nie tylko potrafią zidentyfikować Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”, ale również wiedzą, że infrastruktura, z której korzystają została sfinansowana ze środków unijnych.

To właśnie partnerskie relacje są fundamentalną i niezaprzecalną cechą podejścia RLKS, stanowiącego kontynuację idei LEADER. Tylko dzięki aktywnej i wielopoziomowej współpracy z lokalną społecznością na każdym etapie realizacji LSR (od przygotowania LSR, przez wdrażanie konkretnych działań, na ewaluacji kończą) udało się z sukcesem osiągać założone cele.

Analizując proces wdrażania LSR zarówno w poprzednich okresach programowania jak i planując założenia na lata 2023-2027 należy pamiętać, że LSR jest szczególną formą interwencji publicznej. Skuteczne jej wdrożenie było możliwe między innymi dzięki jakości procesu wdrażania oraz trafności i aktualności przyjętych założeń (celów, priorytetów). Wpływ na taki stan rzeczy miał również skuteczny system monitoringu i ewaluacji, dostosowany do specyfiki obszaru i wdrażanej LSR. Te doświadczenia stanowią ogromny potencjał i zapewniają możliwość płynnego przejścia do wdrażania LSR w nowej perspektywie.

Dodatkowym atutem, usprawniającym zarządzanie organizacją jak i wdrażaniem LSR jest w pełni wyposażone biuro, otwarte 5 dni w tygodniu. Zatrudnieni pracownicy posiadają kwalifikacje i wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu LSR. Wszelkie informacje, również dane kontaktowe, są zamieszczane na stronie internetowej, tablicach ogłoszeń oraz przekazywane do partnerów w celu szerszego upublicznienia. Dzięki temu Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” oddziałuje na większość mieszkańców obszaru objętego LSR. Współdziałanie z partnerami zapewnia możliwość dotarcia w szczególności do młodzieży, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji.

Fakt istnienia od niemalże dwóch dekad Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” w środowisku lokalnym motywuje kolejne osoby, kolejne młode organizacje i podmioty gospodarcze do aktywniejszego włączenia się

w działania na rzecz najbliższego otoczenia. Również Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” wykorzystuje różnorodne sposoby aby dotrzeć do nowych, potencjalnych partnerów. Obecność Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” na stałe wpisała się w świadomość lokalnej społeczności, sami mieszkańcy i organizacje inicjują przestrzeń do wspólnych spotkań i rozmów. Potwierdzają to wyniki ewaluacji zewnętrznej, gdzie prawie czterech na pięciu ankietowanych mieszkańców zna Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”. Źródłem tej wiedzy jest przede wszystkim lokalna prasa, a także instytucje takie jak urząd czy szkoła. Co trzeci z respondentów, którzy zadeklarowali znajomość, widział efekty działań lub osobiście brał udział w jej inicjatywach.

W opinii osób biorących udział w badaniu ewaluacyjnym powstanie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zintensyfikowało współpracę pomiędzy gminami zaangażowanymi w jej działalność. Przedstawiciele gmin często się spotykają i wymieniają doświadczenia lub planują wspólne działania. Została nawiązana ściślejsza współpraca między gminami a organizacjami pozarządowymi, co przynosi widoczne korzyści dla regionu.

Widać również, że dzięki wsparciu przedsiębiorców Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” przyczyniło się do rozwoju gospodarczego obszaru.

3. Struktura LGD

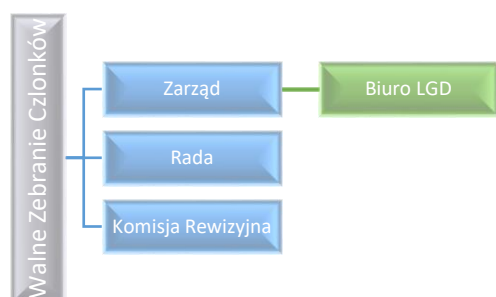
Strukturę organizacyjną LGD reguluje Statut i przepisy wskazane w pkt. 1 niniejszego rozdziału. Organami LGD są: Walne Zebrań Członków, Zarząd, Rada oraz Komisja Rewizyjna. Dla potrzeb realizacji celów statutowych zostało utworzone Biuro LGD, które jednak nie ma statusu organu LGD.

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” jest partnerstwem trójsektorowym, w skład którego wchodzi z każdej gminy przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych reprezentujących interesy sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego (co najmniej po 1 przedstawicielu danej grupy interesów z każdej gminy).

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” na dzień sporządzenia niniejszej LSR liczy 151 Członków.

Grupa interesu sektora publicznego jest reprezentowana przez 6 gmin członkowskich, w tym przedstawiciele gmin, samorządowych ośrodków kultury, itp. Lokalni partnerzy społeczni są reprezentowani przez członków organizacji pozarządowych, w tym Koła Gospodyń Wiejskich oraz mieszkańców obszaru objętego LSR, nie zaangażowanych bezpośrednio w działalność organizacji pozarządowych. Natomiast partnerzy gospodarczy posiadają w strukturach Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” swoich przedstawicieli w postaci przedsiębiorców i rolników. Liczna reprezentacja mieszkańców z obszaru umożliwia identyfikację lokalnych liderów, którzy dzięki swojej charyzmie i oddaniu idei działania społecznikowskiego pociągają za sobą lokalną społeczność. Dzięki nim organizujemy wiele wydarzeń integracyjnych od poziomu sołectwa. Takie działania budują aktywne społeczeństwo.

Wykres nr 1 Struktura Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”

Źródło: Opracowanie własne

Wśród członków Stowarzyszenia znajdują się także przedstawiciele grup najbardziej narażonych na wykluczenie z życia społecznego, które zostały określone na etapie diagnozy obszaru. Mieszkańcy biorący udział w spotkaniach i badaniach ankietowych wskazali, że wsparcie powinno być ukierunkowane na seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia) i ludzi młodych (do 25 roku życia) oraz na potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji, tj.: osób

z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR.

Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych. Jednocześnie zasada ta nie stoi w sprzeczności z możliwością jednoczesnego reprezentowania grup interesu innych niż grupy interesu sektorów.

W celu prawidłowego przyporządkowania członków do grup interesu sektorów przyjęto metodę kolejnych wykluczeń, tzn. jeśli wystąpiły przesłanki potwierdzające, iż Członek jest reprezentantem grupy interesu sektora publicznego - nie był traktowany jako przedstawiciel innych grup interesu. Jeżeli natomiast takich przesłanek nie stwierdzono, badano przesłanki na potwierdzenie reprezentacji grupy interesu sektora gospodarczego. Jeżeli nie wystąpiły przesłanki w tym zakresie – Członek był uznany za reprezentanta grupy interesu sektora społecznego. W przypadku osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, przynależność do grupy interesów jest ustalana poprzez weryfikację rzeczywistego statusu Członka Rady na podstawie odpowiedniego dokumentu, który jednoznacznie potwierdza przynależność do danej grupy interesu, eliminując wszelkie wątpliwości.

Podstawowym narzędziem weryfikacji przynależności członków do grupy interesów jest informacja (oświadczenie), która podlega weryfikacji w biurze LGD. Deklaracja jest składana zgodnie ze stanem faktycznym oraz bez zatajania informacji objętych tym dokumentem. Wykaz Członków jest upubliczniany na stronie internetowej LGD oraz dostępny w Biurze LGD.

Reprezentatywny udział lokalnych podmiotów w członkostwie oraz zaangażowanie wszystkich grup interesariuszy w przygotowanie LSR umożliwiły wyznaczenie kluczowych kierunków wydatkowania środków, które są odzwierciedleniem rzeczywistych potrzeb mieszkańców i odpowiedzią na zidentyfikowane problemy. Partnerstwo i partycypacja zapewniły wybór najistotniejszych.

Struktura Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” jest tak skonstruowana, aby zapewnić jak najczęstsze korzystanie z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji, stosować przyjazne dla odbiorcy formy komunikacji oraz stworzyć system zachęt do zgłaszania nowych pomysłów oraz inicjatyw dotyczących funkcjonowania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” i wdrażania LSR.

Należy podkreślić, że zasady w zakresie zgłaszania pomysłów/zachęt są przejrzyste, sformułowane zrozumiałym językiem oraz publicznie dostępne. Aby żaden interesariusz nie poczuł się wykluczony, umożliwiliśmy zgłaszanie propozycji w różnych formach tj. poprzez wypełnienie formularza w biurze LGD, online oraz z możliwością przesłania pocztą tradycyjną lub mailowo.

Informacje o możliwości składania inicjatyw zostały opublikowane na naszej stronie internetowej, tablicy ogłoszeń oraz są przekazywane podczas spotkań animacyjno-integracyjnych, szkoleń i innych wydarzeń.

Obrazowo procedurę zgłaszania pomysłów/inicjatyw można opisać w następujący sposób:

- rejestracja korespondencji w biurze LGD,
- jeżeli sprawa nie będzie wymagała specjalistycznej analizy, odpowiedź zostanie udzielona w ciągu maksymalnie 2 tygodni,
- jeżeli sprawa będzie wymagała dodatkowej konsultacji lub opinii zewnętrznej, wnioskodawca zostanie poinformowany o tym fakcie i zostanie wyznaczony nowy termin na udzielenie odpowiedzi,
- wnioskodawca w wyznaczonym terminie otrzymuje odpowiedź zawierającą uzasadnienie.

Ponadto:

- każda wpływająca inicjatywa będzie uwzględniana podczas bieżącego monitoringu i odnotowywana w raportach monitoringowych lub rocznych raportach z ewaluacji,
- istotne propozycje zostaną przedstawiane Zarządowi w celu analizy i ewentualnych zmian.

Dodatkowo, jeżeli taka potrzeba pojawi się w trakcie realizacji LSR, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” dopuści również możliwość zgłaszania inicjatyw przez mieszkańców obszaru, którzy nie są członkami, ale zgłaszane pomysły mogą przyczynić się do jeszcze lepszego funkcjonowania LGD i wdrażania LSR.

Zachętą do większej aktywności członków w ramach działalności Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” będzie organizacja paneli dyskusyjnych, grup roboczych lub internetowych forów, np. w celu podsumowania działalności.

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” jest organizacją inkluzywną, co oznacza, że jest otwarte na nowych członków, co oznacza, że każdy, kto spełni wymagania określone w Statucie, może zostać członkiem LGD, co potwierdzają zapisy Statutu (III Rozdział Członkowie Stowarzyszenia). Ponadto, zapisy Statutu gwarantują kadencyjność organów Stowarzyszenia (§ 20 pkt 5, § 27 pkt 3, § 34 pkt 6,) tj. kadencja każdego organu trwa 5 lat.

4. Organ decyzyjny

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” posiada wyłącznie jeden organ uprawniony do dokonywania wyboru operacji. Funkcję organu decyzyjnego pełni Rada LGD, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia. W skład organu decyzyjnego – Rady wchodzi 12 członków; przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych. Są to przedstawiciele urzędów gmin, jednostek organizacyjnych oraz członkowie lokalnych stowarzyszeń oraz mieszkańcy gmin członkowskich niezaangażowani bezpośrednio w działalność organizacji pozarządowych. W skład Rady wchodzi również osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Taki skład Rady zapewnia, iż proces decyzyjny nie został zdominowany przez władzę publiczną ani żadną z grup interesu. Żadna z grup interesu sektorów nie dominuje w procesie podejmowania decyzji.

Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych.

W celu prawidłowego przyporządkowania członków do grup interesu przyjęto opisaną wyżej metodę kolejnych wykluczeń.

Analogicznie, jak w przypadku członków Stowarzyszenia, przyporządkowanie Członków Rady do odpowiednich grup interesów odbywa się poprzez weryfikację deklaracji przez nich składanych dotyczących aktywności na obszarze objętym LSR. Biuro LGD dokonuje weryfikacji złożonych deklaracji. W przypadku osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, przynależność do grupy interesów jest ustalana poprzez weryfikację rzeczywistego statusu Członka Rady na podstawie odpowiedniego dokumentu, który jednoznacznie potwierdza przynależność do danej grupy interesu, eliminując wszelkie wątpliwości.

W przypadku PS dla WPR na lata 2023-2027 w ramach przedmiotowego kryterium przez osoby w niekorzystnej sytuacji rozumie się: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów lub osoby poszukujące zatrudnienia, w tym mieszkańców osiedli po-PGR, migrantów.

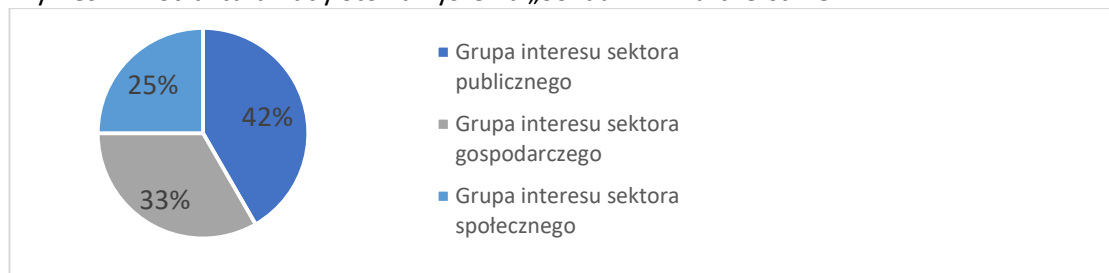
Dla zapewnienia transparentności funkcjonowania Rady zostały wyznaczone co najmniej 3 grupy interesów:

- grupa interesu sektora publicznego,
- grupa interesu sektora gospodarczego,
- grupa interesu sektora społecznego.

Żaden z członków Rady nie jest zatrudniony w biurze ani nie jest członkiem innego organu.

Liczebność organu decyzyjnego została ustanowiona podczas posiedzenia Walnego Zebrania i zapisana w Statucie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Obecny skład Rady pozwala na ograniczenie reprezentowania grupy interesu sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z grupą interesu sektora publicznego. Osoby trzecie nie są upoważniane do udziału w podejmowaniu decyzji, a członkowie organu decyzyjnego pełnią swoje funkcje osobiście.

Wykres nr 2 Struktura Rady Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”

Źródło: Opracowanie własne

Reprezentatywność poszczególnych grup interesu sektorów wygląda w następujący sposób

- Grupa interesu sektora publicznego – reprezentowana jest przez 5 osób (42%);
- Grupa interesu sektora gospodarczego - reprezentowana jest przez 4 osoby (33%).
- Grupa interesu sektora społecznego – reprezentowana jest przez 3 osoby (25%);

W celu zapewnienia wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu w organie decyzyjnym i unikania konfliktu interesu, biuro LGD będzie prowadzić rejestr interesów. Ponadto przed głosowaniem nad wyborem projektu, każdy z członków Rady podpisuje deklaracje bezstronności i poufności dotyczącą każdego projektu. Dokument ten umożliwi identyfikację charakteru powiązań członków organu decyzyjnego z wnioskodawcami lub poszczególnymi projektami oraz zapewnia zachowanie odpowiedniego parytetu każdorazowo na etapie głosowania. Oznacza to, iż podczas głosowania członkowie Rady, którzy nie są bezstronni w podjęciu decyzji o wsparciu podmiotu ubiegającego się o dofinansowanie operacji, zostają wykluczeni z oceny rozpatrywanego wniosku. Fakt ten zostanie również odnotowany w protokole z posiedzenia Rady.

W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania Rady, a dzięki temu sprawnej oceny operacji, które mają być realizowane w ramach LSR Stowarzyszenie zaplanowało szereg szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji członków Rady oraz praktycznych umiejętności związanych z wypełnianiem kart oceny operacji pod względem zgodności z PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz według lokalnych kryteriów.

Szkolenia te mogą być organizowane i prowadzone we wszystkich pozaszkolnych formach dydaktycznych (w tym jako zajęcia warsztatowe, seminaria, konferencje oraz kursy). Corocznie plan szkoleń będzie aktualizowany w oparciu o zgłoszone przez przedstawicieli organu decyzyjnego zapotrzebowania na szkolenia.

Mając na uwadze fakt, iż na członkach Rady spoczywa bardzo duża odpowiedzialność związana z oceną i wyborem operacji nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej czuwać będzie biuro LGD, zaś członkowie komisji skrutacyjnej powoływani na każdym posiedzeniu odpowiedzialni będą w głównej mierze za obliczanie wyników głosowań i kontrolę kworum.

Osobowy wykaz osób członków rady (organu decyzyjnego) wraz z nazwą reprezentowanej gminy oraz wskazaniem przynależności do zdiagnozowanych na obszarze LSR grup interesu stanowi załącznik do wniosku o wybór LSR.

5. Proces decyzyjny

Proces decyzyjny Rady przebiega zgodnie z zapisami Statutu oraz pozostałymi dokumentami wewnętrznymi, w szczególności Regulaminem Rady oraz Procedurami utworzonymi na bazie zasad poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”.

Członkowie Rady wybierani spośród członków stowarzyszenia w głosowaniu jawnym przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Jedna osoba może wchodzić w skład tylko jednego z organów Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Kadencja wszystkich władz trwa pięć lat.

Rada i Przewodniczący Rady jest wybierana przez Walne Zebranie spośród członków zwyczajnych Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”. Skład Rady liczy 12 osób. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia.

Wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej LSR dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Wybór operacji w ramach komponentu Wdrażanie LSR jest dokonywany z zastosowaniem procedury zapewniającej bezstronność członków Rady, przy uwzględnieniu obowiązujących kryteriów wyboru operacji oraz zapewnieniu składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060 lub wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

W przypadku Rady, Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zastosowało skuteczne mechanizmy gwarantujące bezstronność i rzetelność podczas oceny i wyboru operacji do finansowania. Przejawia się to między

innymi w skrupulatnej weryfikacji przynależności danego członka Rady do jednej z grup interesu zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR, obowiązku wypełnienia deklaracji bezstronności dla każdego projektu.

Członek Rady lub jego reprezentant, który jest wnioskodawcą wybieranej przez Radę operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę lub zgłosi inne powiązanie z daną operacją lub co do którego zachodzi podejrzenie stronniczości przy wyborze danej operacji, zostaje wykluczony z tego wyboru.

Regulamin zakłada ponadto obowiązek wyłączenia członków Rady w przypadku stwierdzenia innych powiązań. Na podstawie deklaracji, Przewodniczący Rady wraz z Sekretarzem Rady kontroluje czy skład rady obecny na posiedzeniu pozwala na zachowanie parytetów.

Dla zapewnienia prawidłowości wyborów dokonywanych przez członków Rady, wprowadzono działania dyscyplinujące określone w Regulaminie.

Dzięki planowi szkoleń dla członków Rady z zakresu oceny wniosków, procedur oraz zakresu wsparcia udzielanego beneficjentom w ramach LSR, gwarantuje beneficjentom, że każdy wniosek zostanie oceniony przez zespół ludzi merytorycznie do tego przygotowanych.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Działanie wszystkich organów Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” regulują Statut oraz regulaminy, w tym Regulamin funkcjonowania Rady LGD „Solidarni w Partnerstwie” (organ decyzyjny), Regulamin pracy Zarządu Stowarzyszenia, Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej oraz Regulamin Organizacyjny Biura.

Statut reguluje najważniejsze kwestie funkcjonowania Stowarzyszenia: nazwę stowarzyszenia, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, a także wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązywania się stowarzyszenia. Wskazuje ponadto organ nadzoru nad stowarzyszeniem, jakim jest Marszałek Województwa Wielkopolskiego, a także określa organ kompetentny w zakresie uchwalenia LSR (Walne Zebranie Członków) i jej aktualizacji (w zależności od zakresu może to być Zarząd lub WZC). Statut zawiera również zobowiązanie do stosowania zasad pogłębionego partnerstwa i skutecznej komunikacji oraz korzystania z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji (możliwość powoływania zespołów). Dokument ten wskazuje również na gotowość na poszerzanie partnerstwa (otwartość na nowych członków), kadencyjność organów LGD oraz otwartość na szeroko rozumianą współpracę. Dodatkowo, Statut zawiera zapis o możliwości zwołania Walnego Zebrania Członków na wniosek wąskiej grupy członków oraz ograniczenia zakresu czynności, co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji/uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD. Również w Statucie znajdują się zapisy potwierdzające otwartość na inicjatywy członków Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”.

Regulamin funkcjonowania Rady reguluje najważniejsze kwestie w zakresie funkcjonowania tego organu. Rada powoływana jest przez Walne Zebranie Członków. Regulamin określa przede wszystkim szczegółowe kompetencje Rady, zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny), zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego, zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego jak również zasady nabywania i utraty mandatu, w szczególności w przypadku nie złożenia deklaracji umożliwiających identyfikację charakteru powiązań z Wnioskodawcami lub złożenia deklaracji niezgodnych ze stanem faktycznym lub zatajenia informacji o charakterze powiązań. Regulamin zawiera również zasady składania informacji (oświadczenia) w postaci Rejestru interesów / deklaracji bezstronności, umożliwiających identyfikację charakteru powiązań Członków Rady z Wnioskodawcami oraz rozwiązania dotyczące wyłączenia członka organu z wyboru operacji / Grantobiorców jak również obowiązek ujawnienia okoliczności mogących wywołać wątpliwości, co do bezstronności członka Rady biorącego udział w głosowaniu.

Regulamin pracy Zarządu zawiera zapisy dotyczące przede wszystkim kompetencji Zarządu, zasad organizacji posiedzeń, zasad protokołowania posiedzeń. Dodatkowo, w Regulaminie znalazły się zapisy w zakresie stosowania zachęt do zgłaszania pomysłów/inicjatyw dotyczących funkcjonowania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, w tym wdrażania LSR, obowiązku informowania o wyniku weryfikacji zgłoszonej propozycji/inicjatywy oraz obowiązku uzasadniania wyniku. Ponadto, w Regulaminie zawarto możliwość uczestnictwa w zespołach roboczych.

Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej zawiera regulacje w prawie szczegółowych kompetencji organu, zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji, zasad prowadzenia działań kontrolnych, zasad protokołowania posiedzeń.

Regulamin Biura określa zasady funkcjonowania Biura LGD, w tym uprawnienia Dyrektora biura, podział zadań (oraz metody pomiaru) w zakresie doradztwa, zasady zatrudniania pracowników (w tym zasady naboru i weryfikacji dokumentów, pracy komisji Rekrutacyjnej, ogłaszania informacji o wynikach naboru), zasady wynagradzania pracowników, zawiera regulacje w zakresie polityki bezpieczeństwa danych osobowych Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, regulujące zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD, a także zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych. Tym samym Regulamin Biura LGD określa szczegółowo podział zadań pracowników biura, a także zapewnia adekwatność wymagań przypisanych poszczególnym stanowiskom do przewidzianych obowiązków. Podobnie jak w przypadku Rady, także dla pracowników biura zaprojektowany został plan szkoleń.

7. Standardy funkcjonowania partnerstwa

Na przestrzeni ostatnich lat Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” wypracowało standardy, które doceniają zarówno wnioskodawcy jak i lokalna społeczność, co zostało uwidocznione w wynikach ewaluacji ex-post. Członkowie aktywnie działają poprzez udział w Walnych Zebraniach Członków, uczestniczą w posiedzeniach organów, szkoleniach, warsztatach refleksyjnych, grupach roboczych, targach i imprezach promocyjnych, warsztatach i wyjazdach studyjnych, podnosząc swoje kompetencje na rzecz podejmowania działań w swoim najbliższym otoczeniu.

Niewątpliwie, zachowanie wysokich standardów w nowym okresie programowania zapewni możliwość płynnego przystąpienia do wdrażania LSR. Działania przygotowawcze ograniczą się do analizy zakresu zmian w procesie wdrażania oraz przygotowania potencjalnych beneficjentów do aplikowania o wsparcie.

Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” jak każda organizacja funkcjonuje w określonym otoczeniu publicznym, prawnym, gospodarczym i społecznym. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że jedną z fundamentalnych zasad idei LEADER jest partnerstwo i oddolne działanie. Aby móc skutecznie realizować misję, jaka została określona u podstaw tej organizacji, LGD musi legitymować się odpowiednimi standardami funkcjonowania.

LGD przez wiele lat aktywności w lokalnym środowisku, poprzez ogromne zaangażowanie w realizacji celów kolejnych Strategii, doskonalenia metod i mechanizmów komunikacji czy procedur, na podstawie których były oceniane wnioski niejako samoczynnie wypracowała wysokie standardy funkcjonowania.

Jakość oparta na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji wyraża się to przede wszystkim w odpowiedniej komunikacji – zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz partnerstwa, która szczegółowo została opisana w Planie komunikacji. Podstawą komunikacji jest jej dwustronność oraz dostosowanie przekazu do zasad przyjaznej komunikacji oraz do potrzeb wyrażanych przez interesariusza na etapie budowania LSR w tym w szczególności przez osoby młode, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji.

Stosowane są skuteczne metody partycypacji na każdym etapie budowy, wdrażania i aktualizacji LSR wg. metod opisanych w niniejszej LSR. Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” opiera relacje na realnej otwartości na osoby w niekorzystnej sytuacji (poprzez ich udział w organach LGD).

Wdrożono mechanizmy zachęcające i ułatwiające zgłaszanie przez członków LGD pomysłów / inicjatyw dotyczących zarówno funkcjonowania LGD jak i wdrażania LSR w tym wymogu przekazania odpowiedzi wraz z uzasadnieniem. W Stowarzyszeniu „Solidarni w Partnerstwie” obowiązuje kadencyjności organów, tj. Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej.

Stosowane są zasady kolegialnego sposobu podejmowania decyzji m.in. poprzez wprowadzenie formuły zespołów / grup roboczych, których zadaniem jest przedyskutowanie konkretnej propozycji zanim zostanie przekazana na obrady Zarządu. Ogranicza to zakres uprawnień Zarządu, co do kwestii, w których może samodzielnie podejmować decyzje bez konsultacji z pozostałymi członkami LGD. Wdrożone zostały jasne procedury przyjmowania nowych członków potwierdzonych zapisami w Statucie;

Ważnym elementem jakości partnerstwa są jasne i czytelne procedury oceny i wyboru operacji, w tym obiektywne kryteria, które gwarantują bezstronność na każdym etapie oceny dokumentacji aplikacyjnej. Dostępność harmonogramu naboru wniosków zapewnia Wnioskodawcom z wyprzedzeniem zaplanować swoje projekty.

Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zabiega o ciągłe podnoszenie kompetencji, tj. skrupulatną realizację Planu szkoleń zarówno dla pracowników Biura jak i członków poszczególnych organów. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i kompetencji daje interesariuszom gwarancję świadczenia doradztwa na najwyższym poziomie oraz gwarancję skutecznego i kompetentnego zarządzania partnerstwem.

Wzmacnianie zaufania i reputacji odbywa się poprzez stosowanie standardów funkcjonowania, które pomagają budować zaufanie wśród partnerów, społeczności lokalnej i innych interesariuszy. Poprzez przestrzeganie standardów, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” demonstruje profesjonalizm, rzetelność i wiarygodność, co przyczynia się do wzmocnienia jej reputacji a w dalszej konsekwencji zwiększenia zaangażowania w działalność LGD. Ponadto, w Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” jest przestrzegana zasada równości szans i niedyskryminacji. Zarówno w swoich działaniach jak i działaniach podejmowanych przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” zwraca uwagę na zachowanie standardu minimum w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Wzorem w tym zakresie są „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027” opracowane w celu zapewnienia zgodności wdrażania programów z zasadami horyzontalnymi: zasadą równości szans i niedyskryminacji oraz zasadą równości kobiet i mężczyzn, a także zapewnienie spójnego podejścia w tym zakresie w ramach programów i projektów współfinansowanych ze środków EFS+, EFRR, FS i FST. Dokumenty będące podstawą funkcjonowania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” są doskonałym przykładem otwartości, ponieważ w żadnym przypadku nie zawierają zapisów dyskryminujących. Równość płci polega na odwzorowaniu istniejących proporcji płci na obszarze działania LGD lub zwiększaniu we wsparciu udziału grupy niedoreprezentowanej. Możliwe są jednak przypadki, w których proporcja 50/50 wynika z sytuacji kobiet i mężczyzn i stanowi proporcję prawidłową z perspektywy równości szans kobiet i mężczyzn.

Ponadto, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” będzie premiować operacje, które będą miały pozytywny wpływ na łącznie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji (w tym z niepełnosprawnościami) poprzez tworzenie miejsc pracy, niwelowanie barier architektonicznych oraz tworzenie miejsc integracji społecznej.

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI

W skład obszaru Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” wchodzi 5 gmin powiatu konińskiego, w tym 2 gminy miejsko-wiejskie: Golina, Rychwał oraz 3 gminy wiejskie: Grodziec, Rzgów, Stare Miasto oraz gmina miejsko-wiejska Tuliszków należąca do powiatu tureckiego.

Łączna powierzchnia obszaru wynosi 686,53 km². Największą powierzchnię ma gmina Tuliszków (149,4 km²), nieco mniejsze gminy to Grodziec i Rychwał (117,7 km²). Najmniejszą powierzchnię mają gminy Golina (99 km²) i Stare Miasto (97,8 km²).

Obszar jest położony we wschodniej części województwa wielkopolskiego, w podregionie konińskim. Stanowi on południowo-zachodnie obrzeże Konina, z którym graniczą gminy Stare Miasto i Golina. Obszar jest spójny przestrzennie i leży na bardzo ważnym szlaku tranzytowym, z dogodnymi połączeniami komunikacyjnymi: autostradą A2 łączącą Europę Zachodnią z Rosją i krajami wschodnimi oraz systemem połączeń kolejowych.

Obszar Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, zgodnie z danymi na dzień 31.12.2020 r., zamieszkiwało 55 246 osób. Najwięcej osób zamieszkuje na terenie gminy Stare Miasto (12 639), a najmniej na terenie gminy Grodziec (5 077). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 83,2 mieszkańców na 1 km².

Obszar objęty LSR wchodzi w skład pasa nizin w obrębie Niziny Wielkopolskiej, gdzie panuje klimat umiarkowany z łagodnymi zimami i niskim rocznym poziomem opadów atmosferycznych.

Cechą wyróżniającą obszar jest położenie geograficzne, czyste środowisko naturalne, ciąg jezior z kompleksami leśnymi, obiekty zabytkowe oraz obszary chronione. Walory obszaru sprzyjają różnym formom wypoczynku opartym na zasobach naturalnych. Łatwy dostęp sprzyja kształtowaniu się ruchu turystycznego na danym obszarze i wiąże ze sobą wiele korzyści. Do bazy komunikacyjnej należy także zaliczyć wytyczone szlaki piesze, rowerowe, konne oraz kajakowe.

Rysunek nr 1 Mapa obszaru objętego LSR

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 1 Obszar objęty LSR

	Typ gminy	Teryt	Liczba ludności 31.12.2020 r.	sołectwa	Powierzchnia w km ²	Gęstość zaludnienia
Golina	miejsko-wiejska	3010013	12 066	18	99	121,9
Grodziec	wiejska	3010022	5 077	18	118	43,1
Rychwał	miejsko-wiejska	3010073	8 048	23	118	68,3
Rzgów	wiejska	3010082	7 131	21	105	68,1
Stare Miasto	wiejska	3010112	12 639	16	98	129,3
Tulisków	miejsko-wiejska	3027073	10 285	15	150	68,7
RAZEM			55 246	111	688	83,2

Źródło: Opracowanie własne

Teren Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” w roku 2021 zamieszkiwało w sumie 55 369 osób, o 142 osoby mniej, niż w roku 2015. Porównując oba te lata 2021 można stwierdzić, że pomimo dodatniego salda liczby mieszkańców depopulacja dotknęła gminy: Grodziec, Rychwał, Rzgów i Tulisków. W pozostałych dwóch gminach mamy do czynienia ze wzrostem liczby ludności Golina (2,5%), Stare Miasto (7,6%).

Tabela nr 2 Liczba ludności na obszarze LSR

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	11 880	11 928	12 033	12 083	12 079	12 066	12 184
Grodziec	5 246	5 256	5 220	5 206	5 160	5 077	5 039
Rychwał	8 388	8 362	8 320	8 311	8 249	8 048	8 031
Rzgów	7 171	7 206	7 245	7 291	7 275	7 131	7 132
Stare Miasto	11 849	12 039	12 154	12 266	12 436	12 639	12 750
Tulisków	10 693	10 665	10 654	10 594	10 537	10 285	10 233
RAZEM	55 227	55 456	55 626	55 751	55 736	55 246	55 369

Źródło: Opracowanie własne

Jednymi z istotnych czynników oddziałujących na stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne. Liczba mieszkańców obszaru LSR w większości rośnie, co jest charakterystyczne dla gmin wokół większych miast (napływ nowych mieszkańców z miasta rdzeniowego), jednak największy zauważalny przyrost mieszkańców występuje w gminach Tulisków (460) i Rychwał (357), ze względu na intensywny rozwój nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i osiedlanie się nowych rodzin na tym terenie.

Tabela nr 3 Przyrost naturalny na obszarze LSR wg gmin wchodzących w skład obszaru LSR

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	-12	5	-6	11	2	-21	-22
Grodziec	12	-21	-10	-14	26	-7	-23
Rychwał	6	14	-2	2	-18	-4	-60
Rzgów	-5	-3	-11	7	-3	-20	-17
Stare Miasto	-4	2	23	0	-32	-9	-38
Tulisków	-16	-23	-5	22	-21	-43	-63
RAZEM	14	-4	3	29	24	8	-8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

W niniejszym rozdziale zaprezentowano metody partycypacji zastosowane w kluczowych etapach prac nad budową LSR dla obszaru objętego LSR. Należy jednocześnie podkreślić, iż informacje o przygotowaniach LSR zostały przekazane wszystkim interesariuszom jeszcze przed ogłoszeniem konkursu na wybór LSR.

Na poszczególnych kluczowych etapach prac nad Strategią zastosowano kilka partycypacyjnych metod konsultacji.

Proces tworzenia dokumentu LSR składał się z pięciu ważnych etapów. Podczas każdego z nich Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” stosowało różne metody, adekwatne do potrzeb społeczności lokalnej, korzystając z doświadczenia w komunikowaniu się z lokalną społecznością z okresów 2007-2013 oraz 2014-2020. Na każdym z etapów stosowano zasady przyjaznej komunikacji.

Wyróżniono następujące etapy:

- Etap I Diagnoza i analiza SWOT
- Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania
- Etap III Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów
- Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji
- Etap V Opracowanie / konsultacje planu komunikacji

Tabela nr 4 Metody partycypacji zastosowane na poszczególnych etapach prac nad przygotowaniem LSR obejmujące również konsultacje wypracowanych propozycji

Lp.	Nazwa metody	Etap I	Etap II	Etap III	Etap IV	Etap V
1.	spotkania otwarte	X	X			X
2.	badania ankietowe	X	X	X		X
3.	dżury w biurze LGD, rozszerzone o konsultacje konkretnych zapisów i propozycji w LSR przeprowadzane w konkretnych terminach	X	X	X	X	X
4.	warsztat strategiczny	X	X	X		
5.	wywiady fokusowe / wywiady indywidualne / spotkania zespołów roboczych ds. LSR	X	X	X	X	X
6.	karta pomysłu	X	X			X
7.	system zachęt do włączenia się w proces budowy/konsultacji LSR	X	X	X	X	X

Źródło: Opracowanie własne

Omówienie poszczególnych metod partycypacji

Spotkania otwarte, wzorem doświadczeń wynikających z budowy LSR w okresie 2014-2020, zostały zorganizowane na terenie każdej z gmin, by zapewnić udział przedstawicieli wszystkich grup interesu sektorów. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele różnych grup społecznych, takich jak wójtowie, burmistrzowie, radni, sołtysi, przedstawiciele instytucji kulturalnych, OSP, KGW, grupy nieformalne, przedsiębiorcy i mieszkańcy. Informacje o terminach spotkań udostępniłyśmy na stronie internetowej Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, w mediach społecznościowych oraz na tablicach ogłoszeń w biurze LGD i siedzibach gmin. Zaproszenia do udziału w spotkaniach rozpowszechniłyśmy za pośrednictwem ulotek i plakatów, które zostały przekazane do organizacji z obszaru LSR.

W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców, skontaktowaliśmy się również telefonicznie z członkami Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, liderami lokalnymi, przedsiębiorcami i władzami publicznymi.

Dodatkowo, informacje na temat prac nad przygotowaniem LSR były publikowane w lokalnej prasie, aby zaproszenie do partycypacji miało jak największy zasięg.

Plan spotkań przebiegał według wspólnego schematu:

1. Otwarcie konsultacji, przywitanie przybyłych mieszkańców, lista obecności.
2. Przedstawienie działalności i struktury LGD.
3. Omówienie obszaru planowanego do objęcia LSR, w tym omówienie spójności tego obszaru.
4. Przedstawienie planu włączenia społeczności lokalnej w tworzenie nowej LSR.
5. Diagnoza potrzeb i problemów obszaru i mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD, w tym ukierunkowanie na zagadnienia dotyczące: innowacyjności, cyfryzacji, środowiska i klimatu, zmian demograficznych ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludniania się obszaru planowanego do objęcia LSR, partnerstwa w realizacji LSR polegającego na wspólnej realizacji przedsięwzięć i projektów.
6. Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, a także celów LSR
7. Dyskusja nad celami LSR i działaniami.
8. Omówienie rezultatów działań na zakończenie realizacji LSR.
9. Wypełnienia przez uczestników konsultacji ankiet.
10. Wywiady indywidualne i grupowe z chętnymi uczestnikami konsultacji w zakresie tworzenia LSR.
11. Przedstawienie wniosków z konsultacji, podsumowanie i zakończenie spotkania

Tabela nr 5 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonych konsultacji.

Lp.	Gmina	Data	Liczba uczestników	Grupa docelowa	Dokument potwierdzający
1	Golina	28.07.2022 r.	10		
2	Grodzic	29.07.2022 r.	7	Osoby młode (do 25 r.ż.), seniorzy	Lista obecności
3	Rychwał	02.08.2022 r.	18	(pow. 60 r.ż.), osoby w niekorzystnej sytuacji, przedsiębiorcy, mieszkańcy,	
4	Rzgów	04.08.2022 r.	14		
5	Stare Miasto	01.08.2022 r.	8	JSFP, org. pozarządowe	
6	Tuliszków	03.08.2022 r.	13		
Razem			70		

Głównym celem tych spotkań było opracowanie podstawowych założeń do przyszłej analizy SWOT oraz celów, wskaźników i planu działania adekwatnych do zdiagnozowanych wyzwań. Uzyskano także informacje dotyczące preferowanych sposobów komunikacji z różnymi grupami docelowymi, takimi jak osoby młode, seniorzy oraz osoby znajdujące się w trudnej sytuacji.

Również forma spotkań nie była przypadkowa. Bazując na wcześniejszych doświadczeniach, zorganizowano spotkania w formie warsztatów prowadzonych przez moderatora, który czuwał nad zachowaniem planu i scenariusza dyskusji. Panująca swobodna atmosfera, umożliwiła uczestnikom wyrażanie swoich opinii i pilnych potrzeb, które można zrealizować przy użyciu dostępnych funduszy zewnętrznych. Warto zauważyć, że w dyskusji brali udział mieszkańcy różnych gmin, dlatego każda zgłaszana potrzeba była analizowana z uwzględnieniem specyfiki danej gminy oraz jakości życia mieszkańców w konkretnym miejscu.

Po zakończeniu wszystkich spotkań, pracownicy biura zebrali wszystkie zgłaszane problemy i potrzeby. W procesie tym uwzględnili obszary, w których występują oraz liczbę ludności, której dotyczą. Następnie zestawili te informacje z możliwościami, jakie oferuje interwencja LEADER.

Ponadto, w celu wykonania dokładnej diagnozy obszaru, wykorzystano również dostępne dane z innych źródeł, takich jak Główny Urząd Statystyczny (GUS), bazy danych gmin członkowskich, ankiety, karty pomysłów oraz wywiady.

Niewątpliwie jedną z najpowszechniejszych metod angażujących społeczność lokalną w życiu każdej organizacji są **badania ankietowe**. W przypadku Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” udział w tej formie zaangażowania wzięło 150 osób, czego potwierdzeniem jest sporządzone zestawienie ankiet. Dołożono wszelkich starań aby kwestionariusze dotarły do jak największej liczby osób. Ankiety zostały rozdysponowane na obszarze objętym LSR i zostały wypełnione przez mieszkańców, w tym osoby młode, seniorów, osoby w niekorzystnej sytuacji oraz przedstawiciele zidentyfikowanych grup interesu na obszarze LSR.

Respondenci wskazywali obszary, które ich zdaniem wymagają pilnej interwencji z wykorzystaniem potencjału jaki daje podejście LEADER jak również zgłaszali potrzeby i pomysły na działania mające celu poprawę jakości życia w ich gminie lub miejscowości. Ankieta badała również potencjalne zainteresowanie ubieganiem się o dofinansowanie w ramach wdrażania LSR i ogłaszanych naborów wniosków.

W celu maksymalnego ułatwienia wypełniania ankiet, pracownicy LGD oraz gminni koordynatorzy przez cały czas trwania badania służyli merytorycznym wsparciem każdej osobie, która zgłosiła taką potrzebę. Ankiety były także udostępnione poprzez stronę internetową, bezpośrednio w biurze LGD, w punktach konsultacyjnych w gminach,

w czasie wywiadów, podczas spotkań roboczych itd. Dodatkowo, rozsyłano je drogą mailową, udostępniano za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz dostarczano w formie papierowej na różnego rodzaju wydarzenia, spotkania o charakterze integracyjno-kulturalnym jakie były organizowane na obszarze LSR. Ponadto, Członkowie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” przekazywali ankiety swoim znajomym, członkom rodzin itd. Wypełnione ankiety respondenci mieli możliwość przesłać przez Internet, pocztą elektroniczną, tradycyjną, złożyć bezpośrednio w biurze LGD albo przekazać koordynatorom w punkcie konsultacji w gminie lub przedstawicielom Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” podczas spotkań organizowanych w ramach Planu włączenia społeczności lokalnej do prac nad budową LSR. W celu ułatwienia wypełnienia ankiety przez seniorów lub osoby w niekorzystnej sytuacji, dopuszczono również możliwość telefonicznego udzielenia odpowiedzi na pytania postawione w kwestionariuszu.

Wyniki ankiet pozwoliły zdiagnozować grupy docelowe oraz ustalić zakres wsparcia tj. rozwój przedsiębiorczości, rozwój małej infrastruktury turystycznej, sportowej i kulturalnej w tym wykorzystanie innowacji na rzecz wzmacniania kapitału ludzkiego w szczególności osób młodych, seniorów oraz kobiet, osób niepełnosprawnych i bezrobotnych w tym również opracowanie koncepcji Smart Village. Zdecydowana większość respondentów wskazywała na konieczność stworzenia miejsc rekreacji, które jednocześnie zwiększyłyby atrakcyjność obszaru. W ankietach pojawiał się również problem braku miejsc pracy i niedostosowania systemu edukacji do rynku pracy.

W przypadku Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” **dyżury w biurze LGD**, zostały rozszerzone o **przeprowadzane w konkretnych terminach konsultacje konkretnych zapisów i propozycji LSR**.

Podczas spotkań z pracownikiem biura LGD, każdy zainteresowany mógł zdobyć informacje na temat funkcjonowania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, możliwych zakresów wsparcia oraz możliwości zaangażowania się w opracowanie i realizację LSR. Na spotkaniu w biurze LGD istniała również możliwość wypełnienia ankiety lub karty pomysłu. Każda osoba, która uczestniczyła w takim dyżurze została zaproszona do kontynuowania udziału w kolejnych etapach prac nad LSR oraz aktywnego zaangażowania się w działalność Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, jak również zgłaszania pomysłów i inicjatyw mogących mieć wpływ na prawidłowe funkcjonowanie LGD i wdrażanie LSR. Informacje na temat dyżurów były dostępne na stronie internetowej Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” oraz na stronach gmin członkowskich.

Łącznie z możliwości bezpośredniego kontaktu z pracownikami biura LGD skorzystało 116 osób, czego potwierdzeniem jest rejestr prowadzonego doradztwa. Jeżeli podczas rozmowy została zgłoszona inicjatywa lub opinia, została ona – po dokonaniu analizy - uwzględniona na kolejnych etapach budowy LSR.

Informacje pozyskane w trakcie dyżurów stanowiły cenny wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, sformułowania celów i wskaźników LSR a co za tym idzie Planu działania jak również zasad wyboru operacji

i sformułowania lokalnych kryteriów wyboru operacji, ponadto zasad monitorowania i ewaluacji oraz Planu komunikacji.

Jedną z istotniejszych metod partycypacji, niezbędnych do prawidłowego opracowania LSR był **warsztat strategiczny** z udziałem przedstawicieli organu decyzyjnego oraz aktywnych Członków LGD. Warsztat odbył się w dniu 24.02.2023 i wzięło w nim udział 25 osób. Podsumowaniem spotkania jest sporządzona notatka.

Podczas warsztatu dokonano szczegółowej analizy wszystkich zagadnień omawianych na wcześniejszych etapach i przedstawionych propozycji. Przeanalizowano każdy element, który miał wpływ na strukturę LSR, brzmienie załączników czy spełnienie warunków formalnych i kryteriów wyboru LSR określonych w dokumentacji konkursowej.

LGD w celu dokonania analizy potrzeb i potencjału obszaru LSR wykorzystwała również metody jakościowe takie **wywiady fokusowe / wywiady indywidualne wsparte spotkaniami zespołów roboczych ds. LSR**. Wywiady fokusowe i indywidualne pozwoliły na aktywne zaangażowanie osób merytorycznie przygotowanych w konkretnych tematach dotyczących LSR. Natomiast rozmowy indywidualne uzupełniały wywiady fokusowe, umożliwiając indywidualne wyrażenie opinii i zgłoszenie uwag przez uczestników. Z kolei uczestnicy spotkań zespołów roboczych, bazując na zebranych danych, informacjach i ustaleniach, wypracowywali konkretne propozycje zapisów LSR uwzględniając rozwiązania adekwatne do wyrażanych potrzeb.

Odpowiednio moderowane spotkania pozwoliły na zebranie bogatego materiału stanowiącego istotny wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, sformułowania celów i wskaźników LSR i w dalszej konsekwencji Planu działania, jak również zasad wyboru operacji i sformułowania lokalnych kryteriów wyboru operacji, ponadto zasad monitorowania i ewaluacji oraz Planu komunikacji.

Podczas wywiadów fokusowych i spotkań zespołów roboczych poruszano różnorodne strategiczne obszary związane z LSR takie jak:

- **współpraca z parterami spoza obszaru LSR** (projekty partnerskie z udziałem podmiotów zagranicznych i krajowych w zakresie wymiany doświadczeń);
- **oczekiwane standardy w działaniu partnerstwa** (partnerstwo wewnętrzne, relacje między Członkami na etapie wdrażania LSR są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji, częste korzystanie z możliwości kolegiального podejmowania decyzji (np. praca w zespołach), inkluzyjność (otwartość na nowych Członków, kadencyjność organów LGD, otwartość na szeroko pojętą współpracę, możliwość zwołania WZC na wniosek dość wąskiej grupy Członków, otwartość na inicjatywy Członków LGD, stosowania przyjaznych dla odbiorcy form komunikacji (nie tylko formalnych, stosowanie zachęt do zgłaszania nowych pomysłów/inicjatyw dot. funkcjonowania LGD i wdrażania LSR, zasada informowania o wyniku weryfikacji propozycji/inicjatywy zgłoszonej przez Członka LGD z uzasadnieniem tego wyniku);
- **partnerstwo na obszarze poprzez operacje w partnerstwie** (wspólne działania i rozwiązania dla problemów obszaru LSR, korzyści ze współpracy)
- **projekty partnerskie** (wymiana doświadczeń, wspólne działania i rozwiązania dla problemów obszaru LSR, korzyści ze współpracy, zachęcanie do współpracy i zgłaszania nowych pomysłów, poszukiwanie i kojarzenie parterów w ramach operacji realizowanych w partnerstwie poprzez nabór fiszek z pomysłami, formularz kontaktowy na stronie internetowej, szkolenia, spotkania aktywizujące, kojarzenie parterów, udostępnienie wzorów umów partnerskich);
- **innowacyjność** (definicja innowacyjności, stopniowalna ocena innowacyjności, kontekst lokalny, wypracowanie uzasadnienie dla nowej definicji, wskazanie przedsięwzięć / zakresów wsparcia, w których powinna być badana innowacyjność, animowanie do wdrażania innowacji – stosowanie zachęt do realizacji projektów innowacyjnych w ramach lokalnych kryteriów, poprzez stworzenie bazy innowacji, ujęcie warsztatów w Planie komunikacji itp.);
- **wypracowanie rozwiązań mających na celu integrację i aktywizację osób młodych** (włączenie poprzez Członkowsko w Zarządzie, identyfikacja potrzeb na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujących, animujących itp., (wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), identyfikacja oferty istniejącej na obszarze, wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, wypracowanie wskaźników produktu, działania w Planie komunikacji) *Także na etapie przygotowania LSR;*

- **wypracowanie rozwiązań mających na celu włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów** (włączenie poprzez Członkowsko w Zarządzie, Radzie, identyfikacja potrzeb na rzecz seniorów, w tym działań w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego lub innego (wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), identyfikacja oferty istniejącej na obszarze, wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, wypracowanie wskaźników produktu, działania w Planie komunikacji) *Także na etapie przygotowania LSR*;
- **dobór metod aktywizujących (metod wdrażania LSR)** – operacja klasyczna, operacja w partnerstwie, projekt partnerski, projekt grantowy, projekt grantowy na przygotowanie koncepcji SV oraz operacja własna;
- **dobór zakresów wsparcia i określenie ewentualnych limitów, poziomów dofinansowania** dla projektów / beneficjentów / Grantobiorców;
- **wypracowanie rozwiązań do Planu finansowego** w odniesieniu do stwierdzonych potrzeb, zakresów wsparcia, źródła finansowania;
- **możliwość synergii w zakresie Planu finansowego** - realizacja wielozakresowych naborów wniosków o wsparcie lub harmonizacja zakresów tematycznych następujących po sobie naborów wniosków);
- **wypracowanie założeń pod przyjazne i efektywne metody komunikacji** (przekazanie informacji w taki sposób, aby odbiorca zrozumiał intencje nadawcy i charakteryzujący się odpowiednim stosunkiem nakładów do korzyści) oraz adekwatny (przekaz w formie i treści, która dotrze do grupy docelowej i zakładany cel zostanie osiągnięty) sposób animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji;
- **wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji** (definicja, czy powstanie grupa interesu, identyfikacja potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji (wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), identyfikacja oferty istniejącej na obszarze, wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, wypracowanie wskaźników produktu, działania w Planie komunikacji) - *także na etapie przygotowania LSR*
- **wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach** (zaliczanych do osób w niekorzystnej sytuacji) będzie mogło być wykazane, jeśli zostaną przewidziane zakresy wsparcia dotyczące rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych (gosp. agroturystyczne, zagrody edukacyjne. gosp. opiekuńcze, rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie KŁŻ);
- **wartość dodana Podejścia LEADER w realizacji LSR** (korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR poprzez Podejście LEADER, wpływ na rozwój społeczny, w tym wzrost potencjału Członków lokalnych społeczności);
- **dywersyfikacja źródeł finansowania LSR** (analiza dostępnych źródeł finansowania);
- **wypracowanie założeń do lokalnych kryteriów wyboru i aktualizacji procedury zmiany kryteriów** (obowiązkowe kryteria wyboru operacji, inne kryteria dostępowe, procedura aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, mierzalność, przystępność, itp.);
- **harmonogram naboru wniosków** (zgodnego z obowiązującymi wytycznymi oraz złożonymi kartami projektów).

Jednocześnie szeroka gama podejmowanych tematów nie jest równoznaczna z ostatecznym odzwierciedleniem ich w LSR. W wyniku dokonanej analizy zebranego materiału, w LSR zostały zawarte najistotniejsze kwestie, w tym obligatoryjnie wynikające z obowiązujących procedur i Wytycznych.

Z kolei **karty pomysłu (tzw. fiszki projektowe)** umożliwiały opisanie zamierzonych działań na przyszłość. Kartę pomysłu mógł złożyć każdy podmiot (również osoby fizyczne) zainteresowany pozyskaniem dofinansowania z budżetu LSR tym osoby młode, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji tj.: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, kobiety, migranci, rolnicy z małych gospodarstw lub osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po-PGR ale także przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych oraz mieszkańcy (w tym osoby planujące podjęcie działalności gospodarczej).

Zgłoszone karty pomysłu przyczyniły się do uzyskania cennych informacji, zwłaszcza dotyczących zakresu wsparcia, poziomów finansowania oraz obszarów, które wzbudziły największe zainteresowanie potencjalnych beneficjentów. Te dane okazały się niezwykle pomocne podczas tworzenia budżetu LSR, umożliwiając trafniejsze planowanie środków.

Analogicznie, jak w przypadku ankiet, karty pomysłu były dostępne w różnych miejscach i formach (online i papierowo), aby zapewnić szeroki dostęp dla uczestników.

Łącznie złożono 47 kart pomysłu. Wszystkie formularze zostały zaewidencjonowane i sporządzono stosowne zestawienie, które było bardzo pomocne w pracach nad poszczególnymi rozdziałami LSR.

Zgłoszone karty pomysłu okazały się cenną pomocą dla sporządzenia diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, opracowania celów i wskaźników LSR i tym samym planu działania jak również fundamentalnego dokumentu w zakresie angażowania lokalnej społeczności – Planu komunikacji.

Ponadto, należy podkreślić, iż na przestrzeni całego okresu konturowania LSR stosowano bardzo szeroki wachlarz zachęt do włączenia się lokalnej społeczności. Na uwagę zasługują następujące strategie:

- Komunikacja przyjazna i dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości odbiorców, aby zapewnić jej większą skuteczność;
- Pełne otwarcie się na propozycje i uwzględnianie opinii respondentów, zapewnienie wszechstronnych i kompleksowych informacji i wyjaśnień w odpowiedzi na zgłaszane wątpliwości;
- Aktywne promowanie udziału w opracowaniu LSR poprzez szerokie rozpowszechnianie informacji i zachęty na stronach internetowych, tablicach ogłoszeń oraz w mediach społecznościowych;
- Zachęta do zdobycia wiedzy na temat zasad wdrażania projektów w nowej perspektywie poprzez udział ekspertów, którzy mogą dostarczyć niezbędne informacje i udzielić wyjaśnień;
- Uważne dobieranie tematyki i formy przekazu, aby informacje były zrozumiałe dla wszystkich odbiorców, rezygnacja z trudnego języka branżowego, który może być niejasny dla odbiorców;

Tabela nr 6 Syntetyczny opis poszczególnych etapów budowy LSR.

Etap I Diagnoza i analiza SWOT	W pierwszym etapie prac nad strategią została przeprowadzona szczegółowa diagnoza obszaru uwzględniająca niezbędne obszary strategiczne, tj. innowacyjność, cyfryzację, środowisko i klimat, zmiany demograficzne z uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludnienia oraz partnerstwo w realizacji LSR w szczególności poprzez wspólną realizację przedsięwzięć i projektów.
Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania	Istotnym narzędziem na tym etapie było wykorzystanie Matrycy celów, która była podstawowym elementem konsultacji, zapewniającym skompletowanie informacji do wielkości rozdziałów LSR. Podjęto próbę zapewnienia zgodności propozycji z obowiązującymi przepisami (w szczególności z ustawą o RLKS), Wytycznymi horyzontalnymi i Wytycznymi szczególnymi dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent <i>Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju</i> oraz komponent <i>Zarządzanie lokalnymi strategiami rozwoju</i> , Wytycznymi horyzontalnymi i szczegółowymi w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027. Z uwagi na fakt, iż szczegółowe Wytyczne w ww. zakresach znajdowały się na etapie pre-konsultacji, propozycje zostały oparte o wypracowane w oparciu o wspólne doświadczenia sieci LGD z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020. Wskaźniki rezultatu zostały określone w oparciu o Katalog obowiązkowych wskaźników rezultatu PS WPR (do wyboru) z załącznika nr I do rozporządzenia 2021/2115 z wyjaśnieniami co do sposobu ich opracowania (informacja dodatkowa do dokumentacji w ramach konkursu na wybór LSR) oraz obowiązujący na dzień opracowania LSR Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
Etap III Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów	Zasady wyboru operacji oraz sformułowanie lokalnych kryteriów muszą być wyraźnie i precyzyjnie określone, aby były zrozumiałe dla wszystkich beneficjentów i nie budziły wątpliwości co do ich interpretacji. Istotną kwestią jest również ich zgodność z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Oprócz wskazanych metod partycypacji LGD wykorzystana również doświadczenia z okresu programowania 2014-2020 w tym wyniki ewaluacji ex-post.
Etap IV	Proces monitoringu i ewaluacji są względem siebie niezależne, choć pozostają w ścisłym

Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji	<p>związku, gdyż dotyczą tych samych zagadnień. Monitoring i ewaluacja Lokalnej Strategii Rozwoju są kluczowymi elementami skutecznego procesu jej wdrażania, zapewniającymi pozyskanie informacji na temat postępów prowadzonych działań, w głównej mierze w kontekście realizacji przyjętych celów strategicznych i operacyjnych. Stanowią równocześnie narzędzia kontroli i oceny umożliwiające korektę nieprawidłowości w procesie wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, poprzez wprowadzenie niezbędnych modyfikacji i uaktualnień przy realizacji opracowanej strategii.</p> <p>W tym zakresie, oprócz wyników konsultacji i własnych doświadczeń, LGD przyłożyła szczególną uwagę do zgodności z obowiązującymi Wytycznymi w tym zakresie.</p>
Etap V Opracowanie / konsultacje planu komunikacji	<p>Głównym celem Planu komunikacji z lokalną społecznością jest stworzenie warunków i możliwości, które umożliwią aktywne i ciągłe zaangażowanie lokalnej społeczności w bieżący proces wdrażania LSR, nie tylko na etapie opracowania dokumentu. Działania komunikacyjne muszą być dostosowane do wszystkich grup docelowych, zwłaszcza tych istotnych z perspektywy realizacji LSR i muszą zapewniać stosowanie przyjaznych metod komunikacji. Ten etap budowy LSR pozwolił na pozyskanie informacji dotyczących najdogodniejszych i najbardziej skutecznych form komunikacji.</p> <p>Opracowany Plan komunikacji zawiera niezbędne elementy wynikające z obowiązujących Wytycznych w tym m.in.: propozycje działań, które zapewnią skuteczne zaangażowanie lokalnej społeczności; przedstawienie głównych celów i motywacji jakie legły u podstaw jego opracowania; identyfikację grup docelowych, planowane środki przekazu; konkretne działania komunikacyjne; przykłady działań jakie zostaną podjęte w przypadku problemów z realizacją LSR lub braku wsparcia społecznego dla działań LGD; wskaźniki rezultatów i oczekiwane efekty działań komunikacyjnych; sposób oceny skuteczności działań komunikacyjnych; zasady ewentualnej aktualizacji Planu komunikacji; obowiązki komunikacyjne beneficjentów, wynikające z odpowiednich przepisów, oraz wymogi dotyczące wizualizacji w zakresie PS dla WPR na lata 2023-2027; planowany budżet, z uwzględnieniem głównych kategorii wydatków, przy jednoczesnej minimalizacji kosztów związanych z drukowanymi materiałami promocyjnymi i reklamowymi.</p> <p>Plan komunikacji stanowi załącznik do wniosku dotyczącego wyboru LSR.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Po zakończeniu zaplanowanego cyklu spotkań i udostępnieniu projektów dokumentów konkursowych przez MRiRW, pracownicy biura LGD przystąpili do wypracowania propozycji zapisów LSR. Kluczowe było odzwierciedlenie potrzeb i oczekiwań niż pozyskanie najwyższej liczby punktów w ramach konkursu na wybór LSR.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż pracownicy biura LGD i przedstawiciele Zarządu, aby jak najlepiej przygotować się do procesu konstruowania LSR, wzięli udział w szeregu warsztatów organizowanych przez Urząd Marszałkowski oraz KSOW. Ponadto, uczestniczyli w konsultacjach indywidualnych i grupowych z ekspertem zewnętrznym, w trakcie których prezentowane były i omawiane propozycje zapisów do poszczególnych części LSR, sporządzane w zgodności z obowiązującymi przepisami, Wytycznymi MRiRW oraz uwzględniające dobre praktyki wypracowane zarówno w poprzednich okresach programowania z obszaru różnych województw.

Jednocześnie z uwagi na brak dostępu do szczegółowych wytycznych, wiele rozwiązań, m.in. proces monitoringu i ewaluacji, zasady wyboru projektów i Grantobiorców, zasady zatwierdzania i aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, zasady podziału środków w ramach Planu finansowego uwzględniające kamienie milowe, czy skład i zasady pracy organu decyzyjnego zostały wypracowane we współpracy z LGD zarówno z obszaru województwa jak i całego kraju w ramach Polskiej Sieci LGD i opierają się na tych samych podstawach i tym samym na wspólnych założeniach. Z kolei dokumentacja konkursowa dostarczyła cennych wskazówek w zakresie aspektów, na jakich należało się koncentrować, żeby spełnić wymogi określone w dokumentacji konkursowej.

Mając powyższe na uwadze, uprawnione jest stwierdzenie, że niniejszy dokument to efekt pracy wielu osób, które zgłaszały propozycje rozwiązań lub wносиły swoje uwagi w trakcie różnorodnych form konsultacji społecznych. Zapewniliśmy, żeby odbywały się na przestrzeni całego procesu tworzenia LSR z równą intensywnością i otwartością. Ostateczny kształt dokumentu powstał w ramach prac Zespołu ds. LSR. Wszelkie dodatkowe konsultacje z innymi grupami lub zespołami roboczymi miały z jednej strony na celu wypracowanie pewnych standardów, które zapewnią jak najpełniejsze spełnienie wymogów określonych w dokumentacji konkursowej, a z drugiej stworzenie spójnego dokumentu, który będzie można wdrożyć zgodnie z oczekiwaniami wszystkich grup interesariuszy, uwzględniając zdiagnozowane potrzeby i potencjał obszaru.

Aktualizacja LSR

LSR, jest dokumentem planistycznym obejmującym kilkuletnią perspektywę czasową i analogicznie jak inne plany rozwoju musi być regularnie aktualizowany, aby najpełniej odpowiadać na aktualne wyzwania obszaru, który jest objęty LSR.

Należy w tym miejscu podkreślić, że również w tym celu LGD wprowadziła procedury i zachęty dotyczące zgłaszania propozycji i inicjatyw dotyczących zarówno funkcjonowania LGD, jak i wdrażania LSR (informacje dotyczące możliwości zgłaszania takich uwag będą dostępne w materiałach informacyjnych, na stronie internetowej oraz w ankietach ewaluacyjnych). Dodatkowo, w celu zapewnienia przejrzystości działań LGD, wyniki weryfikacji zgłoszonych propozycji lub inicjatyw będą udostępniane na stronie internetowej LGD, z poszanowaniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych. Jeśli zmiany zostaną zaakceptowane, będą one poddane dalszym konsultacjom społecznym i ostatecznie zatwierdzone przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd.

Należy zauważyć, że konieczność zmian może wynikać również z dostosowania LSR do nowych przepisów, Wytycznych lub zaleceń organów kontroli.

Podsumowując, można wskazać kilka czynników, które wymagają aktualizacji LSR :

- a) wyniki monitoringu lub ewaluacji, które wskazują konieczność dostosowania LSR,
- b) aktualizacja Wytycznych horyzontalnych lub szczegółowych, wpływających na LSR,
- c) inicjatywy, wnioski lub zastrzeżenia zgłaszane przez społeczność za pośrednictwem formularzy lub kart pomysłów dostępnych na stronie internetowej i w biurze LGD,
- d) konieczność dostosowania LSR do zmieniających się warunków, takich jak czynniki zakłócające, zmiany sytuacji gospodarczej lub ograniczenia wynikające z pandemii,
- e) inicjatywy grupy członków LGD, Walnego Zebrania Członków lub innych organów LGD oraz mieszkańców, które wymagają dostosowania LSR do nowych potrzeb lub problemów na obszarze,
- f) zmiany w obszarze LSR, celach, przedsięwzięciach, wskaźnikach, budżecie lub innych elementach LSR, które mają istotny wpływ na osiągnięcie założeń,
- g) inne zmiany istotnie wpływające na możliwość realizacji celów, wskaźników i kamieni milowych LSR.

W przypadku zmian wynikających z ppkt. a) – b) konieczne będzie skorzystanie z co najmniej jednej metody konsultacji. W przypadku LGD preferowaną formą będzie udostępnienie informacji na stronie internetowej. Natomiast w przypadku zmian dotyczących zakresów wskazanych w ppkt. c) - g) zastosowane zostaną różnorodne metody partycypacji, opisane w niniejszym Rozdziale, aby zapewnić udział wszystkich interesariuszy, zwłaszcza młodych osób, seniorów i osób w trudnej sytuacji, podobnie jak na etapie przygotowania LSR.

Ponadto, należy mieć na uwadze, że wszystkie działania związane z wdrażaniem LSR są jawne i podlegają zatwierdzeniu przez Zarząd Województwa. Biuro LGD przeprowadza weryfikację formalną dokumentacji, a następnie Zarząd lub dedykowana grupa robocza ds. LSR przeprowadza wstępną analizę merytoryczną zgłoszonych propozycji.

W tym miejscu należy jasno podkreślić, że aktualizacja LSR zawsze będzie przeprowadzana zgodnie z precyzyjnie określonymi i publicznie dostępnymi procedurami, zapewniając szerokie zaangażowanie lokalnej społeczności, w tym zidentyfikowanych na obszarze LSR grup interesu sektorów oraz mieszkańców, a w szczególności młodych osób, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Ponadto, proces aktualizacji LSR będzie

ściśle powiązany z procesem informowania o postępach wdrażania LSR. Nawet w przypadku braku inicjatyw zewnętrznych, analiza potrzeby zmiany LSR będzie przeprowadzana co najmniej raz na dwa lata.

Wdrażanie LSR - Partycypacja w procesie

Moment podjęcia przez Walne Zebranie Członków uchwały o przyjęciu LSR nie jest równoznaczny z zakończeniem współpracy z członkami LGD oraz lokalną społecznością. Funkcjonowanie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” na każdym etapie realizacji działań statutowych, jak również wdrażania LSR jest oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej ale przyjaznej komunikacji. Wyraża się to przede wszystkim w stosowaniu różnorodnych form komunikacji (nie tylko formalnych), kolegialnym sposobie podejmowania decyzji (od nowego okresu programowania nowością na miarę LGD jest formuła zespołów i grup roboczych, których zadaniem będzie opiniowanie propozycji Zarządu i przedstawianie wypracowanych rozwiązań na forum Walnego Zebrania Członków). Kolejną metodą zapewniającą budowanie pogłębionego partnerstwa jest wprowadzenie zapisu do Statutu, że Walne Zebranie może być zwołane przez wąską grupę członków LGD oraz ograniczenie zakresu czynności, co do których zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji lub uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD np. zatwierdzanie zmian w LSR tylko w określonych przypadkach.

Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, bazując na bogatych doświadczeniach wcześniejszych lat, **zaplanowało szereg działań związanych z animacją społeczności na rzecz projektów innowacyjnych.**

Przy czym innowacyjność zarówno w LSR jak i w kryteriach wyboru operacji jest rozumiana jako zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Innowacyjność pomysłu, rozwiązania czy usługi zawsze należy odnosić do kontekstu lokalnego i w tym wymiarze oceniać jej stopień i poziom.

Dobiegający końca okres programowania wyraźnie pokazał, że definicja jak i kryteria w zakresie innowacyjności mogły być lepiej doprecyzowane, dzięki czemu udało się wybrać operacje innowacyjne na poziomie najwyższym - kreatywnym czyli takie, które powstały w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub organizacji. To właśnie takie operacje mają największy wpływ na rozwój obszaru, wdrożenia nowych usług technologii a w konsekwencji poprawy jakości życia mieszkańców.

Okres 2014-2020 dotyczył wdrożenia innowacji na poziomie imitacji czyli wzorowania usług, produktów i rozwiązań na wcześniej powstałych produktach czy usługach a dotyczących nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Dlatego też, jednym z założeń niniejszej LSR jest realizacja operacji innowacyjnych na poziomie kreatywnym.

Realizacja strategii w latach 2007-2013 oraz 2014-2020 oraz ich monitoring i ewaluacja dostarczyły LGD bezcennej wiedzy w zakresie skutecznej komunikacji z mieszkańcami. Społeczność lokalna chce mieć realny wpływ na to, co dzieje się na „jej” obszarze zatem plan komunikacji został dostosowany do wyrażanych potrzeb i preferencji mieszkańców w tym potrzeb seniorów i osób młodych oraz osób w niekorzystnej sytuacji.

Sposób komunikacji został tak zaplanowany aby przekaz był czytelny dla każdego odbiorcy. W przypadku seniorów oraz mieszkańców obszarów po-PGR, które w pewnym zakresie mogą być wykluczone cyfrowo i komunikacyjnie, dostępna będzie papierowa wersja formularzy, która będzie dostarczona do miejsc publicznych znajdujących się w najbliższej odległości od miejsca zamieszkania. Osoby te będą mogły wyrazić swoją opinię podczas konsultacji telefonicznej czy w mobilnym punkcie konsultacyjnym. Z kolei w przypadku osób młodych najdogodniejszą formą wyrażenia opinii będzie strona internetowa czy portal społecznościowy.

LGD jest otwarta na wdrożenie nowych form komunikacji jeżeli pojawi się taka potrzeba chociażby w przypadku migrantów. Na dzień konstruowania niniejszej strategii potrzeby w tym zakresie nie były zgłaszane, jednakże w momencie pozyskania takiej informacji, zostanie ona poddana pod konsultacje.

Zaufanie jakim jest obecnie darzone Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” jest również zasługą skutecznej, przejrzystej i uczciwej komunikacji. W nowym okresie programowania zasady te również zostaną podtrzymane oraz rozszerzone.

Biuro LGD oraz mobilne punkty konsultacyjne nadal będą stanowiły podstawowe źródło informacji o działaniach realizowanych zarówno przez LGD jak i beneficjentów tym bardziej, że jak pokazują wyniki badania ewaluacyjnego ponad 85% respondentów o działaniach LGD dowiaduje się w wyniku bezpośredniego kontaktu z pracownikami biura. W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców, uruchomione zostaną mobilne biura, których celem będzie nie tylko informowanie i promocja działalności LGD ale także zbieranie informacji zwrotnej na temat prowadzonych działań oraz przyjmowania pomysłów lub inicjatyw dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR oraz w razie potrzeby prowadzenie konsultacji tematycznych.

Strona internetowa oraz coraz popularniejsze profile na portalach społecznościowych nadal pozostaną jednym z głównych źródeł i kanałów komunikacji (strona www jest dobrym narzędziem zarówno dla młodych osób z uwagi na szybki dostęp do Internetu, ale również nie wyklucza seniorów, którzy nauczyli się obsługi Internetu, poprzez dostosowanie strony www do wymagań WCAG).

Jak wykazują badania CBOS z 2022 r., obecność online zależy przede wszystkim od wieku, a wśród starszych respondentów również od poziomu wykształcenia. Korzystanie z Internetu jest powszechne wśród osób poniżej 35 roku życia, a także niemal powszechne wśród badanych mających od 35 do 44 lat. Do grona internautów zalicza się ogromna większość ankietowanych mających od 45 do 54 lat i dwie trzecie w wieku 55-64 lata. Wśród osób starszych użytkownicy Internetu stanowią mniejszość: dwie piąte wśród mających od 65 do 74 lat i około jednej piątej wśród najstarszych. W porównaniu do poprzedniego pomiaru sprzed roku największy wzrost odsetka będących online nastąpił w grupach: 45-54 lata (o 10 punktów procentowych) i 75+ (o 9 punktów).

Profil na portalu społecznościowym będzie pełnił nie tylko funkcję informacyjną ale też swoistego bloga. Komentarze na takich portalach to również cenne źródło informacji na temat problemów i potrzeb lokalnej społeczności.

Portal społecznościowy jest potężnym narzędziem, które odpowiednio wykorzystane stwarza nieograniczone możliwości promocji, budowania relacji z partnerami oraz pozyskiwanie nowych. Z danych statystycznych udostępnianych przez Facebook LGD pozyska informację w jakich godzinach obserwujący odwiedzają profil, na jakie artykuły reagują najczęściej oraz jakie tematy komentują. Pozwoli to na dostosowanie treści postów oraz czasu publikacji adekwatnie do potrzeb obecnych i potencjalnych partnerów i beneficjentów aby posty zyskały jak największy zasięg. Strategią komunikacji za pomocą tego narzędzia jest podtrzymywanie pozytywnych relacji poprzez umożliwienie obserwatorom wpływu na treść i wygląd profilu. To sprawi, że poczują się związani z LGD i zaangażują się we wspólne budowanie społeczności. Kolejnym działaniem jest organizacja konkursów. Bardzo łatwo jest przyciągnąć ludzi za pomocą konkursu, który wcale nie wymaga od obserwujących dużego wysiłku z jednej strony, i wysokich nakładów finansowych przeznaczonych na nagrody, z drugiej. Nagrodą będzie np. gadżet LGD lub publikacja promująca działania LGD lub skorzystanie (nieodpłatne lub z rabatem) z usług przedsiębiorcy, który skorzystał z pomocy finansowej LGD i np. uzyskał najwięcej punktów w zakresie innowacyjności. Będzie to promocja zarówno działań LGD jak i dobrych praktyk, innowacyjnych, autorskich pomysłów.

Na stronie internetowej zamieszczane będą podstawowe dokumenty dotyczące funkcjonowania LGD, informacje dotyczące naborów wniosków, planu komunikacji i planu szkoleń ale, co jest nowością – zostanie stworzona baza dobrych praktyk w zakresie innowacji na poziomie kreatywnym, tj. autorskim. Będzie to jednocześnie promocja ciekawych rozwiązań, które mają realny wpływ na rozwój obszaru ale również zachęta dla potencjalnych beneficjentów do tworzenia nowych produktów, usług, procesów lub organizacji.

Ponadto, przed każdym naborem będą organizowane spotkania informacyjne mające na celu omówienie problematyki innowacji m.in. poprzez pokazanie konkretnych przykładów działań już zrealizowanych zarówno na obszarze LGD jak i w Polsce lub Europie oraz pokazania wymiernych korzyści z wdrożenia innowacji.

Pozytywnym odbiorem wśród mieszkańców obszaru cieszyły się stoiska LGD zarówno podczas wydarzeń, których organizatorem było Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”. Stoiska te były obsługiwane przez pracowników biura, którzy udzielali merytorycznych odpowiedzi w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania oraz prowadzili badania ankietowe na temat już zrealizowanych operacji oraz najważniejszych problemów i potrzeb, z którymi mierzą się mieszkańcy obszaru działania LGD.

Nowy okres programowania to też nowe wyzwania komunikacyjne, szczególnie po okresie pandemii i izolacji, która spowodowała częściowe wycofanie się części liderów z aktywności społecznej (pomimo formalnie liczebnego wzrostu organizacji pozarządowych).

LGD korzystając z doświadczeń minionych okresów programowania, wsłuchując się jednocześnie w potrzeby zgłaszane przez mieszkańców zamierza pogłębić możliwość wpływu mieszkańców (szczególnie członków LGD) na funkcjonowanie i realizację LSR. Działania te będą miały dodatkowy cel w postaci zaangażowania ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji do realnego działania na rzecz swojej Małej Ojczyzny. W przypadku ludzi młodych daje to nadzieję na zmniejszenie – w dalszej perspektywie - poziomu migracji do dużych ośrodków miejskich.

Uzyskana po zawarciu umowy w ramach komponentu Zarządzanie LSR, zaliczka finansowa, zapewni LGD możliwość niezwłocznego przystąpienia do realizacji zadań związanych z ogłaszaniem naborów wniosków, doradztwem i animowaniem. Będą one poprzedzone działaniami aktywizującymi i animującymi skierowanymi do potencjalnych beneficjentów oraz mieszkańców obszaru LSR. Działania te będą mieć charakter niekomercyjny i otwarty.

Nowy okres programowania to nowe wyzwania w szczególności dla poszczególnych grup odbiorców. Dlatego w początkowym etapie LGD przewiduje uruchomienie szeregu mechanizmów informacyjno-edukacyjnych dla naszych partnerów i potencjalnych beneficjentów. Przed przystąpieniem do naborów wniosków zostanie przeprowadzona kampania informacyjna z wykorzystaniem adekwatnych środków przekazu, zapewniająca dotarcie do wszystkich interesariuszy z obszaru LSR. W tym celu zostaną uruchomione mechanizmy stosowane w ramach partycypacyjnych metod przygotowania LSR. Istotnym elementem tego procesu będą spotkania informacyjne mające na celu nabycia lub ugruntowania wiedzy o zasadach ubiegania się o wsparcie, procesie oceny wniosków w zakresie zgodności z LSR oraz według lokalnych kryteriów wyboru, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjności.

Pracownicy LGD będą nadal świadczyć bezpłatne doradztwo, zgodnie z Regulaminem lub upublicznonymi zasadami doradztwa. Było ono wysoko oceniane przez beneficjentów w poprzedniej perspektywie programowej i dawało wymierne efekty w postaci lepszej jakości dokumentacji aplikacyjnej, dlatego od początku wdrażania nowej LSR będzie możliwe korzystanie z tej formy pomocy.

Strona internetowa będzie źródłem informacji o planowanych naborach wniosków, obowiązujących lokalnych kryteriach wyboru, Regulaminach organu decyzyjnego, stosowanych procedurach oceny i wyboru operacji / Grantobiorców, ogłaszanych konkursach, czy wynikach dokonywanych wyborów. Dokumenty będą również dostępne w Biurze LGD.

Należy podkreślić, iż jedną z ważniejszych innowacji jakie zostaną wdrożone w okresie programowania 2023-2027 będzie wieloetapowy, kolegialny sposób podejmowania decyzji, który będzie wyrażał się w tym, że zarówno przed poddaniem pod obrady Zarządu jak i Walnego Zebrania konkretnej propozycji zmiany np. LSR czy pomysłu do realizacji zostanie on przedyskutowany i zaopiniowany przez zespół roboczy składający się zarówno z pracowników biura, przedstawicieli Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej oraz pozostałych członków LGD. Zapewni to zwiększenie partycypacji lokalnej społeczności a jednocześnie ograniczy zakres zadań co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji/ uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD. Ponadto, należy podkreślić, iż w okresie programowania 2023-2027, Walne Zebranie Członków będzie mogło zostać zwołane przez wąską grupę członków, co będzie miało dodatkowy, pozytywny wpływ na zwiększenie udziału społeczności lokalnej w funkcjonowaniu Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” oraz wdrażaniu LSR.

LGD będąc liderem partnerskiego podejścia do podmiotów z obszaru objętego LSR przewidziała ciągły nabór pomysłów na realizację nowych projektów przez LGD lub podmioty inne niż LGD w ramach LSR (także w partnerstwie) oraz zgłaszania pomysłów/inicjatyw realizacji projektów wykraczających poza LSR (nawet jeżeli będzie to wymagało zmiany LSR).

LGD wspierając realizację działań w partnerstwie będzie prowadzić działania mające na celu animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami (nie tylko z LGD) poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne itp. oraz preferowanie operacji realizowanych w partnerstwie przy czym operacja

realizowana w partnerstwie (co najmniej 2 partnerów), powinna obejmować projektowanie wspólnych działań i znajdowanie wspólnych rozwiązań problemów zidentyfikowanych na obszarze objętym LSR.

Jednym z ciekawych i innowacyjnych działań na rzecz kojarzenia partnerów będzie utworzenie wirtualnej bazy partnerów. Na stronie internetowej zostanie zamieszczona baza podmiotów wraz z krótkim opisem zakresu działania danego partnera zainteresowanych realizacją wspólnego projektu (należy zauważyć, że sam proces zbierania danych będzie doskonałą promocją możliwości zgłaszania takich inicjatyw i projektów). Na stronie internetowej zostaną również zamieszczone przejrzyste tj. sformułowane w czytelny sposób zasady i procedura oceny i wyboru konkretnych operacji.

Dodatkowo, w celu utrzymania wizerunku LGD jako rzetelnego partnera, każda osoba, która zgłosi pomysł/inicjatywę otrzyma odpowiedź zwrotną wraz z uzasadnieniem. Dodatkowo wdrożenie inicjatywy będzie uzależnione od wyniku otwartych konsultacji i opinii zespołu roboczego.

Formą partnerstwa jest wspieranie współpracy z innymi podmiotami tj. LGD powinna wspierać realizację operacji realizowanych w partnerstwie, czego istotnym elementem jest kojarzenie partnerów.

Z kolei, dla zachowania transparentności działania LGD, punktacji nie będą podlegać premiowanie przez LGD projektów z których specyfiki wynika, że jedyną ich formą realizacji jest partnerstwo.

Zarówno plan komunikacji jaki plan dodatkowych działań związanych z animacją społeczną będzie podlegał monitoringowi i ewaluacji. Każdorazowo będzie dokonywana ocena skuteczności podejmowanych działań tj. czy zakładany cel komunikacji został osiągnięty czy została wywołana zakładana zmiana oraz zostaną zaproponowane środki zaradcze w przypadku gdy działania okażą się nieskuteczne.

Specjalną formą komunikacji będzie również animowanie do wdrażania innowacji. Będą podejmowane w tym zakresie działania zachęcające lokalną społeczność i potencjalnych beneficjentów na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych poprzez:

- organizację warsztatów/spotkań z zasad przygotowania i realizacji projektów obejmujących również kwestie zastosowania kryterium innowacyjności, co znalazło swoje odzwierciedlenie w Planie Komunikacji,
- zamieszczenie na stronie internetowej dodatkowego katalogu dobrych praktyk ze wskazaniem innowacji kreatywnych lub imitujących - będzie to jednocześnie promocja ciekawych rozwiązań, które mają realny wpływ na rozwój obszaru i będą zachętą dla potencjalnych beneficjentów do tworzenia nowych produktów, usług, procesów lub zmian w organizacji,
- premiowanie operacji innowacyjnych poprzez przyznawanie dodatkowych punktów w kryteriach,
- promocję działań innowacyjnych na stoiskach LGD organizowanych podczas lokalnych wydarzeń.

Dodatkowym elementem partycypacji będzie również aktywizacja ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Planując do realizacji działania dedykowane ludziom młodym oraz seniorom przeanalizowano obecną ofertę jaka jest dostępna na obszarze LSR. Oferta na obszarze nie jest wystarczająca. W związku z powyższym zdecydowano się na ujęcie w Planie komunikacji oraz w Planie działania projektów i inicjatyw dotyczących:

- lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujących, animujących,
- seniorów w zakresie: włączenia społecznego, cyfrowego itp.,
- osób w niekorzystnej sytuacji.

LGD zamierza również w sposób racjonalny i adekwatny animować, komunikować się i informować lokalną społeczność o możliwości udziału w działaniach dla seniorów, ludzi młodych oraz na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji, co znalazło odzwierciedlenie w Planie Komunikacji. Analiza wyników ankiety pozwala stwierdzić, że mieszkańcy oczekują różnorodnych źródeł informacji. Zdecydowanie najwięcej wskazań uzyskały media społecznościowe oraz strona internetowa LGD. Za bardzo istotne źródło uznane zostały informacje zamieszczane na stronach internetowych, w tym zarówno gmin, jak i samej Lokalnej Grupy Działania. Całkiem sporo wskazań uzyskały także spotkania informacyjno-konsultacyjne. Dlatego LGD ma zamiar wykorzystać wiele

kanałów informacyjnych, tak aby móc dotrzeć do jak najszerszej grupy odbiorców. Zaplanowano dla nich działania takie jak m.in. szkolenia tematyczne.

Ponadto LGD będzie premiowała w kryteriach operacje dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji, przede wszystkim kobiet.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Ocena możliwości rozwoju obszaru LGD „Solidarni w Partnerstwie” została dokonana na kilku poziomach partycypacji społecznej z udziałem przedstawicieli wszystkich grup interesu sektorów, na których oparte jest działanie LGD: społecznego, publicznego, i gospodarczego.

Wieloetapowy proces opracowywania analizy pomógł zidentyfikować mocne strony determinujące rozwój i ocenę zagrożeń, które mogą w przyszłości mieć wpływ na realizację założonych celów. Zidentyfikowano czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na obszar Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” i jej mieszkańców. Wzięto również pod uwagę uwarunkowania charakterystyczne dla obszaru objętego LSR oraz potencjał w zakresie kapitału finansowego, ludzkiego i informacyjnego. Dodatkowe źródło danych w tym zakresie stanowiła ewaluacja ex-post realizacji LSR przeprowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem a październikiem 2022 r.

W niniejszym rozdziale najpierw przeprowadzono analizę SWOT obszaru, opartą na wypowiedziach uczestników spotkań konsultacyjnych, wywiadach fokusowych i ankietach. Następnie, korzystając z danych GUS, pokrótce omówiono kluczowe zagadnienia istotne dla rozwoju obszaru. Takie podejście pozwoliło uzyskać pełen obraz obszaru objętego LSR.

Okres od 2017 do 2021 r. został przyjęty jako ramy czasowe analizy, ponieważ diagnoza kilkuletniego okresu pozwoliła określić kierunek zmian, ich dynamikę oraz identyfikację kluczowych punktów zwrotnych i trendów przyszłego rozwoju. W ostatniej części rozdziału, podsumowującej analizę potrzeb i potencjału LGD oraz LSR, przedstawiono matrycę ukazującą główne problemy obszaru LGD, z których wynikają potrzeby rozwojowe oraz zasoby, które można wykorzystać w celu pokonania trudności. Matryca zawiera również obszary, na które LSR może mieć wpływ oraz grupy docelowe, do których będą skierowane naboru wniosków.

1. Analiza SWOT

Skrócona analiza SWOT w ogólnym zarysie pokazuje kluczowe aspekty, które należy uwzględnić planując długofalowy rozwój obszaru LGD „Solidarni w Partnerstwie”.

Tabela nr 7 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Bliskość dużych miast (Konin, Turek, Kalisz, Gniezno, Poznań)	Niewystarczająca baza noclegowa
Komunikacja - samochodowa (autostrada Berlin-Warszawa, droga krajowa Kalisz-Bydgoszcz i droga krajowa Łódź-Konin) i kolejowa (Berlin/Poznań -W-wa)	Niewielka ilość podmiotów turystycznych
Szlaki turystyczne, w tym markowe: Bursztynowy, Romański, Ułański	Ucieczka ze wsi młodych, wykształconych osób
Położenie na trasie Wielkiej Pętli Wielkopolski	Niedostateczne zróżnicowanie w infrastrukturze turystycznej
Dobry stan środowiska naturalnego	Zaniedbane obiekty zabytkowe
Zachowany krajobraz wiejski	Mała ilość obiektów sportowo- rekreacyjnych
Walory naturalne: Rzeką Warta, zbiornik retencyjno-rekreacyjny na rzece Powie; liczne obszary przyrodniczo cenne (np. NATURA 2000, Nadwarciański Park Krajobrazowy), wysoka lesistość; Siedliska ptactwa (krzyk) i innej zwierzyny (jelenie, łosie)	Słabo wyposażone obiekty edukacyjne
Ośrodek Edukacji Leśnej w Grodźcu - baza edukacyjna	Obiekty społeczno-kulturalne wymagające modernizacji
Liczne zabytki historyczne i miejsca pamięci	Ograniczona oferta zajęć pozalekcyjnych

Zachowane tradycje w zakresie rzemiosła i rękodzieła	Słaba koordynacja działań różnych sektorów i podmiotów (np. gmin z organizacjami pozarządowymi)
Postacie historyczne związane z obszarem	Niechęć do działań zespołowych /współpracy będąca konsekwencją pandemii
Orkiestry i zespoły ludowe	Niski poziom integracji społeczności lokalnej i bierna postawa społeczna części mieszkańców
Święta i wydarzenia lokalne (Święto Kwitnącej Jabłoni, Impresje muzyczne - Piknik Orkiestr Dętych w Rychwale, Jarmarki produktu lokalnego, Pyrczok – święto pieczonego ziemniaka, Festiwal Historii i Kultury im. Marcina ze Sławska)	Słabość finansowa organizacji pozarządowych
Produkty lokalne: rogal kasztelański, krówka z Golin, miody, sery, pieczywo, tradycyjne wiejskie wędliny, naturalne przetwory owocowe.	Brak animatorów działań lokalnych (opiekunów sal wiejskich), w tym dla grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Lokalne tradycje kulinarne (kaczka, Pyrczok)	Bezrobocie
Rozwinięte i zróżnicowane sadownictwo	Duża liczba małych, niedochodowych gospodarstw rolnych
Dobra baza oświatowa i sportowa; wykwalifikowana kadra pedagogiczna)	Niskie dochody mieszkańców
Duży potencjał lokalnych organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych	Słaba komunikacja lokalna
Współpraca i doświadczenie organizacji społecznych, w tym PUP, GOPS, MGOPS w rozwiązywaniu problemów osób w niekorzystnej sytuacji	Ograniczenia wynikające z NATURY 2000
	Niewielka liczba i słaba promocja produktów lokalnych z terenu LGD; Słaba rozpoznawalność produktów lokalnych
	Brak ogólnego rozpoznania rynku pracy (prawdziwych potrzeb rynku pracy)
SZANSE	ZAGROŻENIA
Fundusze unijne przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich, w tym umożliwiające zatrudnianie osobom w niekorzystnej sytuacji	Ogólnopolska tendencja migracji ludności, w tym wyjazdy do pracy za granicę (odpływ siły roboczej)
Rosnące zainteresowanie turystyką specjalistyczną (historyczną, kulturową, przyrodniczą)	Globalizacja i wynikający z niej wzrost konkurencji światowej
Tendencje rozwojowe w sferze odnawialnych źródeł energii	Spadek gospodarczego znaczenia rolnictwa
Moda na zdrowy, aktywny tryb życia	Ogólne tendencje zanikania tożsamości lokalnej i osłabiania więzi społecznych
Wzrost zapotrzebowania na żywność wysokiej jakości („zdrową”, „ekologiczną”, „tradycyjną”)	Utrudnienia prawne dotyczące sprzedaży bezpośredniej
Zainteresowanie społeczeństwa produktami lokalnymi	Bariery biurokratyczne utrudniające uzyskanie wsparcia ze środków publicznych przez przedsiębiorców i organizacje pozarządowe
Ośrodki miejskie (Konin, Kalisz) jako rynki pracy, edukacji, promocji obszaru	Zła sytuacja na rynku pracy, w tym likwidacja Elektrowni Turek

Tendencje wielofunkcyjnego rozwoju wsi, w tym drobnej przedsiębiorczości, agroturystyki itp.	Konkurencyjne wydarzenia kulturalne w ośrodkach miejskich (Konin, Kalisz)
Tendencje związane z osiedlaniem się mieszkańców miast na wsi, moda na wieś	

Źródło: opracowanie własne

Kwestie wskazane w powyższej analizie SWOT zostaną szczegółowo omówione w ramach kluczowych problemów społeczno-gospodarczych, jakie zostały objęte diagnozą w poszczególnych rozdziałach LSR.

2. Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR

Przeprowadzone badania, spotkania konsultacyjne, wywiady i rozmowy przyczyniły się do identyfikacji istotnych grup docelowych, które mają kluczowe znaczenie dla założeń, możliwości i potencjału LSR.

Tabela 8 Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia LSR

Przedsiębiorcy	Sektor małych i średnich przedsiębiorstw odgrywa kluczową rolę w tworzeniu nowych miejsc pracy i przeciwdziałaniu migracji młodych ludzi do miast zatem wymaga szczególnego wsparcia szczególnie mając na uwadze kluczowe problemy obszaru LSR.
Organizacje pozarządowe	Jednym z głównych wyzwań, przed którym stają organizacje społeczne, jest brak odpowiedniego wyposażenia i ograniczone możliwości pozyskiwania finansowania na swoje planowane projekty oraz brak możliwości stworzenia stałych kadr – zatrudnienia merytorycznie przygotowanych osób. Mimo to, te organizacje posiadają ogromny potencjał oraz kreatywne pomysły na współpracę z innymi podmiotami. Niestabilne wsparcie finansowe często staje im jednak na drodze, uniemożliwiając realizację tych wartościowych inicjatyw.
Mieszkańcy	W każdym działaniu realizowanym zarówno przez LGD jak i poszczególnych wnioskodawców, to właśnie mieszkańcy są ostatecznymi beneficjentami. Dlatego, uwzględniając wyniki spotkań konsultacyjnych, szczególnie pod kątem wzmocnienia kapitału społecznego, zwiększenia aktywizacji i włączenia szczególnie osób w niekorzystnej sytuacji, mieszkańcy zostali wyodrębnieni jako główna grupa docelowa.
Jednostki sektora finansów publicznych	Konsekwencją trwającego od czasu pandemii Covid-19 spowolnienia gospodarczego, wzrostu inflacji i malejących dochodów mieszkańców, jest zmniejszający się potencjał tych jednostek. Jednocześnie, rosną oczekiwania społeczności wobec tworzenia usług o charakterze niekomercyjnym, mających na celu poprawę jakości życia w tym zapewnienie możliwości spędzania wolnego czasu. Z tego powodu zdecydowano o wyróżnieniu JSFP jako oddzielnej grupy docelowej
Osoby młode.	Jak pokazały badania prowadzone na etapie opracowania LSR, młodzi ludzie nie widzą przyszłości w swoim miejscu zamieszkania. Brak możliwości znalezienia pracy poza sektorem rolnictwa, niska rentowność małych gospodarstw rolnych, ograniczony dostęp do infrastruktury publicznej i niedostateczna oferta aktywnego spędzania czasu to niektóre ze wskazywanych problemów. W przypadku osób młodych oferta spędzania wolnego czasu jest najczęściej dostępna na etapie uczęszczania do szkoły podstawowej (tj. ok 14 r.ż.). Z reguły są to zajęcia pozalekcyjne, kółka zainteresowań, zajęcia sportowe. W tym czasie zarówno szkoły jak i gminy pozyskują dotacje na organizację tego typu zajęć. Natomiast osoby młode w wieku 14 – 25 lat jeżeli chce skorzystać z oferty zajęć zarówno edukacyjnych czy sportowych, rekreacyjnych to z reguły są to oferty komercyjne zlokalizowane w najbliższych miastach / miasteczkach. Brakuje ogólnodostępnych, niekomercyjnych ofert spędzania czasu wolnego w miejscu zamieszkania. Ofert, które nie obciążałyby dodatkowo domowego budżetu i były na tyle atrakcyjne, że osoby

	<p>młode chciałyby z nich korzystać. Istniejąca infrastruktura w postaci np. boisk czy sal gimnastycznych jest dostępna w określonych godzinach i dla zorganizowanej grupy co nie zawsze jest możliwe do spełnienia przez co, w praktyce oferta staje się niedostępna.</p>
Seniorzy	<p>Starzenie się społeczeństw to niestety globalny trend, z którym mierzą się społeczności na całym świecie. Wyzwaniem jest stworzenie atrakcyjnej oferty aktywności i integracji społecznej, aby osoby starsze mogły w pełni wykorzystać swój potencjał, wiedzę i doświadczenie dla rozwoju obszaru LGD oraz wzmocnienia kapitału społecznego.</p> <p>W ostatnich latach w przestrzeni publicznej coraz częściej zaczęły powstawać inicjatywy na rzecz seniorów w tym np. kluby seniora, jednakże z uwagi na ograniczone środki finansowe ich oferta jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb i problemu starzejącego się społeczeństwa. Ponadto, kluby seniora organizują z reguły zajęcia manualne takie jak rękodzieło czy wyjazdy do teatrów. Mając na uwadze ogromny potencjał tej grupy społecznej oraz wyrażane przez nich potrzeby brakuje oferty wzmacniającej ich kompetencje w kontekście zmian otaczającego świata i wyzwań w tym technologicznych i ekologicznych. Aby utrzymać na wysokim poziomie szeroko rozumianą aktywność tej grupy docelowej należy zaproponować działania, które będą na tyle ważne, atrakcyjne, że znów uwierzą w siebie, w swoją wiedzę, wagę życiowej mądrości i doświadczenia i jednocześnie zmotywują do wyjścia z domu oraz zaangażowania się w działania sprzyjające rozwojowi miejsca, w którym mieszkają.</p>
Osoby w niekorzystnej sytuacji	<p>Mimo postępu społecznej świadomości i istnienia dedykowanych programów wsparcia, osoby z niepełnosprawnościami wciąż doświadczają wykluczenia społecznego. Borykają się z trudnościami w integracji społecznej, znalezieniu pracy oraz dostępie do publicznej infrastruktury, która często pozostaje niedostępna z powodu barier architektonicznych. Również ich opiekunowie, z uwagi na niemalże całodobowe zaangażowanie związane z opieką nad osobą niepełnosprawną, są w pewien sposób wykluczeni z aktywności społecznej a niekiedy również zawodowej.</p> <p>Kobiety, odgrywają kluczową rolę w organizacjach pozarządowych, angażując się w organizację różnorodnych wydarzeń i podejmując formalne sprawy. Warto również zauważyć, że większość kobiet równocześnie zajmuje się wychowywaniem dzieci, prowadzeniem gospodarstwa domowego i zaangażowaniem w pracę w gospodarstwie rolnym, które w dużej części przypadków nie przynosi oczekiwanych zysków.</p> <p>Ponadto, z uwagi na obowiązki bardzo często nie mogą podjąć pracy zawodowej. Ze względu na to wielkie obciążenie, wymagają szczególnego wsparcia.</p> <p>Rolnictwo na obszarze LGD ma często postać niewielkich, rodzinnych gospodarstw, które często dziedziczone są z pokolenia na pokolenie. Niestety, malejąca opłacalność produkcji rolnej stwarza liczne wyzwania finansowe dla rolników z małych gospodarstw rolnych. Ponadto, brak dostępu do fachowej wiedzy i doradztwa utrudnia znalezienie skutecznych rozwiązań, które pozwoliłyby zwiększyć dochody bez konieczności rezygnacji z prowadzenia gospodarstwa. Dodatkowo, mimo ogólnego spadku bezrobocia, jak pokazują dane statystyczne GUS, często członkowie gospodarstw rolnych, choć nieformalnie zatrudnieni, nie są zarejestrowani w Urzędach Pracy jako osoby bezrobotne, stanowiąc tym samym znaczną grupę, która znajduje się w sferze tzw. ukrytego bezrobocia.</p> <p>Na terenie województwa wielkopolskiego, jak wynika z obserwacji, migranci nie angażują się aktywnie w lokalne życie społeczności, skupiając się na rozwiązywaniu własnych problemów. Kolejną grupą osób w niekorzystnej sytuacji, pomimo obserwowanego spadku wskaźników w tym zakresie są osoby bezrobotne/szukające pracy. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych może z jednej strony być kojarzone z rozwojem obszaru ale z drugiej jedną z przyczyn są migracje młodych osób do dużych ośrodków miejskich. Obszar LSR, jeżeli ma się rozwijać i być</p>

konkurencyjny nie może pozwolić sobie na odpływ tak cennego kapitału dlatego też działania z zakresu przedsiębiorczości będą w dużej mierze kierowane do osób pozostających bez pracy, aby przywrócić im godność i motywację do pozostania w miejscu zamieszkania.

Mieszkańcy obszarów po-PGR. Wprawdzie, dla tej grupy nie wyszczególniono oddzielnych przedsięwzięć, ale mając na uwadze, że na obszarze LSR znajdują się miejscowości, w których funkcjonowały PGR-y, planując konkretne operacje w ramach poszczególnych przedsięwzięć, należy mieć również na uwadze tę grupę społeczności.

Źródło: opracowanie własne

3. Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy

Podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w Polsce są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzone na ich podstawie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu.

Plany miejscowe obejmują znaczną część obszaru gmin członkowskich LGD w ich granicach administracyjnych i są spójne z przyjętymi celami zarówno konkretnych gmin jak i województwa.

W ramach LSR na lata 2023-2027 planuje się realizację szeregu indywidualnych przedsięwzięć zarówno z zakresu przedsiębiorczości jak i infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Na obszarze LGD „Solidarni w Partnerstwie” każda z gmin członkowskich na bieżąco aktualizuje Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, które dodatkowo widoczne są w Systemie Informacji Przestrzennej dostępnej online. Dlatego też, wzorem lat ubiegłych każdy beneficjent, który będzie zamierzał realizować operację w zakresie infrastruktury będzie zobowiązany do przestrzegania obowiązujących zapisów MPZP.

Ponadto, w Strategii Województwa Wielkopolskiego 2030 podkreślono, że w ostatnich latach w województwie wielkopolskim zaobserwować można wzrost wielofunkcyjności gospodarczej obszarów wiejskich, a dynamika rozwoju funkcji pozarolniczych wyróżnia region na tle kraju.

4. Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji

Zgodnie z zapisami PS dla WPR na lata 2023-2027, w ramach LSR nie będzie można realizować zadań z zakresu rewitalizacji. Dlatego zagadnienie to nie było poruszane w trakcie spotkań i konsultacji z mieszkańcami obszaru działania LGD „Solidarni w Partnerstwie”.

5. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

Wszystkie gminy należące do Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” odnotowują wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej na swoim terenie. Od 2017 r. liczba ta wzrosła średnio o 28%, i w 2021 r. łącznie na obszarze LGD było ich średnio 5974. Najwięcej od 2017 r. przybyło ich w gminach Stare Miasto i Golina, odpowiednio - 353 i 310 podmiotów.

Tabela nr 9 Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	1 064	1 142	1 220	1 296	1 374
Grodziec	367	398	425	466	474
Rychwał	677	726	758	818	857
Rzgów	508	550	602	658	689
Stare Miasto	1 388	1 497	1 592	1 660	1 741
Tuliszków	651	709	763	814	839
Razem LGD	4655	5022	5360	5712	5974

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie gmin wchodzących w skład LGD odnotowujemy również zwiększanie się liczby podmiotów wpisanych do systemu REGON, średnio o 30% od 2017 r. Najwięcej podmiotów wpisanych do REGON przybyło w gminach Rzgów i Rychwał, odpowiednio 265 i 253. Średnio w 2021 r. łącznie na obszarze LGD było 6287 podmiotów wpisanych do REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Tabela nr 10 Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	884	945	1 010	1 074	1 128
Grodziec	703	765	824	918	941
Rychwał	814	874	919	1 016	1 067
Rzgów	701	754	827	923	966
Stare Miasto	1 142	1 220	1 280	1 313	1 365
Tulisków	611	669	724	791	820
Razem LGD	4855	5227	5584	6035	6287

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym może świadczyć również o tym, czy dany region rozwija się dobrze. Poza gminą Rzgów, we wszystkich gminach z obszaru LGD nowo zarejestrowanych podmiotów w ramach tego wskaźnika ubyło. Średnio od 2017 r. o 3,9%. Najwięcej ubyło ich w gminie Tulisków, ponieważ aż o 28%.

Tabela nr 11 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	165	184	170	173	153
Grodziec	154	176	181	214	144
Rychwał	179	205	166	217	175
Rzgów	127	205	179	172	153
Stare Miasto	191	201	205	151	181
Tulisków	158	158	169	154	130
Razem LGD	974	1129	1070	1081	936

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

6. Rynek pracy

Na przestrzeni ostatnich lat sukcesywnie zmniejszyła się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W latach 2017- 2021 średnio dla gmin z obszaru LGD „Solidarni w Partnerstwie” niemalże o 30%. Najbardziej dynamicznym tempem spadku osób bez pracy charakteryzuje się gmina Tulisków, gdzie od 2017 r. liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne spadła o 32,82% i w 2021 r. były 174 osoby.

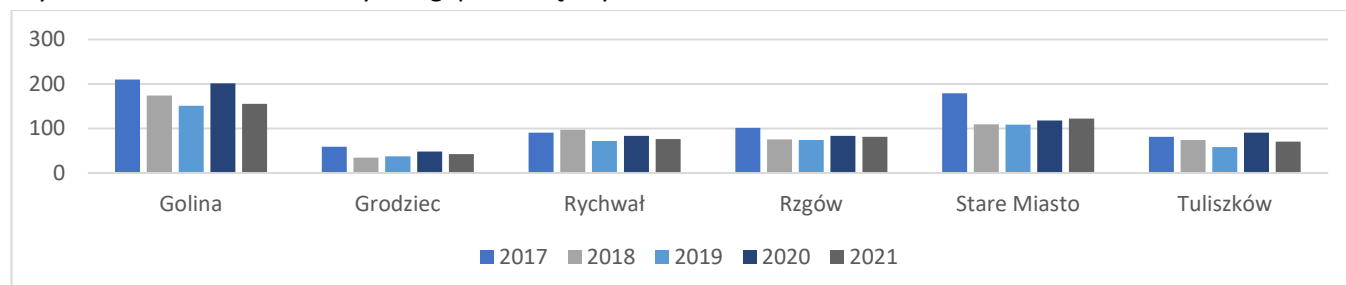
Tabela nr 12 Liczba bezrobotnych ogółem.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	504	414	413	479	400
Grodziec	135	103	106	120	114
Rychwał	212	213	171	199	168
Rzgów	234	186	165	180	186
Stare Miasto	387	256	241	295	263
Tulisków	259	221	184	214	174
Razem LGD	1731	1393	1280	1487	1305

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

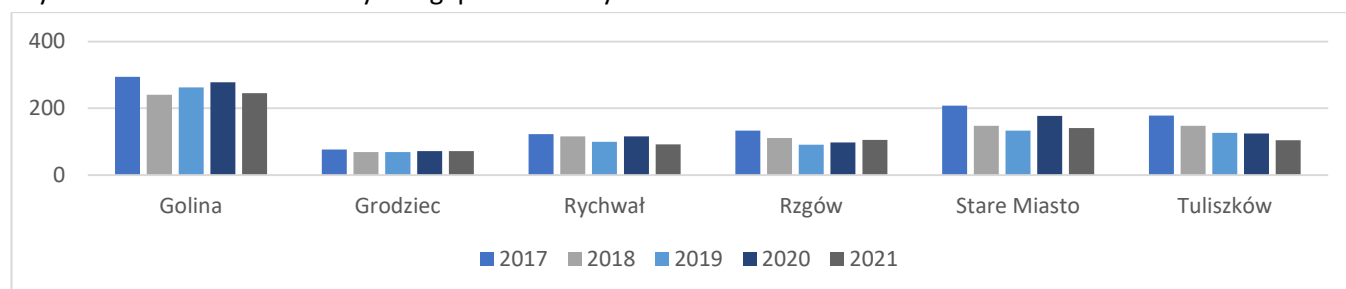
Z kolei analizując problem bezrobocia w podziale według płci, największy procentowy spadek bezrobocia wśród mężczyzn w okresie 2017-2021 nastąpił w gminie Stare Miasto – o 31,84% z kolei wśród kobiet w gminie Tuliszków – tj. o 41,57%. Najwolniejsze tempo spadku osób bez pracy w przypadku mężczyzn notuje się w gminie Rychwał - 15,56% zaś w przypadku kobiet – w gminie Grodziec, ponieważ tam spadek bezrobocia w tej kategorii nastąpił o zaledwie 5,26%.

Wykres nr 3 Liczba bezrobotnych wg. płci – mężczyźni

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres nr 4 Liczba bezrobotnych wg. płci – kobiety

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Pozytywną tendencję na rynku pracy potwierdzają również dwa inne wskaźniki badające rynek pracy tj. „udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym -%” oraz „pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym- osoba”.

Tabela nr 13 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym -%

	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	6,4	5,3	5,3	6,4	5,3
Grodziec	4,2	3,2	3,3	3,9	3,7
Rychwał	4,1	4,1	3,3	4,1	3,5
Rzgów	5,1	4,0	3,6	4,1	4,2
Stare Miasto	5,0	3,3	3,1	3,8	3,4
Tuliszków	3,9	3,3	2,8	3,4	2,8
Średnia LGD	4,78	3,87	3,57	4,28	3,82

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 14 Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym- osoba

	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	167,2	171,6	172,6	174,9	207,7
Grodziec	122,5	125,1	128,7	149,8	131,5
Rychwał	123,2	125,4	126,7	128,0	140,7

Rzgów	76,5	81,1	80,8	73,8	93,4
Stare Miasto	432,8	445,3	497,9	456,7	438,1
Tuliszków	160,9	165,9	178,4	193,3	197,4
Średnia LGD	180,52	185,73	197,52	196,08	201,47

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jednym z głównych celów LGD jest zapobieganie exodusowi mieszkańców do miasta, a więc rozwój przedsiębiorczości jest warunkiem koniecznym realizacji tego celu. Ludzi w miejscu zamieszkania może zatrzymać tylko praca, tworzenie nowych miejsc pracy. Sytuacja optymalna, najbardziej związująca ludzi z miejscem zamieszkania, to tworzenie miejsc pracy przez samych ludzi, czyli podejmowanie działalności. Podejmowanie działalności jest jednym z priorytetów LGD i cieszy się tu dużym powodzeniem, na nie też przeznaczają się największe środki.

Wykorzystując potencjał obszaru (m.in. położenie geograficzne, walory przyrodnicze i kulturowe, potencjał do rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej) LGD „Solidarni w Partnerstwie”, wzorem poprzedniego okresu programowania, będzie promować działania związane z rozwojem przedsiębiorczości (podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej i rozwijanie działalności gospodarczej). Będą wykorzystywane do tego możliwości planu komunikacji tj. spotkania informacyjne, szkolenia dla beneficjentów podczas których będą pokazywane dobre praktyki z ostatnich kilku lat jak i korzyści z dofinansowania pozyskanego za pośrednictwem Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”.

Ponadto, uprawnionym jest stwierdzenie, że do spadku bezrobocia niewątpliwie przyczyniła się działalność Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”, ponieważ to z budżetu tej organizacji, dzięki pozyskanemu dofinansowaniu przedsiębiorcy utworzyli niemalże kilkadziesiąt miejsc pracy.

Planuje się również promowanie przedsiębiorców za tworzenie miejsc pracy dla osób ze zdiagnozowanych w LSR grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

7. Działalność sektora społecznego

Obszar obejmujący gminy LGD jest wysoko uspołeczniony a mieszkańcy przejawiają wysoką aktywność społeczną, wyrażającą się także poprzez zakładanie wszelkiego rodzaju organizacji pozarządowych.

Według danych GUS w 2021 r. na terenie gmin działały 222 organizacje na 10 tys. mieszkańców. Poza gminą Rzgów, w której od 2017 r. liczba organizacji zmniejszyła się o 2 podmioty, we wszystkich pozostałych gminach liczba ich wzrosła, średnio o 9%.

Tabela nr 15 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	27	27	29	29	30
Grodziec	46	44	47	47	48
Rychwał	29	28	34	37	37
Rzgów	43	41	40	41	41
Stare Miasto	31	32	32	33	35
Tuliszków	27	28	30	31	31
Razem LGD	203	200	212	218	222

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wśród organizacji znajdują się kluby sportowe, OSP (Ochotnicze Straże Pożarne) oraz małe organizacje, którą swoją działalność ograniczają do najbliższego sąsiedztwa. Jak pokazują doświadczenia wdrażania zarówno „małych projektów”, tj. operacji realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013 jako projektów grantowych w ramach RLKS w okresie 2014-2020, na obszarze LGD jest bardzo niewielki odsetek organizacji zdolnych do samodzielnego pozyskiwania, realizacji i rozliczania dotacji ze źródeł zewnętrznych.

Większość organizacji próbuje jedynie pozyskać środki w ramach gminnych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Same organizacje wskazują bariery i potrzeby w tym zakresie jako najważniejsze uwarunkowania mające wpływ na ich funkcjonowanie. Przyjęty w LGD „Solidarni w Partnerstwie” przyjazny sposób finansowania sprawił, że granty, zwłaszcza ogólnodostępne i finansowane nawet do 100%, wyraźnie aktywizowały te organizacje. Należy podkreślić, że LGD nie miała problemów z ich finansowaniem, nie było konieczności zaciągania kredytów

Na obszarze LGD dużą grupę organizacji stanowią organizacje działające na rzecz określonej miejscowości i społeczności lokalnej, zajmując się szeroko rozumianym rozwojem. Dotyczą one zarówno młodzieży jak i osób w wieku senioralnym. Dla wymienionych grup organizacje realizują głównie działania o charakterze szkoleniowym i warsztatowym. Mniej liczna jest grupa działań skierowana do tych grup docelowych, lecz realizowanych w formie działań „ciągłych” np. prowadzenie świetlicy. Problemy wskazane przez organizacje pokazują na postrzeganie przez nie procedur ubiegania się o środki zewnętrzne jako zbyt zbiurokratyzowane i problematyczne, co przekłada się na trudności w ich zdobywaniu. Innymi podstawowymi problemami, które napotykały organizacje w swoim działaniu są te związane z trudnościami w utrzymaniu personelu, członków, wolontariuszy oraz związane z pozyskiwaniem funduszy i sprzętu na działalność. Jeśli chodzi o potrzeby szkoleniowe organizacje wskazywały głównie na szkolenia z zakresu prowadzenia księgowości w organizacjach oraz zdobywania środków na działalność organizacji.

8. Problemy społeczne

Głównym problemem społecznym zdiagnozowanym na obszarze działania LGD „Solidarni w Partnerstwie” jest starzenie się społeczeństwa. Ten niekorzystny trend dotyczy całego kraju. Będzie to miało swoje konsekwencje we wzroście zapotrzebowania na usługi zdrowotne oraz opiekuńcze na obszarze. Stopniowe zmniejszanie się liczby ludności będzie również przyczyną spowolnienia rozwoju gospodarczego. Stąd potrzeba dostosowania obszaru LSR do nowych wyzwań związanych ze znaczącym wzrostem liczby osób starszych w strukturze populacji oraz podejmowanie działań ograniczających odpływ ludzi młodych oraz zwiększenie ich aktywności w życiu lokalnej społeczności (np. poprzez skierowanie wsparcia na kształcenie lokalnych liderów).

Niezbędne będzie również wdrożenie mechanizmów zachęty dla młodych do większego zaangażowania się w działania lokalnej społeczności, dzięki czemu będą postrzegać obszar LSR jako miejsce przyjazne do zamieszkania.

Od 2017 r. na terenie wchodzącym w skład LGD „Solidarni w Partnerstwie” sukcesywnie wzrasta odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem. Najszybszy wzrost notowany jest w gminie Golina – 16,79%, najwolniejszy zaś w gminie Grodziec – 8,78%

Tabela nr 16 Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	13,1	13,5	14,1	14,8	15,3
Grodziec	14,8	14,6	14,8	15,6	16,1
Rychwał	14,9	15,4	15,8	16,8	17,1
Rzgów	13,6	14,0	14,5	15,0	15,5
Stare Miasto	12,1	12,5	12,8	13,3	13,5
Tuliszków	13,4	13,9	14,4	15,0	15,3
Średnia LGD	13,65	13,98	14,40	15,08	15,47

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ponadto, dostępne dane GUS pokazują, że na przestrzeni ostatnich kilku lat obciążenie demograficzne rozumiane jako wskaźnik wyrażający stosunek osób w wieku 65+ lat, do osób w wieku 15-64 lata (im ta liczba jest wyższa, tym seniorzy są większym obciążeniem dla gospodarki i osób pracujących) sukcesywnie wzrastało. Na obszarze LGD, od 2017 r. współczynnik ten wzrósł o 17,32%.

Tabela nr 17 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	18,3	19,0	20,0	21,5	22,4
Grodziec	21,6	21,4	21,8	23,2	24,0
Rychwał	21,4	22,3	23,0	25,1	25,6
Rzgów	19,4	20,2	20,9	22,0	22,9
Stare Miasto	17,2	17,9	18,5	19,6	19,8
Tulizzków	19,3	20,1	21,1	22,3	22,8
Średnia LGD	19,53	20,15	20,88	22,28	22,92

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie gmin wchodzących w skład LGD w latach 2017-2021 znacząco zmniejszyła się liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej. W 2021 r. w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, z takiej pomocy korzystało łącznie 2308 osób. Najwięcej w gminie Tulizzków 580 osób, najmniej w gminie Stare Miasto 218 osób.

Tabela nr 18 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	434	423	403	316	335
Grodziec	459	654	436	395	433
Rychwał	703	567	576	524	420
Rzgów	357	391	385	296	322
Stare Miasto	447	415	340	290	218
Tulizzków	774	730	698	655	580
Średnia LGD	529	530,00	473,00	412,67	384,67

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

9. Dziedzictwo kulturowe/zabytki

Wiele wieków historii pozostawiło na obszarze LSR bardzo bogate dziedzictwo kulturowe. Najbardziej widocznym jego elementem są zabytki. W ewidencji służb konserwatorskich (Wojewódzki Oddział Służb Ochrony Zabytków w Poznaniu-delegatura w Koninie) znajduje się ponad 250 obiektów zabytkowych z obszaru LGD, z czego do tej pory 57 uzyskało decyzję o wpisie do rejestru zabytków. Do najcenniejszych należą:

- Obraz Matki Bożej Pocieszenia, pochodzący z początku XVII w., umieszczony w ołtarzu głównym kościoła pod wezwaniem Matki Bożej Pocieszenia w Kawnicach
- Drewniana świątynia we wsi Kuchary
- Neogotycki kościół rzymskokatolicki w Grodźcu
- Drewniany kościół pod wezwaniem św. Jakuba w Rzgowie z XVI wieku
- Kościół romański z XIII wieku w Starym Mieście
- Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Św. Wita z 1450 r. w Tulizkowie.

Elementem dziedzictwa kulturowego mającym duże znaczenie na obszarze jest miejscowa kuchnia, czyli dobór i sposób przyrządzania potraw. Na terenie LGD, jak w całej Polsce, większość produktów o tradycyjnym, lokalnym charakterze wytwarzana jest na własne potrzeby, ewentualnie dla rodziny i znajomych, a także z okazji festynów lokalnych, zabaw czy innych uroczystości. Dziedzictwo kulturowe stanowią również zespoły ludowe i orkiestry, które działają w każdej z gmin należących do LGD.

10. Obszary atrakcyjne turystycznie

Dzięki stosunkowo bogatej rzeźbie terenu i urozmaiconym warunkom glebowym i wodnym obszar LGD jest bardzo interesujący pod względem przyrodniczym i turystycznym. Występują na nim zespoły roślinności leśnej,

w tym lasy o charakterze zbliżonym do naturalnego, zbiorowiska hydrogeniczne na torfowiskach i bagnach, rozległe mokradła i zbiorniki wodne. Stanowią one dogodne miejsca do bytowania, rozmnażania i zimowania wielu gatunków płazów, gadów, owadów, ptaków i ssaków. Na obszarze występują również gatunki narażone na wyginięcie i rośliny rzadko występujące, jak widłak spłaszczony, rosiczka okrągłolistna, goździk pyszny, lilia złotogłów, wawrzynek wilczyłyko, barwinek pospolity, czosnek wężowy i inne.

Na obszarze LGD przeciętny udział użytków leśnych wynosi nieco ponad 16%. Największą lesistość ma gmina Tuliszków, gdzie lasy wraz z zadrzewieniami stanowią ponad 29%. Znajdują się tu duże kompleksy leśne (Grzymiszew, Ruda, Kiszewy, Grabowiec i Wróblina). Duży kompleks leśny stanowi Puszcza Bieniszewska, która przylega do Jeziora Głodowskiego (gmina Golina). Lasy, choć zajmują stosunkowo niewielki odsetek powierzchni LGD, są bogate w zwierzynę łowną oraz grzyby jadalne.

Na obszarze LGD w gminie Golina leży Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Ostoja Nadwarciańska” należący do sieci Natura 2000. Ostoja obejmuje fragment doliny Środkowej Warty o powierzchni 26970 ha. Szata roślinna ostoi jest bardzo urozmaicona i stanowi między innymi siedlisko dla tygryzka paskowanego, rzadkiego pająka z rodziny krzyżakowatych, który jest objęty całkowitą ochroną.

Dużą atrakcyjność środowisku naturalnemu nadają parki krajobrazowe. Są to:

- Nadwarciański Park Krajobrazowy
- Park krajobrazowy w Grzymiszewie
- Park krajobrazowy w Tuliszkowie
- Park krajobrazowy w Smaszewie
- Park Krajobrazowy w Grodźcu
- Złotogórski Obszar Chronionego Krajobrazu

Cennym zasobem przyrodniczym są występujące na terenie LGD „Solidarni w Partnerstwie” pomniki przyrody. Lista zewidencjonowanych obiektów zawiera 27 pozycji. Większość z nich są to pojedyncze drzewa, na liście są także

4 grupy drzew i jeden głąz narzutowy.

Jak już wskazano w analizie SWOT infrastruktura turystyczna, w tym noclegowa jest niewystarczająco rozwinięta. Obszar LGD pod względem infrastruktury noclegowej nie przedstawia się korzystnie. Łącznie na obszarze działania stowarzyszenia na 2021 rok były dostępne 3 całoroczne obiekty noclegowe, które dysponowały 101 miejscami noclegowymi. Z kolei w przypadku miejsc noclegowych udostępnianych w gospodarstwach agroturystycznych, to ofertę w tym zakresie posiada jedynie gmina Stare Miasto, na terenie której znajduje się 1 obiekt dysponujący 13 miejscami noclegowymi.

Powyższe badania jednoznacznie wskazują na rosnące zapotrzebowanie na miejsca noclegowe. Rozwój infrastruktury turystycznej a w ślad za tym zwiększenie przychodów i tworzenie nowych miejsc pracy może mieć pozytywny wpływ na zmniejszenie migracji młodych ludzi do miasta oraz na zwiększenie przychodów gospodarstw rolnych.

Poniższe tabele przedstawiają stan infrastruktury noclegowej dostępnej na obszarze LGD na przestrzeni ostatnich lat i jednoznacznie wskazują na konieczność podjęcia działań zwiększających liczbę miejsc noclegowych na obszarze objętym LSR.

Tabela nr 19 Obiekty noclegowe całoroczne

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Rzgów	1	1	1	1	0
Stare Miasto	4	3	3	3	3
Razem LGD	5	4	4	4	3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 20 Miejsca noclegowe ogółem – całoroczne

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Rzgów	43	43	43	43	0
Stare Miasto	121	101	101	101	101
Razem LGD	164	144	144	144	101

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 21 Kwatery agroturystyczne/ obiekty

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Stare Miasto	1	1	1	1	1
Razem LGD	1	1	1	1	1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 22 Kwatery agroturystyczne/ miejsca noclegowe

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Stare Miasto	13	13	13	13	13
Razem LGD	13	13	13	13	13

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

11. Obszary wiejskie

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” skupia na swoim obszarze gminy wiejskie i gminy miejsko wiejskie. Według danych GUS (Bank Danych Lokalnych) na dzień 31.12.2021 r. gminy LGD zamieszkiwało łącznie 55 369 osób z czego 45 513 (82%) osób zamieszkiwało na wsi.

Źródłem dochodów dla gospodarstw domowych z terenu LGD jest przede wszystkim działalność rolnicza, następnie praca najemna, w dalszej kolejności emerytury i renty i pozarolnicza działalność gospodarcza oraz inne źródła. Wielu rolników utrzymuje się także ze sprzedaży ziemi: na działki rekreacyjne lub budowlane.

Tabela nr 23 Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów.

Nazwa gminy	z działalności rolniczej	z pozarolniczej działalności gospodarczej	z pracy najemnej	z emerytury i renty	z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą
Golina	708	109	341	264	91
Grodziec	698	69	290	176	137
Rychwał	1 053	161	467	261	153
Rzgów	790	167	340	253	109
Stare Miasto	888	111	446	234	107
Tulisków	976	89	506	278	160
Razem LGD	5 113	706	2 390	1 466	757

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Doskonałym wsparciem rozwoju obszarów wiejskich, w tym w dalszej konsekwencji zróżnicowania dochodów gospodarstw rolnych mogą być tzw. Smart Village.

W celu zapewnienia mieszkańcom obszaru jak najlepszej przestrzeni do życia zarówno ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy, jak i z punktu widzenia jakości życia na wsi niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do tego, aby lokalne społeczności nabywały umiejętności samoorganizowania się w poszukiwaniu innowacyjnych, inteligentnych rozwiązań istniejących problemów.

Inteligentne wioski to obszary wiejskie i społeczności, które opierać się będą na ulepszonych za pomocą technologii cyfrowych, telekomunikacyjnych innowacji i lepszego wykorzystania wiedzy. Tworzona oddolna koncepcja rozwoju lokalnego w skali mikro odnosić się będzie do obszarów wiejskich i społeczności, które wykorzystają swoje istniejące zasoby i majątek oraz określą rozwój nowych możliwości. Cały postęp technologiczny ma szansę stworzyć nowe możliwości dla lokalnych przedsiębiorców, poprawić świadczone usługi i dostęp do nich oraz wzmocnić społeczeństwo.

Rozwiązaniem wynikających z diagnozy problemów będzie opracowanie oddolnych koncepcji rozwoju lokalnego w skali mikro, tzw. Inteligentnych wiosek. Inteligentne wioski to społeczności na obszarach wiejskich, które stosują innowacyjne rozwiązania, aby poprawić jakość swojego życia, wykorzystując lokalne mocne strony i szanse. Opierają się na podejściu partycypacyjnym w celu opracowania i wdrażania swojej strategii na rzecz poprawy warunków ekonomicznych, społecznych i/lub środowiskowych, mobilizując przy tym rozwiązania oferowane przez technologie cyfrowe. Inteligentne wioski zaczynają się od zorganizowania się lokalnych mieszkańców wokół wspólnego problemu lub wspólnej wizji realizacji jakiejś formy „planu działania”, aby osiągnąć konkretny cel. Istotnym więc działaniem wspierającym mieszkańców będzie opracowanie koncepcji rozwoju lokalnego w skali mikro.

12. Rolnictwo i rynek rolny

Rolnictwo, niegdyś dominujące, współcześnie traci znaczenie ekonomiczne. Może to być spowodowane zarówno niską opłacalnością produkcji rolnej jak i starzejącym się społeczeństwem, migracją młodych ludzi do dużych ośrodków miejskich przy jednoczesnym braku alternatywnych źródeł dochodów.

Na terenie LGD gospodarstwa o wielkości 1-5 ha stanowią ponad niemalże 50% ogólnej liczby gospodarstw (wg. danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r.), w dalszej kolejności są gospodarstwa o większej powierzchni tj. 5-10 ha. Takie rozdrobnienie nie wpływa pozytywnie na specjalizację produkcji i zwiększenie źródła dochodu właśnie z produkcji rolnej.

Tabela nr 24 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

Nazwa gminy	ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Golina	711	4	369	173	81	84
Grodziec	700	9	316	217	88	70
Rychwał	1 056	11	454	333	144	114
Rzgów	792	10	396	194	107	85
Stare Miasto	889	6	501	232	78	72
Tuliszków	979	6	487	310	101	75
Razem LGD	5 127	46	2 523	1 459	599	500
% udział	100	0,90	49,21	28,46	11,68	9,75

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W gospodarstwach rolnych, wg. danych GUS w 2020 r. zatrudnionych było ponad 10 tys. osób przy czym znaczna większość stanowili mężczyźni

Tabela nr 25 Pracujący w gospodarstwach rolnych (członkowie rodziny i pracujący najemni stali) wg płci w osobach

Nazwa gminy	ogółem	mężczyźni	kobiety
Golina	1 391	837	554
Grodziec	1 443	826	617
Rychwał	2 105	1 195	910
Rzgów	1 607	926	681
Stare Miasto	1 643	945	698

Tulisków	1 979	1 173	806
Razem LGD	10 168	5 902	4 266

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie LGD dominującą uprawą jest żyto, w dalszej kolejności owies następnie zaś pszenżyto i mieszanki zbożowe.

Tabela nr 26 Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów / gospodarstwo

	ogółem	pszenica	żyto	jęczmień	owies	pszenżyto	mieszanki zbożowe	kukurydza na ziarno
Golina	661	228	313	92	116	210	133	132
Grodziec	672	85	378	58	272	251	267	101
Rychwał	1 028	177	610	98	451	269	281	305
Rzgów	756	115	464	52	353	301	197	75
Stare Miasto	846	60	612	32	392	109	140	156
Tulisków	855	72	547	6	346	205	184	63
Razem LGD	4 818	737	2 924	338	1 930	1 345	1 202	832

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Uprawa ziemi, często w gospodarstwach dziedzicznych od pokoleń ma dla rolników wymiar nie tylko ekonomiczny ale przede wszystkim sentymentalny i tradycyjny. Szanując przywiązanie rolnika do ziemi, ale też chcąc wspomóc opłacalność gospodarstw, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” będąc swoistym liderem innowacji w lokalnym środowisku będzie prowadzić działania zachęcające rolników, szczególnie z małych gospodarstw do szukania rozwiązań, które pozwolą na zachowanie tradycyjnej formy gospodarstwa przy jednoczesnym nadaniu mu nowej funkcji; mowa tutaj o tworzeniu gospodarstw agroturystycznych oraz zagród edukacyjnych.

13. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne

Charakterystycznym produktem dla obszaru LGD są m.in. rogal kasztelański, krówki golińskie, sery, pieczywo, tradycyjne, wiejskie wyroby wędliniarskie, naturalne przetwory owocowe oraz wszelkiego rodzaju miody. Na obszarze objętym strategią są ciągle żywe i kultywowane dawne obrzędy i zwyczaje oraz tradycje w zakresie rzemiosła i rękodzieła (np. garncarstwo, rzeźbiarstwo, wikliniarstwo). Większość obrzędów wiąże się ze świętami kościelnymi lub wydarzeniami rodzinnymi (np. Jarmarki, Pyrczoki, Festiwale, Pikniki).

Tradycyjnie obchodzi się Boże Narodzenie z nieodzownym kolędowaniem, ustrojoną choinką, obsypywaniem się owsem, grochem i jęczmieniem (w II dzień Świąt). Nowy Rok jest okazją do żartów polegających na wystawianiu bram. W Święto Trzech Króli młodzież przebiera się za Trzech Króli i chodzi po domach. We wtorek przed środą popielcową urządza się tradycyjną zabawę podkoziółkową, lub tzw. „podkurek” kończący okres karnawału.

W niedzielę Palmową święci się palmy sporządzone z wierzby, kwiatów (również z bibuły), zielonych gałązek, bukszpanu, bazi i forsycji. „Boże rany” to zwyczaj związany z Wielkim Piątkiem, polegający na symbolicznym chłostaniu gałązkami brzoźowymi. Inny zwyczaj wielkanocny to łykanie bazi (ile bazi się połknie tyle jajek można zjeść – zapewnia to zdrowie na cały rok). W Zielone Świątki gdzieśgdzie przetrwał zwyczaj przyozdabiania domów zielonymi gałązkami, tatarakiem i kwiatami. Na zakończenie żniw organizowane są dożynki, na które przygotowuje się wieńce dożynkowe.

14. Edukacja

Dostęp do edukacji na obszarze LGD należy ocenić jako optymalny mając na uwadze problem starzejącego się społeczeństwa. Jak pokazują dane GUS, liczba obiektów na przestrzeni ostatnich kilku lat nie uległa zmniejszeniu

(poza 1 miejscem wychowania przedszkolnego). Na obszarze objętym LSR funkcjonuje 5 szkół ponadgimnazjalnych, 29 szkół podstawowych oraz 35 punktów, w których świadczone jest wychowanie przedszkolne (są to zarówno oddziały jak i punkty przedszkolne).

Tabela nr 27 Szkoły ponadgimnazjalne – łącznie

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Rychwał	2	2	2	2	2
Stare Miasto	2	2	3	3	3
Razem LGD	4	4	5	5	5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 28 Szkoły podstawowe.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	4	4	4	4	4
Grodzic	4	4	4	4	4
Rychwał	7	7	7	7	7
Rzgów	4	4	4	4	4
Stare Miasto	6	6	6	6	6
Tuliszków	4	4	4	4	4
Razem LGD	29	29	29	29	29

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela nr 29 Wychowanie przedszkolne - razem.

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Golina	6	6	6	6	6
Grodzic	4	4	4	4	4
Rychwał	8	8	9	9	9
Rzgów	4	4	4	4	5
Stare Miasto	9	6	6	6	6
Tuliszków	5	5	5	5	5
Razem LGD	36	33	34	34	35

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

15. Zrównoważenie środowiskowe

Dbając o poprawę jakości życia na obszarze działania LGD „Solidarni w Partnerstwie” w tym rozwój przedsiębiorczości, nie można pominąć istotnych kwestii związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym.

Zrównoważenie środowiskowe jest rozumiane jako efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi w działalności produkcyjnej, pozwalające na ich zachowanie na przyszłe potrzeby. Należy jednocześnie pamiętać, że rozwój gospodarczy, tak istotny dla obszaru działania LGD „Solidarni w Partnerstwie” to łańcuch, który ma kilka ogniw, a jednym z nich jest środowisko. Żadne podmioty, ani firmy, ani instytucje publiczne ani organizacje pozarządowe nie mogą nim dysponować tak, jakby była niewyczerpanym źródłem zasobów, nawet jeśli ich celem jest zaspokojenie ludzkich potrzeb poprzez konsumpcję.

Zasoby naturalne są ograniczone, a ich nadmierna eksploatacja lub niewłaściwe zarządzanie może skutkować brakiem ważnych źródeł zaopatrzenia w podstawowe elementy w perspektywie średnio- lub długoterminowej; takich jak woda, prąd, ziemia, drzewa itp.

Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie”, wzorem poprzedniego okresu programowania, będzie premiować operacje mające pozytywny wpływ na kwestie zrównoważenia środowiskowego. Każdy beneficjent, który otrzyma

wsparcie w tym zakresie będzie zobowiązany do przedłożenia informacji z wywiązania się z obowiązku przeprowadzenia działań w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Każda operacja będzie monitorowana na podstawie osiągniętych wskaźników uwzględniających specyfikę konkretnej operacji.

Jedną z ważniejszych ról w tym zakresie będą odgrywać działania w zakresie koncepcji Smart Village (inteligentnej wsi) które to z założenia muszą m.in. wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności w zakresie poprawy poszanowania środowiska i klimatu.

16. Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia, źródeł finansowania i przyjętego sposobu wdrażania.

Przedsięwzięcia w ramach LSR będą realizowane za pomocą konkursów (operacji klasycznych), projektów grantowych, operacji własnych, projektów partnerskich oraz grantów na opracowanie koncepcji Smart Village. Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami LGD w poprzednich okresach programowania, potrzebami zgłaszanymi przez lokalną społeczność oraz dostępnymi formami wsparcia w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027.

LSR, z uwagi na zakres celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji a także możliwości dostępnych metod finansowania na terenie województwa wielkopolskiego będzie finansowana zarówno z EFRROW jak i EFRR i EFS+. Przyjęto sposób wdrażania LSR poprzez stosowanie wielozakresowych naborów wniosków. Jak wykazano w dalszej części niniejszej LSR, przedsięwzięcia są tak skonstruowane, że nie tylko odpowiadają na najpilniejsze potrzeby lokalnej społeczności, w tym osób młodych, seniorów i grup w niekorzystnej sytuacji, ale się wzajemnie uzupełniają dając efekt synergii, niemożliwy do uzyskania w ramach innych programów pomocowych. Oznacza to, że realizacja jednego przedsięwzięcia będzie pozytywnie wpływać na założenia innego, wzmacniając tym samym efekt interwencji LEADER na obszarze LSR.

17. Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD.

Według definicji, problem to sytuacja, zjawisko lub trudność, które wymaga rozwiązania lub działania w celu osiągnięcia pożądanego rezultatu lub poprawy istniejącej sytuacji. Jest to niezgodność pomiędzy aktualnym stanem rzeczy a oczekiwanym lub idealnym stanem, która powoduje trudności, utrudnienia lub niepożądane konsekwencje. Problem może być wynikiem różnych czynników, takich jak niedostateczne zasoby, brak wiedzy, bariery społeczne czy nieodpowiednie funkcjonowanie systemów. Rozpoznanie problemu jest pierwszym krokiem w procesie rozwiązywania go i podejmowania odpowiednich działań.

Do zdiagnozowania problemów na obszarze LSR posłużyły przede wszystkim wnioski z analizy SWOT oraz przeprowadzonych badań wśród mieszkańców obszaru.

Mając powyższe na uwadze, na obszarze LGD zidentyfikowano dwa problemy kluczowe:

1. Słaby dostęp do infrastruktury publicznej - dostosowanej do potrzeb każdej grupy wiekowej, niewystarczający poziom integracji społecznej oraz brak wykorzystania innowacyjnych metod rozwoju obszaru.
2. Niewystarczający dostęp usług dla lokalnej społeczności, co dotyczy zarówno niskiego poziomu przedsiębiorczości, w tym również małych gospodarstw rolnych.

Kluczowe problemy obszaru LGD - na obszarze objętym LSR zidentyfikowano 2 kluczowe zagadnienia:

1. **Problem kluczowy 1:** Słaby dostęp do infrastruktury publicznej - dostosowanej do potrzeb każdej grupy wiekowej, niewystarczający poziom integracji społecznej oraz brak wykorzystania innowacyjnych metod rozwoju obszaru.

Przyczyny	Grupy docelowe istotne z punktu widzenia LSR	Najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR
- Niedostateczne zróżnicowanie w infrastrukturze turystycznej - Mała ilość obiektów sportowo-	seniorzy (60+), ludzie młodzi (do 25 r.ż.), mieszkańcy,	Problemy społeczne. Obszary wiejskie. Gospodarka/

rekreacyjnych - Obiekty społeczno-kulturalne wymagające modernizacji - Słaba koordynacja działań różnych sektorów i podmiotów (np. gmin z organizacjami pozarządowymi) - Niechęć do działań zespołowych /współpracy będąca konsekwencją pandemii - Niski poziom integracji społeczności lokalnej i bierna postawa społeczna części mieszkańców - Słabość finansowa organizacji pozarządowych - Brak animatorów działań lokalnych (opiekunów sal wiejskich), w tym dla grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	osoby w niekorzystnej sytuacji, JSFP, Organizacje pozarządowe	przedsiębiorczość. Zasady zrównoważenia środowiskowego. Rolnictwo. Obszary atrakcyjne turystycznie.
---	---	--

Zasoby/ potencjał LSR, który może być wykorzystany:

- Ośrodek Edukacji Leśnej w Grodźcu - baza edukacyjna
- Zachowane tradycje w zakresie rzemiosła i rękodzieła
- Świąta i wydarzenia lokalne (Święto Kwitnącej Jabłoni, Impresje muzyczne - Piknik Orkiestr Dętych w Rychwale, Jarmarki produktu lokalnego, Pyrczok – święto pieczonego ziemniaka, Festiwal Historii i Kultury im. Marcina ze Sławska)
- Dobra baza oświatowa i sportowa; wykwalifikowana kadra pedagogiczna
- Duży potencjał lokalnych organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych
- Współpraca i doświadczenie organizacji społecznych, w tym PUP, GOPS, MGOPS w rozwiązywaniu problemów osób w niekorzystnej sytuacji
- Orkiestry i zespoły ludowe

2. **Problem kluczowy 2:** Niewystarczający dostęp usług dla lokalnej społeczności, co dotyczy zarówno niskiego poziomu przedsiębiorczości, w tym również małych gospodarstw rolnych.

Przyczyny	Grupy docelowe istotne z punktu widzenia LSR	Najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR
- Niewystarczająca baza noclegowa - Niewielka ilość podmiotów turystycznych - Ucieczka ze wsi młodych, wykształconych osób - Bezrobocie - Duża liczba małych, niedochodowych gospodarstw rolnych - Niskie dochody mieszkańców - Ograniczenia wynikające z NATURY 2000 - Niewielka liczba i słaba promocja produktów lokalnych z terenu LGD; Słaba rozpoznawalność produktów lokalnych - Brak ogólnego rozpoznania rynku pracy (prawdziwych potrzeb rynku pracy)	ludzie młodzi (do 25 r.ż.), mieszkańcy, przedsiębiorcy, osoby w niekorzystnej sytuacji	Działalność sektora społecznego. Problemy społeczne. Obszary atrakcyjne turystycznie. Rolnictwo Zasady zrównoważenia środowiskowego. Obszary wiejskie.

Zasoby/ potencjał LSR, który może być wykorzystany

- Bliskość dużych miast (Konin, Turek, Kalisz, Gniezno, Poznań)
- Komunikacja - samochodowa (autostrada Berlin-Warszawa, droga krajowa Kalisz-Bydgoszcz i droga krajowa Łódź-Konin) i kolejowa (Berlin/Poznań -W-wa)
- Szlaki turystyczne, w tym markowe: Bursztynowy, Romański, Ułański
- Położenie na trasie Wielkiej Pętli Wielkopolski
- Zachowany krajobraz wiejski
- Walory naturalne: Rzeką Warta, zbiornik retencyjno-rekreacyjny na rzece Powie; liczne obszary przyrodniczo cenne (np. NATURA 2000, Nadwarciański Park Krajobrazowy), wysoka lesistość; Siedliska ptactwa (krzyk) i innej zwierzyny (jelenie, łosie)
- Liczne zabytki historyczne i miejsca pamięci
- Zachowane tradycje w zakresie rzemiosła i rękodzieła
- Produkty lokalne: rogal kasztelański, krówka z Goliny, miody, sery, pieczywo, tradycyjne wiejskie wędliny, naturalne przetwory owocowe.

Zdiagnozowanie problemów stanowi podstawę do określenia głównych celów, które LGD powinna osiągnąć, wykorzystując dostępne narzędzia finansowe w ramach EFRR oraz EFRR. **Analiza potrzeb i potencjału dostarcza wskazówek dotyczących kryteriów wyboru operacji, które umożliwią wybór działań mających największy wpływ na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów i wyzwań. Kryteria te powinny uwzględniać istotne aspekty, odpowiadające na zgłaszane przez grupy docelowe problemy i mające kluczowe znaczenie dla realizacji LSR.**

Tabela nr 30 Uzasadnienie wyboru lokalnych kryteriów

Kryterium, które pozwoli wybrać operacje:	Uzasadnienie
Objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi	Wsparcie opracowania koncepcji inteligentnych wsi odnoszących się do obszarów wiejskich i społeczności, które chcą rozwijać nowe możliwości w oparciu o swoje mocne strony i posiadane zasoby. Jest to w przyszłości szansa na rozwój obszaru LSR mając na uwadze rozdrobnienie gospodarstwa i niską dochodowość rolnictwa.
Zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko	Kurczenie się zasobów naturalnych jest globalnym wyzwaniem, przed którym stoją społeczności na całym świecie. Wskazano jest, aby na każdym poziomie decyzyjności uwzględniać ten negatywny trend i podejmować działania mające na celu ochronę zasobów naturalnych dla przyszłych pokoleń.
Dedykowane osobom młodym, seniorom, osobom w niekorzystnej sytuacji	Są to grupy docelowe zdiagnozowane na etapie budowy LSR z wykorzystaniem szerokiego wachlarza metod partycypacji lokalnej społeczności.
Realizowane przez młode kobiety prowadzące/współprowadzące gospodarstwo rolne w ramach zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	Kobiety zostały zdiagnozowane jako jedna z grup docelowych istotnych z punktu widzenia LSR z uwagi na ich ogromny potencjał z jednej strony, zaś z drugiej na niekorzystną sytuację spowodowaną brakiem możliwości rozwojowych z uwagi na pracę w gospodarstwach rolnych, które w dużej części i tak nie przynoszą oczekiwanych korzyści finansowych.
Innowacyjne, gdzie innowacja jest określona na poziomie LSR (z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru),	Jednym z pozytywnych aspektów podejmowanych inicjatyw mających na celu wyrównywanie szans pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi jest łatwiejszy dostęp do sprawdzonych praktyk, które prezentują innowacyjne rozwiązania. Mieszkańcy obszaru LSR są coraz bardziej

	<p>świadomości globalnych trendów i pragną, aby nowoczesne technologie i rozwiązania znalazły zastosowanie również na ich terenie. Ostatnie nabory składania wniosków jednoznacznie wskazują, że przedsiębiorcy głównie poszukują innowacyjnych rozwiązań, które mogą zastosować w swoich firmach, zwiększając tym samym ich konkurencyjność na rynku.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Wykorzystujące lokalny potencjał - Premiowanie operacji, które mają na celu kultywowanie lokalnych tradycji 	<p>Globalizacja nie może przesłonić bogactwa lokalnego potencjału (kulturowego, przyrodniczego, kulinarnego itp.). LGD jako organizacja działająca „na rzecz” rozwoju danego obszaru powinna zadbać o to, aby mieszkańcy w pierwszej kolejności odkryli a następnie korzystali z jego zasobów promując tym samym obszar LSR.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Realizowane przez Wnioskodawców, którzy korzystali z doradztwa w biurze LGD - Realizowane przez Wnioskodawców, którzy brali udział w wydarzeniach / spotkaniach/szkoleniach zorganizowanych przed prowadzonym naborem 	<p>Z uwagi na ograniczony budżet LSR oraz skrócony czas wdrażania LGD powinna podejmować działania w celu minimalizacji ryzyka nieosiągnięcia zakładanych wskaźników oraz w dalszej konsekwencji celów LSR. Doświadczenia poprzedniego okresu programowania pokazują, że beneficjenci, którzy nie korzystali z doradztwa, nie uczestniczyli w szkoleniach, spotkaniach itp. składali wnioski gorszej jakości oraz w późniejszym etapie rezygnowali z realizacji operacji co miało negatywny wpływ na harmonogram osiągnięcia celów i wdrażanie LSR.</p>
Przyczyniają się do utworzenia miejsca pracy	<p>Jest to niezbędne z uwagi na fakt, iż stopa bezrobocia spada bardzo powoli oraz jedną z grup docelowych są ludzie młodzi, którzy nie widzą możliwości rozwoju w swoim miejscu zamieszkania a jak powszechnie wiadomo, jednym z głównych czynników, który może zachęcić młodych ludzi do pozostania są atrakcyjne miejsca pracy.</p>
Realizowane przez wnioskodawców posiadających doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu	<p>Wybór wnioskodawców o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu w danym obszarze projektu jest kluczowy. Szczególnie w przypadku zakładania nowej działalności gospodarczej, to właśnie gwarantuje wysoką jakość oferty od samego początku, po wejściu na lokalny rynek. Dzięki temu oferta staje się konkurencyjna i ma większe szanse na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań klientów a w dalszej konsekwencji większe szanse na utrzymanie się na rynku.</p>
Partnerskie / operacji w partnerstwie	<p>Na partnerstwie i współpracy opiera się idea LEADER i funkcjonowanie LGD. Doceniając wagę i potencjał partnerstwa LGD będzie premiować projekty, których realizacja zakłada współpracę.</p>
Premiowanie operacji, które będą uwzględniać promocję LGD	<p>Jako organizacji wpierającej rozwój obszarów wiejskich w oparciu o oddolne budowanie partnerstwa. Im więcej osób zaangażuje się w prace na rzecz rozwoju „małej ojczyzny” tym większe szanse, że działania podejmowane przez LGD będą odpowiadać na potrzeby większej liczby interesariuszy obszaru LSR.</p>
Wykazujące spójność, komplementarność lub synergię z innymi projektami z obszaru LSR	<p>Wszelkie planowane przedsięwzięcia w ramach LSR są względem siebie komplementarne, wzajemnie się uzupełniają zatem operacje planowane do realizacji w ramach LSR również powinny spełniać te kryteria.</p>
Realizowane w krótszym niż możliwy maksymalny czas realizacji operacji	<p>Ma to szczególne znaczenie z uwagi na fakt, iż okres programowania jest skrócony o 2 lata i jednocześnie LGD jest zobowiązana do osiągnięcia kamieni milowych w określonym czasie.</p>

Źródło: opracowanie własne

18. Podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji

Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” zarówno w swoich działaniach jak i działaniach podejmowanych przez beneficjentów zwraca uwagę na zachowanie standardu minimum w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Wzorem w tym zakresie są „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027” opracowane w celu zapewnienia zgodności wdrażania programów z zasadami horyzontalnymi: zasadą równości szans i niedyskryminacji oraz zasadą równości kobiet i mężczyzn, a także zapewnienie spójnego podejścia w tym zakresie w ramach programów i projektów współfinansowanych ze środków EFS+ oraz EFRR.

Warto zaznaczyć, że dokumenty, na których opiera się działalność Lokalnej Grupy Działania, są przykładem otwartości, ponieważ nie zawierają żadnych dyskryminujących zapisów. Równość płci oznacza uwzględnienie istniejących proporcji między kobietami a mężczyznami na obszarze działania LGD lub dążenie do zwiększenia udziału niedoreprezentowanej grupy w ramach udzielanego wsparcia. Istnieją jednak sytuacje, w których proporcja 50/50 odzwierciedla rzeczywistość kobiet i mężczyzn, stanowiąc równocześnie proporcję zgodną z zasadą równego dostępu do szans dla obu płci.

Ponadto, Lokalna Grupa Działania będzie premiować projekty, które pozytywnie wpływają na społeczne włączenie osób z niepełnosprawnościami. Będzie to obejmować tworzenie miejsc pracy, usuwanie barier architektonicznych oraz inicjowanie miejsc spotkań i integracji społecznej.

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi

Cele i działania zawarte w LSR są zgodne z celami i działaniami określonymi w strategicznych dokumentach na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Ponadto uwzględniają przekrojowe cele dotyczące ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym i innowacyjności, zgodnie z PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz EFRR, EFS+.

Cele LSR i planowane działania są spójne, powiązane i wzajemnie uzupełniające się. Tworzą logiczne powiązania i generują synergiczny efekt. LSR wyznacza kierunki działań, które przyczynią się do rozwoju obszaru objętego strategią.

LSR jest dokumentem strategicznym, który skupia się na istotnych problemach mieszkańców na najniższym poziomie administracyjnym, tj. sołectwo i gmina. Natomiast dokumenty na wyższych szczeblach analizują problemy występujące na poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego i wskazują te, które są wspólne dla większej części obszaru objętego daną jednostką administracyjną. LSR uzupełnia te strategie nadrzędne, tworząc synergiczny efekt. Wszystkie przedsięwzięcia LSR i strategii nadrzędnych tworzą jedną całość, mającą na celu realizację pożądaną zmiany na konkretnym obszarze.

Tabela nr 31 Opis korelacji na poziomie przedsięwzięć w LSR

LSR 2023-2027	Cel 1. Poprawa jakości życia na obszarze LSR, aktywizacja i zwiększenie włączenia społecznego.
	Przedsięwzięcie 1.1. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi
	Przedsięwzięcie 1.2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej
	Przedsięwzięcie 1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi
	Przedsięwzięcie 1.4. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji
	Przedsięwzięcie 1.5. Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR
	Przedsięwzięcie 1.6. Integracja społeczna na obszarach wiejskich
	Cel 2. Zwiększenie dostępności do usług i produktów na obszarze LSR
	Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	
CS 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	
CS 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. W ramach LSR zaplanowano przedsięwzięcia, które pozytywnie wpłyną na rozwój i wzmocnienie szeroko pojętego kapitału ludzkiego i społecznego w ramach przedsięwzięć m.in. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej (P.1.2.), wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR (P.1.5.), aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4.). Niewątpliwie do rozwoju kapitału społecznego przyczyni się realizacja przedsięwzięcia z zakresu rozwoju współpraca podmiotów w zakresie opracowania koncepcji Smart Village (P.1.1.) Z kolei w ramach przedsięwzięcia obejmującego rozwój usług dla mieszkańców oraz oferty agroturystycznej w tym zagród edukacyjnych (P.2.1.) wsparcie uzyskają istniejące przedsiębiorstwa oraz powstaną nowe podmioty gospodarcze generujące nowe miejsca pracy zwiększając jednocześnie szanse na znalezienie zatrudnienia w miejscu zamieszkania, bez konieczności migracji do dużych miast. Wsparcie uzyskają również rolnicy, którzy	

będą mogli zwiększyć swoje dochody poprzez utworzenie gospodarstw agroturystycznych, co być może w przyszłości przełoży się na rozwój przedsiębiorczości wspierającej rolnictwo.
Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
Cel szczegółowy I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. Cele LSR i Strategii Na Rzecz odpowiedzialnego Rozwoju są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.2.1.). Z celami strategii są również komplementarne przedsięwzięcia z zakresu poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej (P.1.2.), aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4) oraz integracji na obszarach wiejskich (P.1.6.) czy działaniach na rzecz współpracy poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) czy wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR (P.1.5.)
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030
Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. Cele LSR spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 przede wszystkim w zakresie rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.1.2.), rozwoju kapitału społecznego poprzez aktywizację i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4), integracji na obszarach wiejskich (P.1.6.) oraz ochronę dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi (P.1.3.) jak również w zakresie rozwoju przedsiębiorczości (P.2.1).
PS dla WPR na lata 2023-2027
CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich
CS 8.P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego
CS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności
CS 8.P 13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat
CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej
CS 8.P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych
CS 8.P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym
CS 8.P 9. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów
Przedsięwzięcia LSR są względem celów PS dla WPR na lata 2023-2027 komplementarne, spójne i synergiczne. Realizacja LSR z uwagi na fakt, iż interwencja LEADER jest jednym z fundamentalnych elementów polityki rozwoju obszarów wiejskich w sposób komplementarny pozytywnie wpłynie na osiągnięcie celów PS WPR poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie m.in. - Opracowania koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) - Poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej (P.1.2.) - Ochrony dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi (P.1.3.) - Aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4.) - Wspierania partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR (P.1.5.) - Integracji społeczna na obszarach wiejskich (P.1.6.) - Rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych (P.2.1.)
Strategia Wielkopolska 2030
1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia

<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości - Aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy <p>2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój srebrnej gospodarki <p>2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępu i standardów usług oraz funkcjonowania infrastruktury społecznej <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kształtowanie i wzmacnianie postaw prospołecznych, równościowych, innowacyjnych, w tym rozwój innowacji społecznych -Wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury -Rozwój przemysłu czasu wolnego <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kształtowanie świadomości i postaw ekologicznych społeczeństwa, wzmacnianie bezpieczeństwa ekologicznego i środowiskowego
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR i strategii województwa są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.2.1.). Z celami strategii województwa są również komplementarne przedsięwzięcia z zakresu rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.1.2.), ochrony dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi (P.1.3), również w zakresie aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4.) oraz integracji społecznej na obszarach wiejskich (P.1.6.) oraz promocji współpracy poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) czy wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR (P.1.5.)</p>
<p>Program regionalny Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027</p>
<p>Cel szczegółowy 5 (ii) „Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie”</p> <p>Cel szczegółowy I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR są spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami FEW, przede wszystkim w zakresie integracji społecznej na obszarach wiejskich (P1.6.) oraz rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.1.2.) w tym szczególności operacje z zakresu kultury oraz turystyki</p>
<p>Strategia Powiatu Konińskiego</p>
<p>1.2. Turystyka, która nas napędza</p> <p>1.5. Innowacje w gospodarce</p> <p>3.1. Rozwinięta oferta czasu wolnego</p> <p>3.2. Zintegrowane społeczeństwo</p> <p>3.3. Aktywne i zdrowe społeczeństwo</p>
<p>Zintegrowana Strategia Rozwoju Gospodarczego Gmin Powiatu Tureckiego na lata 2015–2025</p>
<p>Cel strategiczny I – wzrost potencjału społecznego wraz z poprawą warunków i jakości życia mieszkańców powiatu tureckiego</p> <p>Cel strategiczny II – rozwój gospodarczy obszaru funkcjonalnego przez pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywną politykę proinwestycyjną.</p>
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii powiatów komplementarne, spójne i synergiczne.</p> <p>Cele LSR są spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami dokumentów strategicznych powiatów, na terenie których działa LGD przede wszystkim w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w tym powstawania gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych (P.2.1.), również w zakresie aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji</p>

(P.1.4.) oraz integracji społecznej na obszarach wiejskich (P.1.6.) oraz promocji współpracy poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) czy wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR (P.1.5.)
Strategie Rozwoju Gmin: Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto, Tuliszków
Przy uwzględnieniu podobnego zakresu celów strategicznych w strategiach gmin członkowskich, w niniejszej części LSR przedstawiono cele dokumentów gminnych, które są powszechne dla większości jednostek
zapewnienie dobrych warunków prowadzenia działalności gospodarczej zapewnienie dogodnych warunków życia na terenie gminy rozwijanie sektora usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych i chorych. wspieranie klubów seniora, koła gospodyń wiejskich oraz inicjatyw senioralnych. zwiększanie tożsamości lokalnej uzupełnianie infrastruktury istniejących szlaków turystycznych wewnętrzna i zewnętrzna promocja gminy wspieranie lokalnych przedsiębiorców i postaw pro-gospodarczych rozwinięta turystyka wiejska oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego gminy rozwój gminnej oferty kulturalno-sportowej i wzmocnienie kapitału społecznego
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii gmin komplementarne, spójne i synergiczne. Ze względu na swoje genezę, LSR powstała w ścisłej współpracy z lokalnymi społecznościami gmin członkowskich, które reprezentują różnorodne sektory: publiczny, gospodarczy i społeczny. Właśnie dzięki temu jej cele są doskonale dopasowane do ww. celów i stanowią uzupełnienie planowanych działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, LSR uwzględnia potrzeby i oczekiwania różnych grup mieszkańców, takich jak młodzi ludzie, seniorzy czy osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. LGD w ramach swoich przedsięwzięć przewidziała zarówno wsparcie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych (P.2.1.), małej infrastruktury publicznej (P.1.2.), Ponadto, LGD zamierza wspierać rozwój partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR (P.1.5.), aktywizację i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4.) i integrację społeczną na obszarach wiejskich (P.1.6.) oraz ochronę dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi (P.1.3.)

2. Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

W ramach LSR, planowane przedsięwzięcia zostały starannie zaprojektowane tak, aby efektywnie wykorzystać dostępne środki finansowe i jednocześnie odpowiedzieć na szeroki zakres zidentyfikowanych potrzeb. Celem tych działań jest poprawa jakości życia na obszarze objętym strategią, wykorzystując lokalne zasoby w sposób efektywny.

Dodatkowo, wiele z tych działań ma charakter uzupełniający, na przykład rozwój oferty agroturystycznej pozytywnie wpłynie na promocję turystyki na obszarze LSR, z kolei opracowanie koncepcji inteligentnych wsi doskonale koreluje z przedsięwzięciem z zakresu wzmocnienia partnerstwa.

Przedsięwzięcie 1.1 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi jest komplementarne z zakresem przedsięwzięcia 1.5 Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR oraz 1.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi z uwagi na fakt, iż sam sposób realizacji niejako wymusza współdziałanie różnych podmiotów oraz z samego założenia tj. wykorzystania zasobów lokalnych i nowoczesnych technologii na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich przyczynia się do ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi.

Przedsięwzięcie 1.2 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej jest komplementarne z zakresem przedsięwzięcia 1.5. wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR oraz 1.4 aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej

sytuacji i 1.6. integracja społeczna na obszarach wiejskich z uwagi na fakt, iż z jednej strony podnosi atrakcyjność obszaru pod względem turystycznym, z drugiej stanowi dodatkowe narzędzie do działań integracyjnych i aktywizacyjnych lokalnej społeczności.

Przedsięwzięcie 2.1. rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstwach agroturystycznych i zagrodach edukacyjnych jest komplementarne w zakresie realizacji przedsięwzięć 1.4. aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji z uwagi na tworzone miejsca pracy, które mogą być dedykowane szczególnie ludziom młodym co w przyszłości ograniczy migracje do miast. Jest również komplementarne z zakresem przedsięwzięcia 1.3 ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi z uwagi na fakt, iż to bardzo często gospodarstwa agroturystyczne i zagrody edukacyjne kultywują i promują dziedzictwo kulturowe obszarów wiejskich.

3. Wartość dodana podejścia LEADER

Wartość dodana podejścia LEADER polega na tym, że umożliwia zaangażowanie lokalnych zasobów i potencjału ludzi oraz organizacji jako aktywnych uczestników rozwoju. To oznacza, że społeczność lokalna nie jest jedynie beneficjentem działań, ale ma możliwość aktywnego wniesienia istotnego wkładu w rozwój swojego obszaru. Poprzez tworzenie partnerstw opartych na oddolnej inicjatywie, takich jak lokalne grupy działania, jest możliwa konsolidacja sił i środków, w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. Ta współpraca sektora publicznego, prywatnego i społecznego przyczynia się do skutecznego rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych, gospodarczych i środowiskowych. W ten sposób podejście LEADER przyczynia się do tworzenia trwałego i zrównoważonego rozwoju lokalnych społeczności, poprawiając jakość życia mieszkańców i tworząc nowe możliwości zatrudnienia.

Wśród najważniejszych korzyści planowanych do osiągnięcia należy wskazać:

- Stymulowanie innowacji poprzez wspieranie lokalnych inicjatyw, pomysłów i przedsięwzięć, które mają na celu rozwój obszarów wiejskich.
- Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej poprzez udzielanie wsparcia finansowego, szkolenia i doradztwo dla lokalnych przedsiębiorców.
- Wprowadzanie nowych technologii i rozwiązań, które mogą przyczynić się do modernizacji i efektywności działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.
- Włączenie społeczne osób z różnych grup wiekowych, zawodowych i społecznych poprzez tworzenie możliwości uczestnictwa i współdecydowania w lokalnych projektach i działaniach.
- Wspieranie integracji społecznej osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji poprzez tworzenie programów wsparcia, szkoleń i możliwości zatrudnienia.
- Budowanie więzi społecznych i współpracy między różnymi grupami interesariuszy w celu osiągnięcia wspólnego celu rozwoju obszarów wiejskich.
- Wzmacnianie lokalnej tożsamości i dziedzictwa kulturowego poprzez promowanie dziedzictwa kulturowego i lokalnych produktów.
- Tworzenie platform dialogu i wymiany doświadczeń między lokalnymi społecznościami wiejskimi, co sprzyja uczeniu się od siebie i adaptacji dobrych praktyk.
- Wspieranie innowacyjnych projektów związanych z obszarami wiejskimi, co przyczynia się do generowania nowej wiedzy i rozwoju.
- Kreowanie warunków sprzyjających powstawaniu i rozwojowi inicjatyw lokalnych, które przyczyniają się do ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich.
- Budowanie poczucia przynależności do lokalnej społeczności, co wzmacnia więzi społeczne i identyfikację z danym obszarem.
- Zmniejszenie migracji ludności do wielkich ośrodków miejskich poprzez tworzenie lepszych warunków życia i pracy w miejscowościach wiejskich.
- Rozwój umiejętności i podnoszenie kompetencji mieszkańców poprzez udział w warsztatach, szkoleniach i różnorodnych przedsięwzięciach.

- Inspiracja dla mieszkańców do rozwoju na poziomie indywidualnym oraz motywacja do działalności społecznej.

Mieszkańcy, najpierw poprzez udział w budowie LSR następnie poprzez zaangażowanie w Radzie LGD mają realny wpływ na wybór projektów, które będą realizowane na obszarze LSR. Z jednej strony jest to duża odpowiedzialność, ale z drugiej kto lepiej, jak nie lokalna społeczność zna problemy z jakimi mierzy się dana lokalna wspólnota.

Niewątpliwie, wdrożenie LSR w kontekście podejścia LEADER przynosi korzyści na wielu płaszczyznach. Przede wszystkim, ta inicjatywa stanowi silny impuls do jeszcze głębszej współpracy między różnymi podmiotami zaangażowanymi w jej realizację, co sprzyja jeszcze większej integracji i synergii działań.

Dodatkowo, realizacja LSR stanowi niezwykle cenne narzędzie, umożliwiające kompleksowy rozwój obszaru lokalnego. Przede wszystkim, wprowadzenie LSR sprzyja tworzeniu innowacyjnych i uzupełniających przedsięwzięć, które mają pozytywny wpływ na całą społeczność. Dzięki temu, obszar objęty LSR staje się prawdziwym miejscem twórczych pomysłów, inicjatyw oraz działań, przynoszących korzyści na różnych płaszczyznach. Wdrażane innowacje i różnorodne projekty wzmacniają zarówno sferę ekonomiczną, jak i społeczną oraz kulturalną obszaru, tworząc dynamiczną i atrakcyjną lokalną rzeczywistość.

W konsekwencji, realizacja LSR w ramach podejścia LEADER przynosi szeroki zakres korzyści, włączając w to rozszerzenie współpracy, aktywne zaangażowanie mieszkańców, rozwój umiejętności zarządzania obszarem oraz generowanie innowacyjnych przedsięwzięć, które mają istotny wpływ na całościowy rozwój lokalnej społeczności.

Dodatkowo, LSR umożliwia realizację działań, które nie są dostępne w ramach innych źródeł finansowania, otwierając nowe możliwości projektowe. Ponadto, umożliwia ona również prowadzenie projektów komplementarnych na obszarze kilku jednostek samorządu terytorialnego, co przyczynia się do zwiększenia synergii i efektywności działań na większą skalę.

Zarówno sposób wdrażania jak i dobór dostępnych metod został wybrany w oparciu przede wszystkim o obowiązujące Wytyczne, zapisy PS dla WPR 2023-2027 oraz EFRR i EFS+ ale również na podstawie wieloletniego doświadczenia we wdrażaniu LSR.

Należy jednocześnie podkreślić, iż Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” funkcjonując przez wiele lat w społeczności lokalnej ma świadomość potencjału partnerów z grup interesu poszczególnych sektorów oraz realne możliwości wdrażania konkretnych operacji, dlatego też wybór metod wsparcia był dokładanie przemyślany, przeanalizowany i również przedyskutowany na etapie budowy LSR.

4. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR

Realizacja LSR finansowana będzie głównie z PS WPR, EFRR i EFS+. Jednakże LGD aby wzmocnić uzyskane rezultaty oraz dodatkowo wesprzeć skuteczność działań podejmowanych w ramach LSR, deklaruje również aplikowanie w konkursach w ramach programów rządowych, np.

- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.
- Program „Z Kobietami - Patriotkami” to autorski program Fundacji Totalizatora Sportowego. Główna idea, jaka przyświeca tej inicjatywie, to przywracanie pamięci o zasłużonych kobietach w dziejach Polski. Ten wielki rozdział historii jest wciąż nieodpowiednio zagospodarowany.

oraz budżetu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programów takich jak:

Program Stypendiów Pomostowych - Autor i Partner Strategiczny Programu Stypendiów Pomostowych to Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, kolejny Partner Strategiczny: Narodowy Bank Polski. Realizator: Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości.

Program Stypendiów Pomostowych to rozbudowany system stypendialny, oferujący studentom wsparcie finansowe na I rok i dalsze lata studiów. Stypendia pomostowe na pierwszy rok studiów otrzymują ambitni i zdolni maturzyści z małych miejscowości, pochodzących z niezamożnych rodzin, którzy rozpoczynają studia dzienne. O stypendia na I rok studiów mogą ubiegać się maturzyści, którzy zostali przyjęci na stacjonarne studia w polskich akademickich uczelniach publicznych, pochodzą ze wsi lub małych miast do 20 tys. mieszkańców, z niezamożnych

rodzin, osiągają dobre wyniki w nauce i dodatkowo spełniają jeden z warunków: pochodzą z rodziny byłego pracownika PGR; są finalistami olimpiad przedmiotowych w szkole ponadgimnazjalnej; pochodzą z rodziny wielodzietnej, są wychowankami rodziny zastępczej bądź państwowego domu dziecka; lub mają rekomendację lokalnej organizacji pozarządowej (tj. Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie”). Stypendium na I rok studiów wynosi 7000 zł i jest wypłacane w ratach przez 10 miesięcy roku akademickiego. Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” w pierwszym kwartale każdego roku deklaruje swój wkład finansowy chcąc pozyskać środki na stypendia pomostowe dla młodzieży z terenu działania LGD. Podpisuje umowę o współpracy z Fundacją Edukacyjną w Łodzi, przyjmuje wnioski maturzystów (lipiec-sierpień) i rekomenduje maturzystów z obszaru działania do uzyskania stypendiów. W roku 2023 możemy pozyskać stypendia dla minimum 10 maturzystów.

Program „**Działaj Lokalnie**” powstał w 2000 roku i jest przedsięwzięciem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW). Od początku realizuje go Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce (ARFP). To program grantowy realizowany przez Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” – które pełni rolę Ośrodka Działaj Lokalnie na obszarze stowarzyszenia i pozyskuje środki z PAFW. Realizacja Programu polega na organizowaniu konkursów grantowych

(maj – czerwiec) , w ramach których wspierane są działania inicjujące współpracę mieszkańców min. seniorów i młodzież oraz projekty aktywizujące lokalne społeczności wokół celów o charakterze dobra wspólnego. Program „Działaj Lokalnie” wspiera poprzez dotacje ludzi, którzy chcą wspólnie działać na rzecz swojej społeczności. O wsparcie finansowe mogą się ubiegać organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, mające siedzibę i planujące prowadzić działania na obszarze Stowarzyszenia tj.: gminy Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto i Tuliszków. Głównym celem Programu jest wspieranie i aktywizowanie lokalnych społeczności na terenach wiejskich i w małych miastach poprzez projekty obywatelskie, które służą pobudzaniu aspiracji rozwojowych i poprawie jakości życia oraz przyczyniają się do budowy kapitału społecznego.

NOWEFIO. Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 jest kontynuacją programów rządowych skierowanych do sektora organizacji pozarządowych. Podstawowym celem programu jest promocja działalności społecznej, aktywizacja i formowanie postaw obywatelskich. Dotację można otrzymać na projekt społeczny. Zakres możliwych do zrealizowania działań obejmuje wszystkie obszary działalności pożytku publicznego.

5. Metody aktywizujące

W ramach LSR wykorzystane zostaną następujące metody aktywizujące:

- operacje klasyczne – EFRROW, EFRR, EFS+
- projekty grantowe (tzw. odwrócony projekt grantowy) – EFRROW
- operacje własne, jeśli nie będzie możliwości osiągnięcia określonych celów czy wskaźników – EFRROW
- projekt grantowy na przygotowanie koncepcji Smart Village – EFRROW

Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” z poprzednich okresów programowania, w szczególności 2014-2020, gdzie po raz pierwszy na tak dużą skalę wnioskodawcami były organizacje pozarządowe, oraz pozytywnymi efektami wdrażania LSR, co potwierdzają wyniki ewaluacji ex-post. Ponadto, odpowiada on na potrzeby zgłaszane przez lokalną społeczność oraz odzwierciedla formy wsparcia przewidziane w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027.

Z kolei operacja własna dedykowana jest LGD, w momencie kiedy w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze wniosków nie zgłosi się żaden podmiot i zachodzi ryzyko nie osiągnięcia wskaźników. Należy podkreślić, iż operacja własna, mimo że beneficjentem jest LGD podlega procedurom oceny i wyboru na równych zasadach jak w przypadku pozostałych beneficjentów.

Mając na uwadze opisaną wyżej ścisłą komplementarność zaplanowanych w ramach LSR przedsięwzięć, planuje się realizację wielozakresowych naborów, które wzajemnie się uzupełniając w jeszcze większym stopniu przyczynią się do osiągnięcia nadrzędnego celu LSR, który można sformułować jako poprawę jakości życia na obszarze LSR.

Ponadto, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” dla wzmocnienia osiągniętych efektów, LGD – wzorem lat ubiegłych - zamierza realizować szereg dodatkowych działań zarówno z zakresu integracji, włączenia społecznego oraz promocji innowacyjnych operacji.

LSR finansowana będzie zarówno z budżetu PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz EFRR i EFS+. Jednakże dla wzmocnienia rezultatów realizowanych przedsięwzięć, LGD będzie ubiegać się o dofinansowanie z innych źródeł, co zostało szczegółowo opisane z w rozdziale V pkt. 4 niniejszej strategii.

6. Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Fundamentem idei LEADER jest partnerstwo i współpraca, zatem mając na uwadze bogate doświadczenie Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” w nawiązywaniu współpracy z różnymi podmiotami jak również prowadzeniu działań animacyjnych i integrujących oraz wykazaną wyżej komplementarność przedsięwzięć, zostanie podjętych szereg działań w celu integrowania sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć. W przypadku LSR na lata 2023-2027 ma to szczególne znaczenie z uwagi na skrócony okres wdrażania LSR oraz ograniczony budżet jaki przypada na konkretny obszar.

Do skutecznym narzędziem w tym zakresie będą działania zaplanowane w ramach Planu komunikacji, których celem jest podnoszenie świadomości i wzmacnianie kompetencji lokalnej społeczności m.in. w zakresie poznawania dobrych praktyk, promowania współpracy oraz innowacji na obszarach wiejskich. Plan komunikacji zawiera również działania informacyjne i promocyjne, również w zakresie integracji i współdziałania.

Dodatkowym narzędziem w promocji działań kompleksowych są kryteria wyboru, które premiąją operacje ukierunkowane na jak najszerszy poziom zintegrowania.

Ponadto, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” wykorzystując dobre praktyki w zakresie partycypacji na etapie budowy LSR, planuje udostępnić możliwość dyżurów / konsultacji z ekspertem, który będzie w stanie rozwiązać wszelkie wątpliwości natury formalno-prawnej. Również bazując na partnerskich relacjach z gminami członkowskimi, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” będzie mogło zasięgnąć opinii prawnej w skomplikowanych przypadkach operacji, które swoim zasięgiem obejmują np. obszar kilku gmin.

Należy podkreślić, iż LGD na każdym etapie wdrażania LSR i komunikacji będzie stosować **standardy dostępności** w tym w szczególności zasady horyzontalne, wynikające z art. 9 ww. rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości kobiet i mężczyzn,
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód”,
- Informacji dot. konsultacji projektowanego LSR z mieszkańcami.

7. Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia, źródeł finansowania i sposobów wdrażania.

Przedsięwzięcia w ramach LSR będą realizowane za pomocą konkursów, projektów grantowych, projektów partnerskich i operacji w partnerstwie, operacji własnych oraz projektów grantowych na opracowanie koncepcji smart village. Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami w poprzednich okresach programowania, potrzebami zgłaszanymi przez lokalną społeczność oraz dostępnymi formami wsparcia w ramach PS dla WPR 2023-2027 oraz FEWP 2021-2027.

Przyjęto sposób wdrażania LSR poprzez stosowanie harmonizacji zakresów tematycznych następujących po sobie naborów wniosków. Planuje się, np. w pierwszej kolejności realizację projektów dotyczących

doinwestowania infrastruktury publicznej, której stan uniemożliwia jej wykorzystanie na cele społeczne, a następnie wyposażenie tychże obiektów i przestrzeni, miejsc aktywności lokalnej w sprzęt do prowadzenia działalności ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej co pozwoli na rozwój lokalnej społeczności. Należy zwrócić uwagę, iż w strategii nastąpi kontynuacja działań rozpoczętych w perspektywie 2014-2020.

ROZDZIAŁ VI - CELE I WSKAŹNIKI

Przedstawione poniżej cele oraz przedsięwzięcia są efektem wielomiesięcznej pracy Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” oraz uczestników konsultacji społecznych przeprowadzonych dla potrzeb przygotowania nowej LSR na lata 2023-2027. Zastosowanie partycypacyjnej metody przy tworzeniu LSR dało gwarancję, że przygotowany dokument jest odzwierciedleniem rzeczywistych potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Zaangażowanie

w proces przygotowywania założeń dokumentu mieszkańców gmin tworzących Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” ułatwiło prace analityczne i sformułowanie najważniejszych potrzeb i problemów obszaru, co z kolei umożliwiło wykreowanie pożądanych kierunków rozwojowych na najbliższe lata. Cele i przedsięwzięcia są odpowiedzią na współczesne wyzwania, z jakimi przyszło nam się mierzyć po okresie Pandemii Covid-19 oraz następstw ekonomicznych trwającej wojny w Ukrainie.

Obszarami problemowymi, które w ostatnich latach okazały się kluczowe na obszarze LSR są w szczególności:

- Mała aktywność obywatelska mieszkańców obszaru LGD;
- Bierność grup zagrożonych wykluczeniem społecznym: seniorzy, osoby do 25 roku życia;
- Zauważalna depopulacja i rosnąca liczba seniorów w społecznościach lokalnych;
- Ograniczenie w dostępie edukacji, kultury na obszarach wiejskich;
- Rosnące dysproporcje w rozwoju pomiędzy wsią a miastem;
- Wykluczenie i marginalizacja grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
- Wymagająca dalszych inwestycji infrastruktura techniczna w gminach;
- Potrzeba zwiększenia wydarzeń o charakterze aktywizującym i integrującym;
- Potrzeba wsparcia rozwoju przedsiębiorczości.

Powyższe problemy były podstawą sformułowania celów i przedsięwzięć LSR, które zostały odzwierciedlone w Załączniku do LSR pn. Formularz 1. Cele i przedsięwzięcia.

Na podstawie zidentyfikowanych kwestii problemowych, po weryfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, zostały wyznaczone dwa cele, w ramach których zaproponowano realizację konkretnych przedsięwzięć. Ich kierunkiem jest zrównoważony rozwój obszaru LSR, wyrównywanie szans, wykorzystanie potencjału oraz niwelowanie negatywnych zjawisk demograficznych. Założone cele są metodyczne i zostały ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Cele i przedsięwzięcia są zgodne i wpisują się w cele PS dla WPR na lata 2023-2027, FEWP 2021-2023 oraz są zgodne z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na obszarze objętym LSR.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia są klarownymi działaniami obejmującymi pakiety powiązanych operacji, służącymi rozwiązaniu problemów zidentyfikowanych w LSR. Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony jest przy pomocy wskaźników produktu, które zostały sformułowane w taki sposób, żeby było możliwe ich zmierzenie w danym roku sprawozdawczym. Jednocześnie zidentyfikowane przedsięwzięcia pozwalają na osiągnięcie wskaźników rezultatu określonych dla komponentu Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Ich wspólna realizacja na poziomie LSR zapewni osiągnięcie zamierzonej zmiany, która zostanie uzyskana dzięki realizacji wszystkich działań. Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają uzyskanie efektu synergii, natomiast komplementarne cele z jednej strony się uzupełniają by z drugiej wzmacniać efekty podejmowanych działań.

Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Rezultaty zostały wybrane zgodnie z Załącznikiem nr 4 Sposób ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR. Dodatkowo posłużono się informacjami przekazywanymi przez Instytucje zarządzające programami. Zgodnie z zaleceniami z katalogu obowiązkowych wskaźników dokonano wyboru przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu. Scharakteryzowane cele i przedsięwzięcia zostały zatem opatrzone mierzalnymi i efektywnymi wskaźnikami.

Cele zostały ustalone przy wykorzystaniu metody SMART, po przeprowadzeniu analizy SWOT, w taki sposób, aby były względem siebie komplementarne. Przedsięwzięcia zakładają realizację spójnych operacji / projektów, które dodatkowo w ramach danego celu wykazują się efektem synergii.

Ponadto, mają zachęcać potencjalnych beneficjentów do aktywności i podejmowania się realizacji potrzebnych na obszarze LSR inicjatyw społecznych. Właśnie takie podejście zapewni dalszy zrównoważony rozwój obszaru LSR.

Cel 1. Poprawa jakości życia na obszarze LSR, aktywizacja i zwiększenie włączenia społecznego.

Społeczeństwo obywatelskie jest rozumiane jako cechujące się gotowością i zdolnością jednostek do świadomego, pełnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w społeczeństwie. Dlatego tak ważne jest promowanie i uczenie od najmłodszych lat młodego pokolenia, że społeczne zaangażowanie jest wartością. Kluczem do sukcesu w rozwoju gmin tworzących Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” jest zrównoważony rozwój w ramach którego odbywa się równoczesne wsparcie społeczne i inwestycyjne. W ramach zdefiniowanego celu LSR przewiduje realizację bardzo zróżnicowanych przedsięwzięć dotyczących małej infrastruktury publicznej, dzięki czemu poprawi się jakość życia mieszkańców. Ważnym aspektem będzie zadbanie o dziedzictwo. Ponadto będą realizowane operacje aktywizujące i integrujące mieszkańców, rozwój projektów partnerskich oraz jako innowacyjne podejście pilotażowe opracowanie strategii inteligentnych wsi.

Planuje się także organizację wydarzeń sprzyjających wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR, działania dedykowane lokalnej społeczności, włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu, w tym integracja społeczna, kształtowanie postaw obywatelskich, ekologicznych. Wartością dodaną będzie podjęcie działań zmierzających do zaangażowania mieszkańców w przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi tzw. Smart Village. Szczególna rolą i opieką zostaną otoczone osoby starsze, młode oraz z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji tj.: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiety, migranci, rolnicy z małych gospodarstw lub osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po-PGR.

Wskaźnik rezultatu:

R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi;

R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;

R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego;

R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających

z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.

RCR77 – Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok.

FEW 4L – R1 Liczba gmin, które zostały objęte inicjatywą w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego.

Do osiągnięcia celu 1 przyczyni się realizacja 6 przedsięwzięć.

1. Przedsięwzięcie 1.1. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi; 2. Przedsięwzięcie 1.2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej; 3. Przedsięwzięcie 1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi;

4. Przedsięwzięcie 1.4. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji;

5. Przedsięwzięcie 1.5. Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR;

6. Przedsięwzięcie 1.6. Integracja społeczna na obszarach wiejskich.

Ad. 1. Przedsięwzięcie 1.1 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi:

Idea **Smart Village** ma się przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównywaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepcje tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związanego z inteligentnymi wsiami jest odpowiedzią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na

obszarze LSR. Konceptje pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces włączenia samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze LSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektu grantowego. Będą to operacje nieinwestycyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne. Grupy docelowe: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba przygotowanych koncepcji Smart Villages.

Ad.2. Przedsięwzięcie 1.2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej:

Planowane wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z poprawą dostępu do małej infrastruktury publicznej. Założeniem jest podniesienie atrakcyjności gmin dla mieszkańców oraz turystów. Budowa nowych obiektów, modernizacja już istniejących, o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, kulturalnym będzie miała pozytywny wpływ na rozwój obszaru LSR. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich jest bezpośrednio związana z takimi wyzwaniami jak: poprawa dostępu do infrastruktury publicznej poprzez budowę, rozbudowę, modernizację, doposażenie czy dostosowanie do zmian klimatycznych, w tym efektywne gospodarowanie zasobami. Wsparcie lokalnej społeczności będzie dotyczyć różnych obszarów, w tym sportu, rekreacji. Efektem podejmowanych przedsięwzięć będzie wprowadzenie lub przywrócenie na obszarach wiejskich funkcji społecznych i edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych. Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe poprzez realizację inwestycji obejmujących zwiększenie dostępności do małej infrastruktury publicznej (np. turystycznej, rekreacyjnej, sportowej czy kulturalnej).

Do przykładowych projektów można zaliczyć: place zabaw, siłownie plenerowe, altany ogólnodostępne - miejsca spotkań i rekreacji, tężnia solankowa, miejsca obsługi rowerzystów, przebudowa/modernizacja świetlic wiejskich, przebudowa/modernizacja boisk sportowych, ciągi pieszo-rowerowe, wiaty przystankowe.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje infrastrukturalne lub nieprodukcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW i EFRR. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych. Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści.

W ramach EFRR finansowane będą:

- operacje z zakresu kultury (wspierane będą projekty dotyczące dziedzictwa kulturowego i infrastruktury kultury, w tym usług w dziedzinie kultury np. organizacji wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców obszaru LSR, promujących lokalną kreatywność, a także wspierających świadomość znaczenia dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi);

- operacje z zakresu turystyki (wspierane będą projekty związane z ochroną, rozwojem i promowaniem dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki, w oparciu o walory krajobrazowe i miejscowy potencjał turystyczny).

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba utworzonych/dostosowanych/doposażonych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, w tym turystycznej/rekreacyjnej/kulturalnej lub innej publicznej;

Wskaźnik PRODUKTU: RC077 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem.

Ad. 3. Przedsięwzięcie 1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi:

Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze są istotnymi zasobami, które mają wpływ na rozwój. Atrakcje kulturalne, przyrodnicze, w tym krajobrazowe często przesądzają o atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej oraz inwestycyjnej danego obszaru. Wskazuje się także na ważne korzyści pozaekonomiczne generowane przez dziedzictwo kulturowe, takie jak: wpływ na zachowanie tożsamości, a przez to oddziaływanie na spójność społeczną, rolę dziedzictwa w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, działaniach na rzecz rozwoju kapitału społecznego oraz stymulowaniu kreatywności. Założeniem jest realizacja operacji dotyczących: konserwacji, restauracji zabytków, wyposażenia zespołów ludowych, zespołów muzycznych, tworzenia muzeów, izb tradycji. W ramach operacji będą mogły inwestycje dotyczące ochrony zabytków, obiektów kultury, walorów przyrodniczych.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje nieprodukcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRR. Wnioskodawcami będą samorządy, organizacje pozarządowe, kościoły i związku wyznaniowe. Grupy docelowe: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, parafie.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim'

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego

Ad. 4. Przedsięwzięcie 1.4. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji:

Cel wpłynie na wzrost świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz ograniczenie wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz ludzi młodych. Kluczowe będzie również włączenie osób w niekorzystnej sytuacji. Ważnym założeniem jest podejmowanie działań aktywizacyjnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach edukacyjno-aktywizujących. Planowane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości w zakresie podnoszenia kwalifikacji, kompetencji, rozwoju zawodowego, mieszkańców. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności w życiu swoich „małych ojczyzn”. Planuje się realizację projektów obejmujących warsztaty, szkolenia, prelekcje, wyjazdy studyjne, spotkania międzypokoleniowe z zakresów obejmujących wyjazdy studyjne, imprezy, warsztaty, spotkania tematyczne, recitale, imprezy driftingowe, konkursy, plenery malarskie, wycieczki, wykłady, gry terenowe, festiwale, inne, turystykę wiejską, wymianę doświadczeń w zakresie dziedzictwa kulturowego, kulinarnego, przyrodniczego, organizacja warsztatów/ imprez tematycznych.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie grantów, konkursów i operacji własnych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRR. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: Mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba wydarzeń integrujących i animujących ludzi młodych/seniorów/osoby w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców i poznawanie dobrych praktyk.

Ad. 5. Przedsięwzięcie 1.5. Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR:

Planowane projekty mają mieć charakter partnerskiej współpracy podczas których będzie można skorzystać z dobrych praktyk m.in. z wizyt studyjnych. Ich celem będzie zachęcenie do poszukiwania nowych rozwiązań. Projekty partnerskie mają się przyczynić to kreacji ciekawych rozwiązań społecznych i gospodarczych. Planowana jest organizacja wizyty studyjnej mającej na celu wymianę doświadczeń w zakresie sposobów wykorzystania lokalnych walorów, możliwości rozwoju turystyki wiejskiej, wymiany doświadczeń w zakresie dziedzictwa kulturowego, kulinarnego, przyrodniczego, a także organizacja warsztatów, imprez tematycznych.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje nieprodukcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRR. Wnioskodawcami będą samorządy, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: Organizacje pozarządowe (w tym grupy nieformalne), przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba projektów partnerskich ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców i poznawanie dobrych praktyk

Ad. 6. Przedsięwzięcie 1.6. Integracja społeczna na obszarach wiejskich:

Założeniem przedsięwzięcia jest inicjowanie do podejmowania działań integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach edukacyjno-aktywizujących np. szkolenia, warsztaty, wydarzenia, działania animacyjne, turnieje i inne inicjatywy ukierunkowane na wspieranie włączenia społecznego i aktywizację mieszkańców. Przewidziane są także projekty obejmujące wspieranie i tworzenie miejsc integracji społecznej umożliwiające wspólne spędzanie czasu wolnego w przestrzeni publicznej, m.in. kluby seniora, świetlice. Podejmowane działania mają się przyczynić do poprawy jakości życia. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli

na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności w życiu swoich „małych ojczyzn”.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursu. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFS+. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: mieszkańcy, organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne.

Wskaźnik PRODUKTU: FEW 4I-P1 Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego.

Cel 2. Zwiększenie dostępności do usług i produktów na obszarze LSR

Głównym założeniem jest podniesienie konkurencyjności istniejących podmiotów gospodarczych oraz powstawanie nowych. Dzięki temu lokalny biznes ma zyskać lepszą konkurencyjność i pozycję rynkową. Poza tym promocja przedsiębiorczych postaw zwiększy zainteresowanie podmiotów z obszaru LSR zakładaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, w tym związanych z turystyką wiejską. Realizacja celu przyczyni się do ożywienia gospodarczego, zwiększenia wiedzy z zakresu przedsiębiorczości, generowania nowych miejsc pracy, zmniejszenia bezrobocia, podniesienia kompetencji mieszkańców w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej. Pomoc będzie skierowana na rozwój komercyjnych usług mających na celu poprawę jakości życia na obszarze. Dzięki temu powstaną nowe firmy z ofertą skierowaną bezpośrednio do mieszkańców, a istniejące podmioty będą miały szansę na dywersyfikację swojej działalności lub zwiększenie konkurencyjności świadczonych usług. Ważnym elementem rozwoju obszaru będzie wsparcie kierowane do małych gospodarstw rolnych poprzez tworzenie i rozwijanie gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych.

Wskaźniki REZULTATU:

R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR

R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.

Do osiągnięcia celu 2 przyczyni się realizacja przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych:

Planowane wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z pozarolniczą działalnością na obszarze LSR poprzez wdrożenie nowych rozwiązań. Ważnym elementem wspieranych projektów będzie podnoszenie kwalifikacji. Założeniem planowanego przedsięwzięcia jest efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LSR dla rozwoju oferty usługowej, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki rekreacyjnej i turystycznej, ukierunkowanej na rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej. Wsparciem będą objęte inwestycje dotyczące tworzenia i rozwijania gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych. Ważną częścią będzie tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy w tym sektorze. Turystyka wiejska poprzez swój dynamiczny rozwój będzie kreować nową jakość i nowe miejsca pracy. Dlatego ważne będzie tworzenie zintegrowanych produktów i marek o lokalnym znaczeniu. Musi to być wsparte rozwojem infrastruktury noclegowej, turystycznej, rekreacyjnej i dostępowej oraz podniesienie jej standardów. Istotną częścią wspieranych projektów będzie podnoszenie kwalifikacji.

Agroturystyka jest bezpośrednio powiązana z rozwojem turystyki przyjaznej środowisku, ze szczególnym nastawieniem na zaangażowanie walorów dziedzictwa kulturowego i różnorodności przyrodniczej. Dopełnieniem tej formuły obok gospodarstw agroturystycznych są również zagrody edukacyjne, których oferta jest budowana na bazie zasobów gospodarstwa, jak również walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych danej miejscowości – pozwala przyciągnąć na tereny wiejskie turystów oraz zintegrować mieszkańców z innych obszarów. Ważną częścią tych działań jest agroturystyka, będąca jedną z form turystyki wiejskiej. Agroturystyka, to turystyczna działalność realizowana w gospodarstwach rolnych naszego kraju. Rozwój agroturystyki w Polsce w ostatnich latach staje się bardzo znaczący. Aktualnie stan infrastruktury jest na pewno niewystarczający i należy

dołożyć starań, aby możliwości pozyskania środków na rozwój gospodarki turystycznej w perspektywie finansowej na lata 2023 - 2027 były bardziej efektywne. Wyróżnia się trzy podstawowe rodzaje agroturystyki:

- turystykę na terenach wiejskich, rozumianą jako wszelkie formy rekreacji w rejonie niezurbanizowanym;
- turystykę związaną z rolnictwem, gdzie poza produktem turystycznym oferuje się możliwości poznawania specyfiki zawodu rolnika łącznie z wykonywaniem pewnych funkcji produkcyjnych;
- turystykę wiejską z uwzględnieniem elementów kultury lokalnej i formami integracji ze społecznością obszarów wiejskich.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcy: osoby fizyczne (w tym rolnicy), mikroprzedsiębiorstwa, małe przedsiębiorstwa. Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na rozwoju gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych.

ROZDZIAŁ VII - SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW OCENY

Wewnętrzna organizacja pracy Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” została szczegółowo opisana w Rozdziale I w częściach: Struktura LGD, Organ decyzyjny oraz Proces decyzyjny.

W zakresie PS dla WPR na lata 2023–2027 wybór i ocena operacji będą się odbywały w ramach komponentu Wdrażanie LSR, natomiast w przypadku FEWP 2021–2023 -będzie obejmować Priorytet 08 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFRR) oraz Priorytet 09 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFS+).

Osiągnięcie zaplanowanych celów i wskaźników ich realizacji będzie możliwe poprzez realizację adekwatnych do lokalnych potrzeb różnorodnych metod realizacji operacji aktywizujących społeczność lokalną w ramach LSR, tj.:

- operacje konkursowe realizowane przez podmioty inne niż LGD (EFRROW, EFRR, EFS+),
- projekty partnerskie / operacje w partnerstwie (EFRROW),
- projekty grantowe wdrażane przez LGD poprzez konkurencyjny wybór Grantobiorców realizujących pojedyncze zadania składające się na projekt grantowy (EFRROW);
- projekty grantowe realizowane przez LGD zgodnie z powyższymi zasadami, jednak ukierunkowane na przygotowanie innowacyjnych koncepcji inteligentnych wsi (EFRROW),

W LSR przewidziano również możliwość realizacji operacji własnych LGD, które zapewnią osiągnięcie danego celu/przedsięwzięcia LSR, jeśli nikt inny nie będzie chciał zrealizować projektów w tym zakresie. Będą one spełniać podstawowe warunki przyznania pomocy oraz zostaną zachowane przy ich wyborze zasady konkurencyjności względem operacji planowanych przez innych Wnioskodawców. Będą one składane w ramach naborów ogłaszanych przez LGD i podlegać pełnej procedurze wyboru i oceny przez Radę LGD (organ decyzyjny). Zostały przypisane do zakresów, które pozytywnie oddziałują na lokalną społeczność, realizując cele publiczne lub niekomercyjne.

W LSR dopuszczono realizację wszystkich rodzajów operacji, tj.:

- **operacji produkcyjnych** – obejmujących inwestycje w środki trwałe lub aktywa niematerialne na rzecz przedsiębiorstw, które będą wykorzystywane do produkcji towarów lub świadczenia usług,
- **operacji nieprodukcyjnych** – obejmujących operacje niekomercyjne realizowane w celu innym niż uzyskanie zysku oraz nie wykonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej,
- **inwestycji w małą infrastrukturę** – obejmujących inwestycje infrastrukturalne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro,

Wskutek identyfikacji wielu niekorzystnych zjawisk demograficznych na obszarach wiejskich przewidziano również wsparcie dla osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia).

Na etapie budowy LSR nie były dostępne szczegółowe Wytyczne w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Zarządzanie LSR oraz Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR.

Udostępniane projekty wskazały na kierunki w zasadach oceny i wyboru projektów, jednak etap konsultacji nie zakończył się w trakcie zatwierdzania LSR. Utrudniło to przygotowanie rozwiązań. Nie było również szczegółowych zasad dotyczących wdrażania projektów w ramach EFRR oraz EFS+.

To skłoniło do przygotowania rozwiązań wspólnych, uniwersalnych, które zapewnią wybór projektów zgodnych z obowiązującymi zasadami. Wybór mechanizmów wdrażania był realizowany indywidualnie przez każdą LGD, ale przebieg procesu oceny jest efektem współpracy i wymiany doświadczeń z innymi grupami.

Zasady wyboru i oceny operacji

Wybór i ocena będą prowadzone na podstawie obowiązujących przepisów oraz zgodnie z Wytycznymi MRIRW. Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” będzie podawać do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej, uzgodniony z **Zarządem Województwa Wielkopolskiego** (dalej ZWW), harmonogram naborów

wniosek o wsparcie na kolejny rok, nie później niż do końca danego roku. Ewentualne aktualizacje harmonogramu, uzgodnionego z ZWW, będą zamieszczane na stronie internetowej LGD nie rzadziej niż na koniec każdego kwartału.

Wybór operacji będzie poprzedzać ogłoszenie naboru wniosków. LGD będzie podawać do publicznej wiadomości ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie zgodnie z ww. ustawą o RLKS oraz Wytycznymi. Ogłoszenie będzie spełniać wymogi określone w ww. ustawie o RLKS.

Kluczowym elementem ogłoszenia będzie Regulamin naboru wniosków o wsparcie. Będzie on uzgadniany z ZWW i będzie zawierał co najmniej: zakresy wsparcia; limit środków; maksymalny poziom wsparcia, kwotę wsparcia; formę wsparcia; warunki udzielenia wsparcia; kryteria wyboru operacji; opis procedury udzielania wsparcia, w tym wskazanie i opis etapów oceny w LGD oraz w ZWW; termin składania wniosków; sposób i formę składania oraz informację o wymaganych załącznikach; zakres możliwych poprawek i uzupełnień oraz sposób, formę i termin ich złożenia; sposób wymiany korespondencji między wnioskodawcą a LGD i ZWW; czynności poprzedzające udzielenie wsparcia oraz termin ich dokonania; informację o miejscu udostępnienia LSR, formularza wniosku i wzoru umowy; a także informację o środkach zaskarżenia przysługujących wnioskodawcy oraz wskazanie podmiotu właściwego do ich rozpatrzenia.

Zasady zmiany regulaminu zostaną zawarte w procedurach i będą zgodne z przepisami ww. ustawy o RLKS. Zmiana dotycząca zwiększenia limitu z ogłoszenia, uzgodniona z ZWW, będzie możliwa jeśli nie wpłynie żaden wniosek o wsparcie i będzie wymagać wydłużeniem terminu składania wniosków. Zmiany Regulaminu wynikające z odrębnych przepisów lub ze zmiany warunków określonych w przepisach regulujących zasady wsparcia - będą dokonywane niezwłocznie ze wskazaniem terminu ich obowiązywania.

LGD będzie mogła po akceptacji ZWW unieważnić nabór wniosków o wsparcie, jeżeli: w terminie składania wniosków o wsparcie nie złożono wniosku o wsparcie lub wystąpiła istotna zmiana okoliczności powodująca, że wybór operacji nie leży w interesie publicznym, czego nie można było wcześniej przewidzieć, lub postępowanie jest obciążone niemożliwą do usunięcia wadą prawną. W przypadku unieważnienia naboru Wnioskodawcom nie będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu.

Wsparcie na Wdrażanie LSR będzie udzielane Wnioskodawcy, na jego wniosek, jeżeli będą spełnione warunki udzielenia tego wsparcia określone w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie, tj.:

- 1) na operację wybraną przez LGD, która jest stroną umowy ramowej;
- 2) do wysokości środków przewidzianych w umowie ramowej.

Wyboru operacji będzie dokonywać Rada LGD (organ decyzyjny). Do wyłącznej kompetencji Rady będzie należał wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR, oraz ustalenie kwoty wsparcia.

Skład osobowy Rady, zasady powoływania członków Rady oraz sposób ich przyporządkowania do poszczególnych grup interesów zostały opisane w Rozdziale I w części 1.7 Skład organu decyzyjnego.

Podstawą dokonywanego wyboru i oceny operacji będzie ww. ustawa o RLKS. W zakresie dokonywanego przez LGD wyboru:

- a) zostanie zastosowana procedura zapewniająca bezstronność członków Rady (będzie prowadzony Rejestr interesów Członków Rady),
- b) zostaną zastosowane kryteria wyboru operacji, opracowane z wykorzystaniem szeregu partycypacyjnych metod i udziału wszystkich interesariuszy,
- a) zapewnimy zachowanie składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060,
- b) zapewnimy realizację wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Ww. wymogi zostaną zawarte w Regulaminie Rady oraz w procedurach wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia oraz procedurach.

LGD będzie dążyć do opracowania jednolitej dla województwa lub regionu procedury, wykorzystując doświadczenia z obecnego okresu programowania. Umożliwi to zachowanie odpowiedniego standardu oceny,

a także przyspieszy proces oceny wniosków. Ma to znaczenie dla budowania wartości dodanej Podejścia Leader poprzez współpracę, wymianę wiedzy i doświadczeń.

Wybór będzie dokonywany przez Radę LGD:

- 1) spośród operacji, które są objęte wnioskami o wsparcie złożonymi w terminie, miejscu oraz formie, o których mowa w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie oraz spełniają warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR,
- 2) przy zastosowaniu kryteriów wyboru operacji.

W zakresie oceny będzie również dokonanie ustalenia kwoty wsparcia.

Jeżeli w trakcie oceny konieczne będzie uzyskanie wyjaśnień lub dokumentów niezbędnych do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia LGD będzie miała możliwość wezwania Wnioskodawcę do złożenia tych wyjaśnień lub dokumentów. Wnioskodawca będzie zobowiązany przedstawiać dowody oraz składać wyjaśnienia niezbędne do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek. Ciężar udowodnienia faktu będzie spoczywać na podmiocie, który z tego faktu wywodzi skutki prawne.

Po dokonaniu oceny LGD przekazuje Wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia lub wyniku wyboru wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez LGD kwoty wsparcia na wdrażanie LSR. W przypadku pozytywnego wyniku wyboru informuje dodatkowo, czy w dniu przekazania wniosków do ZWW operacja mieści się w limicie środków. Jeśli kwota wsparcia będzie niższej niż wnioskowana LGD zamieszcza dodatkowo uzasadnienie tej wysokości.

Na swojej stronie internetowej LGD będzie zamieszczać listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków. Dokumentacja konkursowa będzie przekazywana do ZWW w terminie 60 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o wsparcie.

Jeżeli po upływie 6 miesięcy od dnia udostępnienia ZWW dokumentów potwierdzających dokonanie wyboru przez LGD operacji okaże się, że nie jest możliwe udzielenie wsparcia w ramach limitu środków, ZWW informuje Wnioskodawcę o braku dostępnych środków na udzielenie tego wsparcia i pozostawia wniosek bez rozpatrzenia.

Wnioskodawcy będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu od:

- 1) negatywnego wyniku oceny albo
- 2) wyniku oceny spełnienia kryteriów wyboru operacji, na skutek której operacja nie została wybrana, albo
- 3) wyniku wyboru operacji, na skutek którego operacja nie mieści się w limicie środków przeznaczonych na udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w ramach danego naboru wniosków o wsparcie, lub ustalenia przez LGD kwoty wsparcia na wdrażanie LSR niższej niż wnioskowana.

Niewystarczający limit w naborze nie może stanowić wyłącznej przesłanki wniesienia protestu. Prawo wniesienia protestu nie będzie przysługiwało LGD.

Wymogi formalne wniesienia protestu, okoliczności wezwania do uzupełnień, pozostawienia protestu bez rozpatrzenia, wycofania protestu, tryb doręczeń, możliwość wniesienia skargi do sądu administracyjnego oraz czas rozpatrzenia protestu – będą wynikać z przyjętych procedur.

Procedura odwoławcza będzie wstrzymywać zawierania umów z Wnioskodawcami, których operacje zostały wybrane przez LGD. Jedynie w przypadku wniesionego protestu od negatywnego wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia, procedura odwoławcza wstrzyma zawieranie umów z Wnioskodawcami do czasu uwzględnienia przez LGD stanowiska ZWW.

Wyczerpanie limitu środków w ramach danego naboru wniosków nie będzie stanowić przeszkody w udzieleniu wsparcia na daną operację, jeżeli w wyniku wniesienia protestu albo uwzględnienia skargi przez sąd administracyjny LGD wybrała tę operację, a ZWW ustalił, że są spełnione pozostałe warunki udzielenia tego wsparcia, a kryteria wyboru operacji zostały spełnione w takim stopniu, że wsparcie na wdrażanie LSR na tę operację powinno zostać udzielone oraz jeżeli nie zostanie wyczerpany określony w umowie ramowej limit na Wdrażanie LSR.

Po dokonaniu przez LGD wyboru operacji ZWW dokonuje ostatecznej weryfikacji kwalifikowalności i udziela lub odmawia udzielenia wsparcia. Jeśli wniosek zawiera braki, jest wypełniony nieprawidłowo lub zawiera oczywiste omyłki, ZWW wzywa Wnioskodawcę do usunięcia tych braków lub nieprawidłowości lub poprawienia oczywistych omyłek w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni i nie dłuższym niż 14 dni, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia. Wezwanie może również dotyczyć modyfikacji kwoty wsparcia, jeśli LGD ustaliła kwotę niższą niż wnioskowana (LGD tryb postępowania w tym zakresie zawrze w swoich procedurach). Wnioskodawca nie będzie mógł dokonywać istotnych modyfikacji mających wpływ na wynik wyboru operacji dokonany przez LGD.

Podobny sposób postępowania będzie dotyczyć procedur wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów oraz zasady ustalenia kwoty grantu. LGD będzie jednak odpowiadać za proces wyboru i oceny Grantobiorców, w szczególności za:

- 1) realizację projektu grantowego zgodnie z założonym celem;
- 2) przygotowanie i przekazanie ZWW do zatwierdzenia procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów;
- 3) wybór grantobiorców na podstawie ww. kryteriów;
- 4) zawieranie z grantobiorcami umów o powierzenie grantu;
- 5) rozliczanie wydatków poniesionych przez grantobiorców;
- 6) monitorowanie realizacji zadań przez grantobiorców;
- 7) kontrolę realizacji zadań przez grantobiorców;
- 8) odzyskiwanie grantów – w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z celem projektu grantowego.

Grantobiorca będzie mógł złożyć odwołanie od wyniku oceny do Rady LGD. Po dokonaniu wyboru będą zawierane umowy o powierzenie grantu spełniającej wymogi wynikające z ustawy o RLKS.

Kluczowe cele i założenia procedur i lokalnych kryteriów wyboru

W procedurach wyboru i oceny operacji / Grantobiorców zostaną określone zasady gwarantujące prawidłowość i przejrzystość całego procesu. Poza sprawnością procedury istotna będzie również jej transparentność

i skuteczność. Procedury będą czytelne dla wszystkich zainteresowanych stron, biorących udział w procesie wyboru operacji, w szczególności dla Wnioskodawców. Każdy nabór będzie poprzedzony szkoleniem i możliwością skorzystania z doradztwa, żeby obowiązujące zasady były bardziej dostępne.

Wynik oceny i wyboru operacji / Grantobiorcy będzie potwierdzany w formie Uchwały Rady podczas posiedzenia prowadzonego zgodnie z zasadami szczegółowo określonymi w Regulaminie Rady, który dodatkowo określi szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady związanych z oceną i wyborem operacji.

Przygotowanie i aktualizacja procedur oceny i wyboru operacji / Grantobiorców będą dokonywane przy zapewnieniu udziału w procesie opiniowania wszystkim interesariuszom. Możliwe będzie zgłaszanie inicjatyw lub pomysłów na każdym etapie, nie tylko opiniowania.

Procedury będą jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Zostaną udostępnione na stronie internetowej oraz w Biurze LGD. Każdorazowo będą udostępniane wraz z dokumentacją konkursową.

Ocena będzie dokonywana przez członków Rady w drodze głosowania większością głosów. Przy równej liczbie głosów będzie decydował głos Przewodniczącego Rady. Zapewni to zgodność oceny z przyjętą punktacją, w ramach której nie będzie przewidziana oceny w przedziałach od - do, tylko została jednoznacznie określona liczba punktów za spełnienie danego kryterium, także w pełniejszym zakresie.

Dodatkowe warunki kwalifikowalności.

Będą każdorazowo zamieszczane w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie i będą wynikać w szczególności z przyjętych kwot alokacji na dany nabór, liczby planowanych do osiągnięcia wskaźników, dodatkowych kryteriów dostępowych określonych w procedurach lub dodatkowych kryteriów wynikających z diagnozy potrzeb i potencjału obszaru LSR.

Lokalne kryteria wyboru operacji.

Lokalne kryteria będą przejrzyste i wynikające ze specyfiki i diagnozy obszaru LSR, Wytycznych, a ich spełnienie bezpośrednio przyczyni się do wyboru operacji / grantów, które będą realizowały cele zapisane w LSR. Kryteria będą mierzalne. Dzięki temu można będzie obiektywnie różnicować ocenę, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Każdorazowo przy zmianie kryteriów będzie dokonywana weryfikacja w zakresie mierzalności oraz zgodności

z diagnozą obszaru. Kryteria będą dotyczyć poszczególnych przedsięwzięć.

Kryteria będą zawęźać możliwość uzyskania wsparcia i będą je kierunkować na operacje najpełniej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć.

Kryteria jakościowe będą zawierać szczegółowy opis podejścia do ich oceny, w tym wskazanie jakie wymagania będą konieczne do spełnienia, żeby uzyskać określoną liczbę punktów. Będą zawierać opisy, niezbędne definicje oraz wskazanie w dokumentacji konkursowej miejsca, które będzie podstawą oceny lub wskazanie wymaganych dodatkowych załączników, które będą dokumentować spełnienie danego kryterium, na każdym określonym poziomie.

W przypadku kryteriów mierzalnych zostanie jednoznacznie wskazane jakie wymogi będą konieczne do uzyskania danej liczby punktów.

Członkowie Rady dokonujący oceny według lokalnych kryteriów wyboru będą zobowiązani nie tylko podać przyznaną liczbę punktów, ale również w każdym przypadku pisemnie uzasadnić przyczynę takiej oceny.

Ostateczny kształt kryteriów zostanie ustalony w wyniku prac zespołu roboczego. Zatwierdzenie i aktualizacja lokalnych kryteriów to zadanie Walnego Zebrania. Zmiana kryteriów będzie się odbywać zgodnie z procedurą zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.

Dobór kryteriów został dokonany zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w Rozdziale 3. Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” tworzy LSR wspólnie z mieszkańcami z obszaru w odpowiedzi na ich potrzeby, żeby wspierać zrównoważony rozwój. Wraz z pojawianiem się nowych czynników zewnętrznych może wystąpić potrzeba ich zmiany lub lepszego dostosowania. Przygotowanie i aktualizacja lokalnych kryteriów wyboru z wykorzystaniem partycypacyjnych metod zapewnia wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Takie podejście zapewnia pełną inkluzywność.

Ww. zasady obowiązują również do procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

W przypadku FEWP ostateczny dobór wskaźników odbędzie się przed ogłaszaniem naborów wniosków w ramach poszczególnych działań na podstawie SZOP FEWP 2021-2027. Uwzględnione będą wskaźniki wskazane w LSR na lata 2023-2027, jak również inne, które zostaną określone dla EFS+ lub EFRR.

Zgodnie z ww. zasadami na etapie wniosku o dofinansowanie w każdym celu szczegółowym będą mierzone wszystkie wskaźniki adekwatne do zakresu wsparcia - wskaźniki określone dla danego CS w LWK dla regionu, nawet jeśli nie zostały określone w danym programie.

LGD opracowując kryteria wyboru operacji zachowa zasady zgodne z wymaganiami dla projektów realizowanych z EFS+ i EFRR w zakresie zgodnym z FEWP 2021-2027. Zapewniona zostanie zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (wybór będzie zgodny z zasadami i warunkami obowiązującymi dla danego funduszu), a także promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Szczegółowe warunki i kryteria dostępu będą wynikać z PS dla WPR na lata 2023-2027, Wytycznych horyzontalnych i szczegółowych MRiRW oraz będą elementem:

- a) procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR,
  - b) regulaminu organu decyzyjnego,
  - c) procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji,
  - d) procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów,
- które zostaną przekazane do zatwierdzone do Zarządu Województwa, nie później niż W terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej.

Realizowane przedsięwzięcia będą się charakteryzować nie tylko komplementarnością, ale również synergią. W ramach jednego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja kilku zakresów (EFRROW) lub kilku działań (EFS+ i EFRR).

- P.1.1. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 - 5
- P.1.2. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 – 6, EFRR
- P.1.3. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 – 9, 4
- P.1.4. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 – 7, 8
- P.1.5. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 – 7
- P.1.6. – EFS+
- P.2.1. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 1a), 1b), 2a), 2b)

Legenda:

- 1a) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne
- 1b) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej
- 2a) rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania gospodarstw agroturystycznych,
- 2b) rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania zagród edukacyjnych,
4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych w punktach 1-2,
5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi,
6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,
7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych,
8. włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji
9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

Tabela nr 32 Matryca logiczna powiązań lokalnych kryteriów wyboru i przedsięwzięć

kryteria obowiązkowego dla PS WPR stosowane do projektów	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6.	2.1
<i>objętych oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi</i>	x	x	x	x	x		
<i>zapewniających racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko</i>		x	x				x
<i>dedykowanych dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych</i>	x	X	x	x	x	x	x

<i>społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji</i>							
<i>realizowanych przez młode kobiety prowadzące/współprowadzące gospodarstwo rolne w ramach zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych</i>							X
<i>realizowanych w partnerstwie</i>					X		
<i>zintegrowanych (łącznie różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności).</i>	X				X	X	
<i>innowacyjnych</i>	X						X
<i>wykorzystujących lokalny potencjał (najlepiej endemiczny) tj. np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne, popyt na szczególnego rodzaju usługi (np. srebrna gospodarka lub usługi opiekuńcze nad dziećmi itp.,</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>zapewniających utworzył deklarowanych nowych miejsc pracy oraz zatrudnianie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru</i>							X
Kryteria dodatkowe – wybrane	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6.	2.1
Premiowanie Wnioskodawców, którzy korzystali ze skutecznych konsultacji z Biurem LGD	X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym przed prowadzonym naborem	X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy brali udział w wydarzeniach / spotkaniach lub innych formach aktywności oferowanych przez LGD w ramach Planu komunikacji (nie dotyczy wydarzeń otwartych / wizyt na stronie internetowej)	X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie projektów, w których wykazano wyższą niż minimalna wysokość wkładu własnego							X
Premiowanie projektów, które będą realizowane w krótszym niż maksymalny czasie realizacji operacji wynikających z Wytycznych	X	X	X	X	X		X
Preferowanie wnioskodawców posiadających doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu		X	X				
Premiowanie operacji, które mają na celu kultywowanie lokalnych tradycji / lokalnego dziedzictwa / integracji społeczności lokalnej / włączeniu społecznemu / innych	X	X	X	X	X	X	
Premiowanie operacji, które są dedykowane osobom młodym, seniorom, osobom w niekorzystnej sytuacji	X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie operacji, które będą uwzględniać promocję LGD, zgodnie z wymogami określonymi dla wizualizacji funduszu	X	X	X	X	X	X	X
Odpowiedzialność społeczna – po zrealizowaniu projektu beneficjent zobowiązuje się do wykonania bezpłatnie usługi związanej z projektem na rzecz lokalnej społeczności							X
Wykazanie spójności, komplementarności lub synergii z innymi projektami z obszaru LSR	X	X	X	X	X	X	X

Źródło: opracowanie własne

Kryterium innowacyjność:

1) Definicja innowacyjności.

Doświadczenia z okresu programowania 2014-2020 pokazują, iż beneficjenci mają świadomość potrzeby zastosowania innowacji, żeby uzyskać lepszą ofertę usług, z drugiej walczą o środki wręcz zabiegają, żeby projekty miały cechy innowacyjności. Obszar LSR, mimo specyfiki, jest obszarem oczekującym innowacyjnych rozwiązań. Stąd potrzeba wdrożenia systemu stopniowalnej oceny innowacyjności.

Po wielu analizach i dyskusjach przyjęto definicję wynikającą z dokumentacji konkursowej, która najbardziej obiektywnie odzwierciedla specyfikę obszaru objętego LSR oraz zapewnia możliwość wyboru projektów innowacyjnych, znacząco oddziałujących na dane przedsięwzięcie..

Innowacyjność – to zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Definicja najlepiej odpowiada specyfice obszaru i rodzajom planowanych do wdrożenia przedsięwzięć.

2) Badanie innowacyjności będzie dotyczyć następujących przedsięwzięć:

- **P.2.1;** w których pojawiają się **innowacyjne biznesowe** w zakresie usług komercyjnych

- **P.1.1;** w którym pojawia się **innowacja społeczno-biznesowa** w zakresie przygotowanie koncepcji smart village

Wdrożenia innowacji w ww. zakresach będzie obejmować:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług, lub

- unowocześnienie przestarzałych systemów, lub

- udoskonalenie technologii, lub

- usprawnienie komunikacji międzyludzkiej, lub

- optymalizację czasu pracy, lub

- ochronę środowiska naturalnego.

3) Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR to:

1) innowacyjne biznesowe:

- wpływ na wzrost gospodarczy; zwiększanie wydajności, przy takich samych nakładach; wzrostu wydajności wpływa na wzrost dostępności, co powoduje, że lokalna gospodarka się rozwija.

- osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, najlepiej trwałej (strategicznej w obszarze produktu/usługi, sposobu obsługi klienta, konkurencyjnej ceny opartej na przewadze kosztowej, strategii jakości oferowanego produktu/usługi,

- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

2) innowacje społeczne

- aktywizacja i integracja osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji

- włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów oraz osób z niekorzystnej sytuacji

- wzrost aktywności społecznej do działania, kreatywne podejście do odgrywania nowej roli lub relacji w społeczeństwie

- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Pozwoli to odróżnić zmiany, które nie będą innowacyjnością od innowacji, które będą powodować oczekiwaną zmianę.

4) Ocena innowacyjności będzie stopniowalna i zapewni możliwość uzyskania punktów:

a) Maksymalna liczba punktów będzie dotyczyć **projektów kreatywnych** (powstających w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczy nowych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji).

b) Znacznie niższa liczba punktów będzie dotyczyć **projektów imitujących** (wzorowanych na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, obejmują nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych)

c) Braku możliwości przyznania punktów dla **innowacji pozornych**, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

5) Opis metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji i ich oczekiwanego wpływu na rozwój obszaru LSR:

- P.2.1, w których pojawią się konkursy (operacje klasyczne)
- P.1.1 w którym pojawia się projekt granatowy na przygotowanie koncepcji smart village

6) Animowanie do wdrażania innowacji:

Wdrożenie innowacji w powyższych obszarach będzie możliwe dzięki zastosowaniu szeregu działań aktywizujących, do realizacji których zaproszeni zostaną doświadczeni partnerzy. Będziemy wykorzystywać następujące mechanizmy: doradztwo biura LGD, animowanie poprzez promocję dobrych praktyk (równie w tworzonej bazie projektów na stronie internetowej LGD i w mediach społecznościowych), identyfikacja korzyści płynących z rozwiązań innowacyjnych zwłaszcza w sferze biznesowej i społecznej, animowanie, sieciowanie i wdrożenie skutecznych „mechanizmów wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru.

- 1) Z inicjatywą zmian w lokalnych kryteriach wyboru może wystąpić członek LGD, członek Rady LGD, członek Zarządu, członek Komisji lub mieszkańiec obszaru LSR.
- 2) Wniosek / propozycja zmiany lokalnych kryteriów wyboru zawiera nazwę wprowadzanego / aktualizowanego / likwidowanego kryterium oraz uzasadnienie zmiany. Wniosek o wprowadzenie / zmianę nowego kryterium powinien również uwzględnić propozycję minimalnej i maksymalnej liczby punktów przyznawanych za to kryterium lub wagę tego kryterium w odniesieniu do pozostałych,
- 3) Zmiana kryteriów może również nastąpić na wniosek ZW lub innych organów kontrolnych.
- 4) Zgłaszanie wniosków i uwag od mieszkańców lub uprawnionych podmiotów w zakresie zmian lokalnych kryteriów wyboru będzie odbywać się w trybie ciągłym.
- 5) Modyfikacja kryteriów nie może prowadzić do usunięcia kryteriów obowiązkowych z punktu widzenia realizacji PS dla WPR na lata 2013-2027 lub FEWP 2021-2027 (jeśli zostaną ustalone).
- 6) Weryfikacji zasadności otrzymanych propozycji będzie dokonywał Zarząd w okresie półrocznym, chyba że zmiana zostanie zainicjowana wskutek rekomendowania ZW lub ustaleń pokontrolnych. Zarząd będzie się posiłkować pracą zespołów roboczych.
- 7) W przypadku uznania zasadności proponowanych zmian kryteriów Biuro LGD będzie zobowiązane do opracowania nowych kryteriów i kart oceny, które będą konsultowane w trybie konsultacji społecznych, z uwzględnieniem zasad partycypacji jak w przypadku tworzenia kryteriów (jeśli będzie to możliwe i zasadne), jednak minimum przy zastosowaniu informacji zamieszczanych za pośrednictwem strony internetowej, tablicy ogłoszeń oraz w biurze LGD.
- 8) Ocena trafności i adekwatności lokalnych kryteriów będzie przeprowadzana w ramach ewaluacji.
- 9) Wyniki badania mogą stanowić podstawę do wdrożenia procedury zmiany kryteriów.
- 10) Zmiana kryteriów nie jest możliwa w trakcie trwania konkursu.
- 11) Przesłanką do uruchomienia procedury zmiany kryteriów może być również zagrożenie realizacji LSR, np.: gdy osiągnięcie zakładanych wskaźników okaże się niemożliwe.

ROZDZIAŁ VIII – PLAN DZIAŁANIA

Plan Działania, który stanowi Załącznik nr 2 obejmuje cele oraz przypisane im przedsięwzięcia, jest ściśle powiązany z zapisami rozdziału VI Cele i wskaźniki. Realizacja LSR będzie przebiegać w etapach wdrażania wynikających z umowy ramowej.

Pierwszy etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od 2024 r. do I poł. 2026 r. (I kamień milowy)

W przypadku EFS+ oraz EFRR: od 2024 r. do II poł. 2026 r. (I kamień milowy)

W tym czasie zostanie położony szczególny nacisk na realizację działań komunikacyjnych skierowanych na poszerzenie współpracy z lokalnym środowiskiem w celu skorzystania dużej grupy potencjalnych beneficjentów ze szkoleń, warsztatów i doradztwa świadczonego przez Biuro LGD. Będą również udostępnione materiały informacyjno-promocyjne, dokumenty aplikacyjne (w tym dostęp do generatora wniosków, jeśli zostanie zapewniona możliwość składania wniosków elektronicznie). Na tym etapie zostaną uruchomione pierwsze konkursy mające zapewnić możliwość zakontraktowania przez ZWW ok. 90% środków z budżetu EFRROW oraz 100% EFRR i EFS+ 100%. Działania będą również dotyczyć aktywizacji mieszkańców oraz wspierania budowy partnerstw.

Drugi etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od II poł. 2026 r. do II poł. 2027 r. (II kamień milowy)

W przypadku EFS+ oraz EFRR: od I poł. 2027 r. do II poł. 2028 r. (II kamień milowy)

W tym czasie LGD będzie się koncentrować na prowadzeniu działań mających na celu zakontraktowanie środków dopełniających realizację założonych celów. Ponadto, przewiduje się zakontraktowanie budżetu EFRROW co najmniej na poziomie ok. 100%, a budżetu EFS+ i EFRR na poziomie ok. 100%. W istotnym dla obszaru w zakresie tworzenia partnerstw planuje się dalsze wdrażanie projektów aktywizujących, wspierających integrację. Będą one bazowały na doświadczeniach projektów już realizowanych. Działalność bieżąca LGD będzie skierowana na dalszą aktywizację oraz wprowadzenie rozwiązań wspomagających rozwój obszaru i jego promocję będących skutkiem zrealizowanych projektów.

Trzeci etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od I poł. 2028 r. do II poł. 2029 r.

W przypadku EFS+ oraz EFRR: od I poł. 2029 r. do II poł. 2029 r.

W tym czasie niezbędne będzie uzupełnienie naborów w celu pełnej realizacji budżetu LSR zapewniającego osiągnięcie wskaźników. LGD zakłada możliwość wprowadzenia zmian w Planie działania, uwzględniając wyniki monitoringu lub ewaluacji oraz inne przesłanki (jeśli wystąpią). Może się to wydarzyć we wcześniejszych etapach. Określone w Planie działania wskaźniki (ilościowe i wartościowe) zostały podzielone na lata, co pozwoli na sprawne wdrażanie LSR oraz racjonalne planowanie ogłaszanych przez LGD naborów.

W przypadku EFS+ i EFRR poziom realizacji budżetu przypisany do kamieni milowych został ustalony na podstawie dostępnych danych.

Maksymalna wysokość pomocy, poziomy dofinansowania oraz limity środków na projekt / beneficjenta zostaną ustalone na poziomie procedur.

W załączniku: Formularz 2: Plan działania określono wskaźniki produktu i rezultatu możliwe do identyfikacji na etapie sporządzania niniejszej LSR. W momencie zatwierdzenia Wytycznych może okazać się konieczna ich aktualizacja. Ważne jednak będzie odpowiednie rozłożenie w czasie terminów naborów w celu zrównoważonej realizacji LSR, uwzględniającej dbałość o płynność finansową, która ma zapewnić realizację tych przedsięwzięć w których będzie konieczne wykazanie wkładu własnego (np. EFS+) lub pomoc będzie udzielana w formie refundacji (np. EFRROW). Ponadto, unikanie kumulacji działań umożliwi efektywną animację lokalną, prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, włączeniowych oraz odpowiednie przygotowanie beneficjentów do aplikowania,

a później realizacji projektów. Dodatkowym efektem równomiernej realizacji Planu działania jest możliwość rozłożenia w czasie promocji poszczególnych przedsięwzięć, w tym poszukiwanie komplementarnych przedsięwzięć dla zaplanowanych działań. Takie działania zminimalizują ryzyko związane z nie osiągnięciem

wskaźników przypisanych do celów (rezultat) oraz przedsięwzięć (produkt). Ponadto, terminy na osiągnięcie wskaźników produktu są zgodne z zakładanymi terminami kontraktacji (zawierania umów).

W przypadku wskaźników rezultatu, których osiągnięcie wiąże się z koniecznością zrealizowania przez beneficjenta lub grantobiorcę danego projektu, przyjęto dwuletni okres na udokumentowanie jego osiągnięcia.

Ponadto, przypisując w załączniku Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR, ogólne kwoty kontraktacji do poszczególnych lat realizacji LSR, kierowano się doświadczeniami z lat ubiegłych, z których wynikało iż średni czas na ocenę złożonych wniosków wraz z czasem potrzebnym LGD na dokonanie wyboru projektów to około 6 miesięcy. Jeśli okaże się że przyjęte terminy są dłuższe konieczna będzie aktualizacja Plan wykorzystania budżetu oraz w następstwie tej aktualizacji również Planu działania.

W załączniku nr Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia w kolumnie sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.) przypisane zostały wybrane metody aktywizujące lokalną społeczność.

ROZDZIAŁ IX – PLAN FINANSOWY LSR

W województwie wielkopolskim LSR będzie realizowana w ramach formuły wielofunduszowej RLKS. Głównym źródłem finansowania budżetu LSR będzie Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027. Ponadto, projekty będą również realizowane ze wsparciem EFRR oraz z EFS + w ramach Wsparcie w ramach Priorytet FEWP.08 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFRR) i Priorytet FEWP.09 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFS+) w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

Wielkość środków na realizację LSR została wyznaczona zgodnie z liczbą ludności wg stanu na 31.12.2020 r. Źródła finansowania LSR na lata 2023 – 2027:

- środki EFRROW,
- środki EFS +,
- środki EFRR,
- środki budżetu państwa,
- wkład własny jednostek sektora finansów publicznych będący wkładem krajowych środków publicznych (wykazywany PS dla WPR na lata 2023-2027).

Planowana wysokość środków na komponent Wdrażanie LSR i Zarządzanie LSR jest zgodna z limitami określonymi w ramach Konkursu na wybór LSR. Wysokość dostępnego budżetu została odzwierciedlona w załączniku: Formularz 3: Budżet LSR.

Liczba ludności na obszarze objętym LSR wynosi 55 246 osób (wg stanu na 31.12.2020 r.), co pozwala aplikować

- w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 o środki w wysokości 1 750 000 euro na Wdrażanie LSR oraz 412 500 euro na Zarządzanie LSR.
- w ramach EFS+ o środki w wysokości 673 000 euro na Wdrażanie LSR oraz 158 626,10 euro na Zarządzanie LSR,
- w ramach EFRR o środki w wysokości 448 000 euro na Wdrażanie LSR oraz 105 593,60 euro na Zarządzanie LSR.

Kwota dostępnych środków obejmuje wkład ze środków unijnych, jak i wymagany krajowy wkład środków publicznych.

Szczegółowy Plan wykorzystania budżetu LSR został zaplanowany w załączniku Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR.

W Formularzu 2: Plan działania przedstawione zostały planowane do realizacji przedsięwzięcia ze wskazaniem Programu, w ramach którego te przedsięwzięcia będą realizowane, a Formularzu 4: Plan wykorzystania budżetu LSR – przedstawiono harmonogram realizacji wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć w poszczególnych latach.

Wsparcie zostanie skierowane do organizacji pozarządowych, jednostek sektora finansów publicznych, mikro i małych przedsiębiorców, rolników z małych gospodarstw oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Przyjęte założenia zapewniają realizację długookresowych celów LSR. Wpłynie to na wzrost dostępności oferty usług komercyjnych na obszarze LSR oraz poprawę warunków życia poprzez zwiększenie dostępu do niekomercyjnej infrastruktury i usług, kształtowanie świadomości społeczno-obywatelskiej oraz zwiększenie włączenia mieszkańców, również poprzez wykorzystanie innowacyjnych narzędzi.

Założeniem planowanych celów i przedsięwzięć jest budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej, przy wykorzystaniu lokalnych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Zaproponowane w ramach LSR cele Poprawa jakości życia na obszarze LSR, aktywizacja i zwiększenie włączenia społecznego oraz Zwiększenie dostępności do usług i produktów na obszarze LSR zostaną wdrożone dzięki bezpośredniemu wsparciu finansowemu EFRROW, EFRR i EFS+. Przedstawiony Plan działania jest w bezpośredni sposób powiązany z celami i przedsięwzięciami.

Cel 1. Poprawa jakości życia na obszarze LSR, aktywizacja i zwiększenie włączenia społecznego z budżetem w wysokości 2 093 224 euro zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Przedsięwzięcie 1.1. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi, alokacja 10 323 euro;

- Przedsięwzięcie 1.2. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej, alokacja 848 000 euro;
- Przedsięwzięcie 1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi, alokacja 360 000 euro;
- Przedsięwzięcie 1.4. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji, alokacja 135 235 euro;
- Przedsięwzięcie 1.5. Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR, alokacja 66 666 euro;
- Przedsięwzięcie 1.6. Integracja społeczna na obszarach wiejskich alokacja 673 000 euro.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Zaplanowana alokacja będzie mieć pozytywny wpływ na wsparcie projektów dotyczących włączenia społecznego i integracji społecznej. Planowane do podjęcia działania miękkie mają przyczynić się do podniesienia świadomości i kompetencji uczestników. Operacje przewidziane w ramach celu nr 1. mają się przyczynić do integracji społecznej i budować świadomość i postawy obywatelskie, innowacyjne, przedsiębiorcze, proekologiczne mieszkańców obszaru LSR. Zaproponowany podział środków w swoich założeniach kładzie równomierny nacisk na rozwój inteligentnych społeczności lokalnych oraz na pomoc i wsparcie dla osób w niekorzystnej sytuacji uwzględniające trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo). Środki finansowe zostaną wykorzystane na operacje dotyczące wsparcia mieszkańców z różnych grup wiekowych i pochodzących z różnych środowisk. Równoległe będą wdrażane operacje inwestycyjne dotyczące infrastruktury publicznej oraz zachowania dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego. Poprawa warunków życia na wsi w kontekście dostępu do zadowalającej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, turystycznej wymaga od wnioskodawców przemyślanej strategii w stosunku do potrzeb i planowanych zakresów operacji. Jak wynika z konsultacji społecznych infrastruktura publiczna jest bardzo pożądanym rezultatem, dlatego przygotowana alokacja pozwoli na sprawiedliwy i równomierny podział dotacji na obszarze LGD. Dzięki unijnemu wsparciu uda się zrealizować cele i szereg przedsięwzięć rozwoju dla obszaru LSR. W celu potwierdzenia obszaru LSR, jako atrakcyjnego miejsca do życia, zamieszkania, pracy, wypoczynku czy prowadzenia działalności, należy dołożyć starań, aby realizacja operacji była sprawiedliwa i dawała szansę wszystkim interesariuszom.

Cel 2. Zwiększenie dostępności do usług i produktów na obszarze LSR z budżetem 777 776 euro zostanie osiągnięty poprzez realizację następującego przedsięwzięcia:

- Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstwach agroturystycznych i zagród edukacyjnych, alokacja 777 776 euro.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Alokacja w ramach celu będzie także przeznaczona na rozwój przedsiębiorczości, w tym gospodarki turystycznej. Racjonalne rozłożenie planowanych naborów i samego procesu zarządzania LSR spowoduje, że wszystkie grupy interesu osoby, planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej, jak również już funkcjonujące na rynku podmioty, będą miały możliwości przygotowania wniosków. Intensyfikacja naborów w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób zamierzony została zaplanowana na początek wdrażania LSR. Przewidziane są inwestycje podnoszące jakość istniejącej infrastruktury lub podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej. Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowią będą bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD.

Dodatkowe źródła finansowania:

Realizacja LSR finansowana będzie głównie z PS WPR, EFRR i EFS+. Jednakże LGD aby wzmocnić uzyskane rezultaty oraz dodatkowo wesprzeć skuteczność działań podejmowanych w ramach LSR, deklaruje również aplikowanie w konkursach w ramach programów rządowych. Szczegółowy opis w tym zakresie został zamieszczony w Rozdziale V. pkt. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR.

ROZDZIAŁ X – MONITORING I EWALUACJA

Do wypracowania rozwiązań wykorzystano współpracę z przedstawicielami lokalnych grup działania. Możliwość wymiany doświadczeń oraz wypracowania wspólnych propozycji rozwiązań stanowi wartość dodaną Podejścia Leader. Współpraca w tym zakresie miała zapewnić zastosowanie uniwersalnych rozwiązań, które będą zgodne

z obowiązującymi Wytycznymi z jednej strony oraz zapewnią uzyskanie optymalnych efektów posiadanych zasobach kadrowych. Przyjęte założenia wpisują się w obowiązujące standardy, tym bardziej, iż zostały oparte na doświadczeniach dwóch perspektyw programowych UE związanych z wdrażaniem Podejścia Leader. Zapewniło to odpowiedni dobór elementów podlegających bieżącemu monitoringowi oraz okresowej ewaluacji. Nabyte doświadczenia okazały się również istotne przy określeniu czasu, w jakim została zaplanowana ewaluacja ex-post oraz ewaluacje wewnętrzne poparte badaniami monitoringowymi. Wnioski i rekomendacje z prowadzonych badań powinny być podstawą do podejmowania działań zaradczych, jeśli pojawiłoby się zagrożenie nie osiągnięcia kamieni milowych określonych w umowie ramowej, czy poziomów realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Istotna będzie również ocena poziomu zainteresowania potencjalnych beneficjentów wsparciem przewidzianym w LSR. Może to być przesłanką do podjęcia decyzji o aktualizacji LSR.

Przygotowane propozycje zostały skonsultowane w trakcie tworzenia LSR, w szczególności podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych w biurze LGD, w trakcie spotkań grupy roboczej oraz w trakcie konsultacji całości dokumentu.

Zasady monitoringu i ewaluacji.

Monitoring jest narzędziem do systematycznego pozyskiwania, analizowania oraz wykorzystywania informacji dla celów kontroli, zarządzania i podejmowania decyzji. Zapewnia identyfikację bezpośrednich efektów wdrażania LSR obejmujących dane ilościowe i jakościowe na temat funkcjonowania LGD „Solidarni w Partnerstwie” oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Umożliwia również ocenę postępu w zakresie osiągania wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do celów i przedsięwzięć. Głównym celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej LSR.

Monitoring opiera się na zasadach: wiarygodności, aktualności, obiektywności, koncentracji, realizmu, koordynacji informacji i elastyczności.

Zebrane dane i informacje będą odnoszone do założeń bazowych (wartości założonych w momencie rozpoczęcia wdrażania LSR), wskaźników pośrednich (przedstawiających pożądane wartości na konkretnym etapie wdrażania LSR – tzw. kamieni milowych) oraz wskaźników docelowych (ostatecznych rezultatów jakie ma przynieść wdrażanie LSR).

Realizacja badań monitoringowych pozwoli na odniesienie wyników do oczekiwań oraz ocenę adekwatności wykorzystanych zasobów do uzyskanych efektów.

Monitoring będzie miał na celu: usprawnianie procesów zarządczych, bieżące kontrolowanie stanu wdrażania LSR, przewidywanie lub identyfikację pojawiających się problemów, optymalizowanie wykorzystanych zasobów, weryfikowanie zgodności przebiegu wdrażania z planowanymi zamierzeniami.

Ewaluacja to proces prowadzony dla ustalenia efektywności pomocy pochodzącej ze środków Unii Europejskiej (efektywności wdrażania LSR) oraz oszacowania poziomu jej oddziaływania w odniesieniu do założeń LSR, zakresów tematycznych czy też analizy wpływu na poszczególne problemy oraz potrzeby zidentyfikowane w diagnozie obszaru. Zapewnia ustalenie związków przyczynowo skutkowych między podejmowanymi działaniami, a uzyskanymi rezultatami, zwłaszcza w ujęciu długookresowym. Będzie obejmować badanie wartości oraz cech LSR z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu oceny jej efektów oraz wykorzystania nabytej wiedzy w kolejnym okresie. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów. Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły pożądane efekty w odniesieniu do

wykorzystanych zasobów. W procesie ewaluacji będą stosowane następujące kryteria: trafność / adekwatność / odpowiedniość; efektywność / wydajność; skuteczność; użyteczność; trwałość.

W procesie wdrażania LSR na lata 2023-2027 zostaną wykorzystane następujące działania ewaluacyjne:

- **autoewaluacja** (self-evaluation), tj. ocena stopnia realizacji LSR i osiągniętych lub osiągniętych efektów. Będzie wykonywana przez pracowników biura LGD, na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu i sprawozdawczości oraz innych elementów poddanych procesowi oceny. W procesie będzie możliwy udział ekspertów zewnętrznych. Kluczowy będzie partycypacyjny charakter badania, z wykorzystaniem adekwatnych do zakładanych efektów metod partycypacji. Będą one zgodne z tymi, które zostały wykorzystane przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności wdrażania LSR będzie również oparta o ocenę stanu realizacji zobowiązań oraz wyników badań monitoringowych. Podsumowaniem badania będzie warsztat strategiczny, przeprowadzany np. w formie warsztatu refleksyjnego, z udziałem kluczowych grup interesu zidentyfikowanych na obszarze objętym LSR, jak również osób młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Podsumowaniem badania będzie raport / sprawozdanie, w którym zostaną zawarte zalecenia / rekomendacje wraz z propozycją działań zaradczych, sposobem ich wdrożenia oraz terminami wykonania.

- **ewaluacja zewnętrzna ex-post**, tj. ocena zlecona zewnętrznemu wykonawcy z doświadczeniem w zakresie badań dotyczących LSR. Badanie ex-post zostanie wykonane po zakończeniu realizacji LSR, do końca 2028 r. (maksymalnie do połowy 2029 r.). Badanie będzie miało charakter całościowy w kontekście postawionych pytań ewaluacyjnych. Do analizy zostaną wykorzystane dostępne metody i techniki badawcze, adekwatne do zakresu badania, obszaru i uczestników. Dzięki temu możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału oraz wypracowanie rekomendacji na poziomie eksperckim. Wykorzystana zostanie przede wszystkim koncepcja triangulacji metodologicznej, zapewniająca zróżnicowanie źródeł danych, metod i perspektyw badawczych. Kluczowy będzie również partycypacyjny charakter badania na każdym jego etapie, z wykorzystaniem metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności wdrażania LSR będzie również oparta o ocenę stanu realizacji zobowiązań oraz wyników badań monitoringowych oraz przy uwzględnieniu wyników ewaluacji wewnętrznych on-going. Badanie ewaluacyjne ex-post będzie obejmowało w szczególności ocenę, na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość. Będzie ona dotyczyć następujących obszarów badawczych: ocena wpływu na cel/cele LSR; kapitał społeczny, przedsiębiorczość, współpracę, osoby młode, seniorów oraz w niekorzystnej sytuacji, innowacyjność, funkcjonowania LGD, proces wdrażania oraz wartość dodaną podejścia LEADER i innych (jeśli zajdzie taka potrzeba).

Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona wspólnie, tj. badanie obejmuje kilka lub wszystkie LGD z terenu województwa.

Sposób wykorzystania wyników z monitoringu i ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku badań oraz podejmowane działania zaradcze (jeśli wystąpi taka potrzeba) zapewnią terminowe i skuteczne wdrażania LSR, odpowiednią jakość stosowanych procedur, wyższą efektywność lokalnych kryteriów wyboru czy jakość świadczonych przez LGD usług. Dzięki temu zwiększy się szansa na osiągnięcie założeń LSR. Wyniki badań mogą być również przesłanką do zmiany zasad funkcjonowania LGD, czy zmian

w LSR, w szczególności w zakresie aktualizacji problemów lub potrzeb oraz dostosowania budżetu, wskaźników lub innych założeń do zmieniających się warunków otoczenia LSR.

Z tego punktu widzenia systematyczne monitorowanie stanowi ważną część codziennego zarządzania organizacją i wdrażaną LSR. Dostarczane informacje pozwolą uzyskać wiedzę o występowaniu problemów lub rozbieżnościach w realizacji planów czy osiągnięciu celów.

W przypadku wykrycia istotnych odchyłań na etapie wdrażania lub zarządzania LSR, Stowarzyszenie „Solidarni w Partnerstwie” przygotowuje i wdroży program naprawczy. Program ten zostanie stworzony przy udziale pracowników Biura, członków organów LGD oraz pozostałych członków Stowarzyszenia. Będzie podlegać akceptacji

społecznej np. poprzez aktualizację zapisów w LSR. Procesy monitoringu i ewaluacji łączą się z zadaniami określonymi Planie komunikacji, w celu zaangażowania odpowiednich grup społecznych (adresatów LSR, ludzi młodych, seniorów czy osób w niekorzystnej sytuacji).

Procedura ewaluacji i monitoringu

Procedura określa przebieg procesu monitorowania i ewaluacji.

Zakres procedury: Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji od momentu zawarcia umowy ramowej do momentu publikacji Raportu z ewaluacji ex-post.

Założenie ogólne: Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone półrocznie lub – jeśli zajdzie taka potrzeba - kwartalnie. Ewaluacja będzie prowadzona okresowo. W ramach ewaluacji on-going raporty będą sporządzane w kwartale następującym po roku, którego badanie on-going dotyczy. W przypadku ewaluacji ex-post raport powstanie po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania.

Osoby odpowiedzialne: Nadzór nad procesem monitoringu i ewaluacji będzie sprawować Zarząd.

Proces monitoringu i ewaluacji on-going będzie prowadzony przez pracowników Biura LGD lub przez eksperta zewnętrznego. Proces ewaluacji ex-post będzie mógł być prowadzony przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

Przebieg procedury:

1. **Zarząd** - z pomocą pracowników Biura - określa czynności niezbędne do pozyskania danych i informacji niezbędnych do monitorowania, dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania.
2. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności, stosowane wcześniej przy przygotowaniu i aktualizacji LSR, żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków.
3. Biuro LGD może zwrócić się do Zarządu w sprawie powołania Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji lub zapewnienia wsparcia eksperta zewnętrznego lub zlenienia ocen / ekspertyz zewnętrznych.
4. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego i zgodności zestawionych danych z danymi źródłowymi. Dane są zestawiane w arkuszach kalkulacyjnych lub w systemach informatycznych wspierających obsługę wniosków.
5. Badania ewaluacyjne obejmują co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
6. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określane w Tabeli Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.
7. Z badań monitoringowych / ewaluacyjnych powstają sprawozdania / raporty. Struktura sprawozdania / raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania. Dokumenty są przyjmowane przez Zarząd.
8. Sporządzane informacje / raporty będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków i podawane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie internetowej i udostępnione do wglądu w Biurze LGD (upowszechnienie wyników). Będzie to forma zachęty do dyskusji nad funkcjonowaniem LGD, w tym Zarządu oraz wdrażaniem LSR..
9. W przypadku wydania rekomendacji, Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.
10. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Biuro LGD. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie jest możliwe w wyznaczonym terminie – wnioskuje się o zmianę terminu lub podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.
11. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.
12. Zakończeniem procesu monitorowania i ewaluacji jest przedstawienie przez Zarząd na Walnym Zebraniu Członków raportu z ewaluacji ex-post wraz z informacją o poziomie wdrożenia rekomendacji (jeśli zostały wydane).

Wykonawca badań monitoringowych oraz ewaluacji on-going (własna): Biuro LGD, z możliwości wsparcia przez Zespół ds. monitoringu i ewaluacji lub ekspertów zewnętrznych.

Wykonawca badania ex-post: Firma zewnętrzna posiadająca doświadczenie w realizacji ewaluacji LSR.

Czas realizacji badania:

Dane monitoringowe będą zbierane w okresach półrocznych, z możliwością zwiększenia częstotliwości lub zakresu badania w okresach poprzedzających osiągnięcie kamieni milowych, tj.

- I kamień milowy do 30 czerwca 2026 r. (EFRROW) oraz 31 grudnia 2026 roku (FEW 2021-2023),

- II kamień milowy do 31 grudnia 2027 r. (EFRROW) oraz 31 grudnia 2027 roku (FEW 2021-2023).

Zapewni to bieżące informacje o postępie wdrażania LSR i umożliwi podejmowanie działań zaradczych, gdyby tempo wdrażania nie było wystarczające dla osiągnięcia założeń wynikających z umowy ramowej.

Proces wdrażania LSR rozpocznie się po zawarciu umowy ramowej. Pierwsze efekty, dotyczące m.in. Planu szkoleń, czy Planu komunikacji będą możliwe do badania po I półroczu 2024 r.

Źródło danych.

Dane źródłowe będą pozyskiwane z dokumentacji własnej gromadzonej przez LGD, z samorządu województwa lub systemu informatycznego – jeśli będzie dostępny, z GUS oraz badań ankietowych. Istotnym źródłem będą bezpośrednio wywiady z beneficjentami, analiza pomysłów/inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców dotyczących funkcjonowania Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” i wdrażania LSR w ramach stworzonego systemu zachęt lub wizje lokalne w miejscach realizacji projektów / grantów. Informacje będą pochodzić od różnych interesariuszy z obszaru LSR, żeby zastosować jak najszerszy poziom włączenia i uzyskać reprezentatywne wyniki.

Zakres analizy będzie również obejmować dane ilościowe o prowadzonych naborach, postępie rzeczowym, efektach realizacji Planu komunikacji, Planu szkoleń oraz dane finansowe.

Dane będą dotyczyć tych elementów, które stanowią kluczowe zobowiązania wynikające z zawartych umów. Kluczowym źródłem danych będą również badanie jakościowe, obejmujące w szczególności wywiady z członkami LGD, pracownikami Biura LGD oraz przedstawicielami organów stowarzyszenia (Zarządu, Rady decyzyjnej, Komisji rewizyjnej) oraz przede wszystkim odbiorcami pomocy. W badaniu będą uwzględnione opinie tych podmiotów, które nie uzyskały wsparcia. Wywiady będą prowadzone przy wykorzystaniu instrumentów adekwatnych do grupy interesariuszy, żeby włączyć do badania wszystkich zainteresowanych. Na potrzeby wywiadów stworzymy scenariusze dostosowywane do różnych odbiorców. Zebrane dane będą wykorzystane nie tylko do oceny wdrażania LSR, ale będą podstawą do formułowania rekomendacji.

Dane statystyczne dostarczą obiektywnych informacji na temat zmian w obszarze badania i jego otoczeniu. Będą obejmować zjawiska demograficzne, rynek pracy, lokalną gospodarkę oraz sytuację społeczną.

Tabela nr 34 Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.

Wyszczególnienie	Źródło danych / rodzaj i częstotliwość badania	Analiza i ocena danych
Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjno-integracyjnych i wyłączeniowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność Biura, sprawność podejmowania decyzji przez LGD oraz stosowanie	opinia przełożonego, wywiady z beneficjentami i członkami LGD, badania ankietowe, wyniki kontroli, anonimowe ankiety, wywiady, dokumentacja własna LGD M6 – monitoring półroczny (do wybranych elementów) E1 – roczna ewaluacja on-going	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, ocena jakości prowadzonych działań i ich skuteczności w odniesieniu do założeń LSR, jakość doradztwa, adekwatność działań komunikacyjnych i szkoleniowych, zaangażowanie i chęć rozwiązywania problemów. Kryterium: Efektywność

obowiązujących przepisów i wytycznych – zarządzenie LSR	EX – ewaluacja ex-post	
Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów – wdrażanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników; ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp rzeczowy; określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji. Kryterium: Skuteczność i użyteczność, trwałość.
Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągnięcia kamieni milowych, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na tempo kontraktacji oraz tempo realizacji projektów – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczonego na wdrażanie LSR w odniesieniu do podjętych środków, wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp finansowy, ocena trafności założeń finansowych LSR. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, rejestr wniosków, rejestr doradztwa, listy obecności na spotkaniach szkoleniowych, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, M6, E1, EX	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań w ramach LSR Kryterium: Efektywność
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu, przepływ informacji – zarządzenie LSR	dokumentacja własna LGD, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, ankiety, wywiady M6, E1, EX	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności. Kryterium: Skuteczność i efektywność
Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – wdrażanie LSR	dokumentacja własna LGD, dokumentacja konkursowa, wyniki kontroli, rejestr wniosków, rejestr umów, analizy wewnętrzne, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady M6, E1, EX	Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Kryterium: Skuteczność i trafność
Postrzegania LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa –	dokumentacja własna LGD, rejestr umów, ankiety	Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji

zarządzenie LSR	ewaluacyjne, ankiety, wywiady M6, E1, EX	
Identyfikację zmian w otoczeniu LSR i czynników zakłócających – wdrażanie LSR	analiza danych GUS, dokumentacja własna LGD, ankiety, wywiady E1, EX	Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (aktualizacja, maj 2023 r.).
2. Program regionalny Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
3. Szczegółowy Opis Priorytetów programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).
5. Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska 2021.
6. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943), zwanej dalej „ustawą RLKS”.
7. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.
8. Ustawa z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412).
9. Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 z późn. zm.).
10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
11. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.
12. Regionalna Strategia Innowacji Dla Wielkopolski 2030 (RIS 2030).
13. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027.
14. Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021-2027.
15. Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.
16. Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027.
17. Wytyczne dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027.
18. Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
19. Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027.
20. Kryteria Wyboru Projektów w zakresie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
21. Kryteria Wyboru Projektów w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
22. Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.
23. Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). (2017 r.).
24. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (2020 r.).
25. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030. (2019). Warszawa.
26. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania w wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Wdrażanie LSR.
27. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania w wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Zarządzanie LSR.
28. PORADNIK DLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W ZAKRESIE OPRACOWANIA LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2014-2020, Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych

Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane, Warszawa 2015.

29. Raport z ewaluacji ex-post.
30. Raport „Polska wieś 2020. Raport o stanie wsi”, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA).
31. Raport „Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi”, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA).
32. Brodziński Z., 2009: Problemy partycypacji społecznej w Lokalnych Grupach Działania, Roczniki Naukowe SERiA, t. XI. z. 4, Warszawa – Poznań – Olsztyn,
33. Długosz D., Wygnański J. J., Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej.
34. Partycypacja obywatelska. Od teorii do praktyki społecznej. Redakcja naukowa Anna Przybylska, Anna Giza, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2014.
35. Skrzypczak B., Theiss W. (red), Edukacja i animacja społeczna w środowisku lokalnym, Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej, Warszawa 2006.
36. Statut, przyjęty Uchwałą nr 11/2023 z dnia 05.06.2023 roku..
37. Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego, bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>
38. Strona internetowa Geoportalu Krajowego, <https://www.geoportal.gov.pl>
39. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>
40. Strona internetowa Stowarzyszenia „Solidarni w Partnerstwie” <http://sswp.com.pl/> .
41. Strategie Rozwoju Gmin Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto, Tuliszków
42. Strategie Rozwoju Powiatów Konińskiego i Tureckiego
43. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+.

Załączniki do LSR

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach celu	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
	C.1 Poprawa jakości życia na obszarze LSR, aktywizacja i zwiększenie włączenia społecznego		
10 323	P.1.1 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego	granty
400 000	P.1.2 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	mieszkańcy, turyści	konkursy
448 000	P.1.2 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	mieszkańcy, turyści	konkursy
360 000	P.1.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, parafie	konkursy
135 235	P.1.4. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego	konkursy, operacje własne
66 666	P.1.5. Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR	organizacje pozarządowe (w tym grupy nieformalne), przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego	konkursy
673 000	P.1.6. Integracja społeczna na obszarach wiejskich	mieszkańcy, organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne	konkursy
	C.2 Zwiększenie dostępności do usług i produktów na obszarze LSR		
777 776	P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych	mieszkańcy, turyści.	konkursy

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Poprawa jakości życia na obszarze LSR, aktywizacja i zwiększenie włączenia społecznego.													
Przedsięwzięcie P.1.1 Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi.	Wskaźnik produktu :1.1.1. Liczba przygotowanych koncepcji Smart Villages.	0	0	12 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2 Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.	Wskaźnik produktu : 1.2.1 Liczba utworzonych / dostosowanych / doposażonych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, w tym turystycznej / rekreacyjnej / kulturalnej lub innej publicznej.	0	0	6 sztuk	50%	6 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
	Wskaźnik produktu : 1.2.2 RC077 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem.	0	0	9 sztuk	50%	9 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	FEW
Przedsięwzięcie P.1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.	Wskaźnik produktu : 1.3.1 Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	0	0	0	0%	6 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
	1.3.2 Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	0	0	0	0%	6 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.4. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.	1.4.1. Liczba wydarzeń integrujących i animujących ludzi młodych/seniorów/osoby w niekorzystnej sytuacji	0	0	0	0%	6 sztuk	50%	6 sztuk	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
	1.4.2. Liczba operacji ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców i poznawanie dobrych praktyk.	0	0	0	0%	12 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR

Przedsięwzięcie P.1.5. Wspieranie partnerstwa, inicjatyw edukacyjnych i turystyki na obszarze LSR.	1.5.1 Liczba projektów partnerskich ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców i poznanie dobrych praktyk.	0	0	0	0%	6 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.6. Integracja społeczna na obszarach wiejskich.	1.6.1 FEW 4I-P1 Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego wiejskich.	0	0	0	0%	12 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	EFS+
Wskaźnik rezultatu W.1.1.1	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi.	0	-	12	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2.1	R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.	0	-	6 000 osób	-	6 000 osób	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 1.2.2	RCR77 Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok.	0	-	9 000 osób	-	9 000 osób	-	0	-	0	-	0	-	0	-	EFRR
Wskaźnik rezultatu 1.3.1	R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.	0	-	0	-	600 osób	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 1.3.2	R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR.	0	-	0	-	600 osób	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 1.4.1	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0	-	0	-	360 osób	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR

Wskaźnik rezultatu 1.4.2	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.	0 -	0 -	0 -	120 osób -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu 1.5.1	R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.	0 -	0 -	0 -	300 osób -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu 1.6.1	FEW 4I-R1 Liczba gmin, które zostały objęte inicjatywą w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego [SZT.]	0 -	0 -	0 -	6 gmin -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	0 -	EFS+	
C.2	Zwiększenie dostępności do usług i produktów na obszarze LSR.													
Przedsięwzięcie P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w tym gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych.	2.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu przedsiębiorstwa.	0	0	10 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
	2.1.2 Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa	0	0	10 sztuk	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
	2.1.3 Liczba operacji polegających na utworzeniu gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych.	0	0	2 sztuki	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR

	2.1.4 Liczba operacji polegających na rozwoju gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych.	0	0	2 sztuki	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 2.1.1	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.	0	-	10 sztuk	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 2.1.2	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR.	0	-	10 sztuk	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 2.1.3	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0	-	2 sztuki	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu 2.1.4	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR.	0	-	2 sztuki	-	0	-	0	-	0	-	0	-	PS WPR

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 750 000	448 000	673 000	2 871 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	412 500	105 593,60	158 626,10	676 719,70
Razem	2 162 500	553 593,60	831 626,10	3 547 719,70
<p>* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.</p> <p>** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.</p>				

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+ krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	0	0%	988 099	56,46%	711 901	97,14%	0	97,14%	50 000	100%	0	100%	0	100%
EFS+	0	0%	0	0%			673 000	100%	0	100%	0	100%	0	100%
EFRR	0	0%	225 000	50,22%			223 000	100%	0	100%	0	100%	0	100%
RAZEM	0	0%	1 213 099	0%	711 901		896 000	0	50 000	0	0	0	0	0